

Uusi jalostuksen tavoiteohjelma 2026–2030

Whippet

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 12.04.2025
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 15.10.2025

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	8
4. RODUN NYKYTILANNE.....	9
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	9
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	9
4.1.2 Jalostuspohja.....	12
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	18
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	19
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	19
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	19
4.2.2 Jakautuminen näyttely- ja käyttölinjoihin.....	20
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	21
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	21
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	24
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	25
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	27
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	27
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	27
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	27
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	39
4.3.4 Lisääntyminen	40
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	42
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	42
4.4. Ulkomuoto	43
4.4.1 Rotumääritelmä	43
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	43
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	47
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	47
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	47

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	47
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman 2021–2025 toteutuminen.....	50
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	53
6.1 Jalostuksen tavoitteet	53
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	53
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	55
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	56
6.5 Toimintasuunnitelma 2026–2030 ja tavoiteohjelman seuranta	57
7. LÄHTEET	58
8. LIITTEET	58
Liite 1. Käytetyimmät jalostuskoirat 1988–2023	59
Liite 2. Luonnetestin ihanneprofiili whippetille	60
Liite 3. Jalostuksen perusvaatimukset ja niitä täydentävät jalostussuositukset	62
Liite 4. Rotumääritelmä	63

Kansikuva: Suvi Halonen

1. YHTEENVETO

Rodun käyttötarkoitus

Whippetin käyttötarkoitus on näkönsä avulla metsästävä koira. Sen käyttäytyminen ja luonne on rotumääritelmän mukaan ihanteellinen seuralainen. Se sopeutuu hyvin kotioloihin ja urheilulliseen ympäristöön. Whippet on lempeä, kiintyvä ja tasapainoinen. Hylkääviä virheitä ovat aggressiivisuus ja liiallinen arkuus.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuosituksukset, muut toimenpiteet
<p>Pyritään vähentämään käytösongelmien yleisyyttä.</p> <p>Lisätään objektiivista tietoa rodun luonneominaisuuksista testausmäärien kasvattamisen kautta.</p>	<p>Korostetaan ohjeistusta välttää epävarmojen, arkojen ja aggressiivisten koirien käyttöä jalostuksessa ja suosia iäkkäämpiä koiria, joiden luonnekuva on luotettavampi kuin nuorilla yksilöillä.</p> <p>Ohjeistetaan pennunostajia tutustumaan pentueen vanhempien ja lähisukulaisten luonteisiin ja edellyttämään hyviä luonteita</p> <p>Laaditaan rodulle ihanneprofiili käyttäytymisen jalostustarkastukseen ja aloitetaan yhdistyksen järjestämät käyttäytymisen jalostustarkastukset.</p>

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuosituksukset, muut toimenpiteet
<p>Huomioidaan entistä paremmin sydänsairauksien ja selkämuutosten yleisyys rodussa ja pyritään vähentämään niiden esiintymistä. Pidetään esillä myös silmien terveysongelmat, erityisesti lasiaisen rappeuma.</p> <p>Huolehditaan rodun kokonaisterveydestä kiinnittämällä huomioita myös sairauksiin ja vikoihin, joille ei ole käytössä seulovaa testausta, erityisesti allergiat ja autoimmuunisairaustaipumus.</p>	<p>Lisätään jalostuskoirien tutkimusaktiivisuutta ja pyritään nostamaan urosten jalostuskäytön ikää ottamalla käyttöön PEVISA-ohjelma.</p> <p>Ylläpidetään avointa terveystaulukkoa ja pyritään lisäämään sen käyttöastetta.</p> <p>Jatketaan aktiivista tiedonkeruuta ja tiedotusta terveysasioissa.</p>

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuosituksukset, muut toimenpiteet
<p>Vaalitaan rodun ongelmatonta lisääntymistä.</p>	<p>Lisääntymisongelmia ilmentävää koiraa ei pidä käyttää jalostukseen.</p>

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Vaalitaan rodun tervettä ja toimivaa rakennetta välttämällä liioiteltuja piirteitä.	Ylläpidetään näyttelytulosvaatimus jalostussuosituksissa. Jatketaan Kaunis juoksija -palkintojen jakamista.

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Säilytetään käyttöominaisuudet hyvinä koko populaatiossa.	Ylläpidetään juoksutulosvaatimus jalostussuosituksissa Pyritään edistämään myös hitaampien koirien mielekästä juoksu-harrastamista. Ylläpidetään Kaunis juoksija -palkintoa

Jalostuspohja	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Pyritään turvaamaan geenipoolin laajuus ja hidastamaan sukusiitosasteen kasvua. Huomioidaan suositellut enimmäisjälkeläismäärät.	Pidetään yllä tiedotusta perinnöllisen monimuotoisuuden tärkeydestä. Korostetaan jälkeläismäärärajoitusta jalostussuosituksissa ja harkitaan jälkeläismäärän sisällyttämistä PEVISA-ohjelmaan.

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Whippeteillä ei ole tätä jalostuksen tavoiteohjelmaa laatiessa PEVISA-ohjelmaa.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Terveystutkimukset:

- Silmäpeilauslausunto (voimassa 24 kk)
- Sydämen ultraäänitutkimus (voimassa 24 kk)
- Selkätutkimus (LTV + SP + VA).

Ulkomuoto ja käyttöominaisuudet:

- Näyttelystä vähintään laatupalkinto EH (erittäin hyvä)
- Hyväksytty juoksutulos tai virallinen koejuoksu
- Mittaustulos

Enimmäisjälkeläismäärä 45 pentua

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Vaikka whippetin katsotaan olevan melko nuori rotu ja kehittyneen nykyiseen muotoonsa 1800-luvulla Englannissa, on sen kaltaisia koiria ollut olemassa jo hyvin pitkään. Pieniä, lyhytkarvaisia whippetin tyyppisiä ja -muotoisia vinttikoiria on kuvattu taiteessa antiikin ajoilta saakka. Whippetin juuret ovat vanhat, samat kun nykymuotoisella englanninvinttikoiralla (greyhoundilla), mutta se on aikojen saatossa muokkautunut kulloinkin sen funktion perusteella, mihin koira oli tarkoitettu ja kenen käsissä se oli päätyen lopulta sellaiseksi, kuin se nyt on. Vinttikoiria on käytetty metsästykseseen aukeilla alueilla, joten koiran nopeus ja ketteryys saaliin kiinni saamiseksi ovat olleet sen ensisijaisia ominaisuuksia. Koirien koko on vaihdellut suuresti eikä koiria jaoteltu koon puolesta eri roduikseen.

Kuva 1. Pompeo Batoni (1708-1787): Charles Compton, Northamptonin 7. Jaarli.

Kuvassa oleva koira ei selvästikään ole englanninvinttikoiraa tyyppiltään eikä kooltaan.

Keskiajalta vuoteen 1832 asti metsästysoikeutta rajoittivat Englannissa erilaiset lait, jotka säätelivät riistan metsästystä, metsästysoikeutta ja metsästyskoirien omistusoikeutta ja -käyttöä. Keskiajalta renessanssiin saakka voimassa oli Forest Law, suuria metsäalueita oli kruunun hallinnassa ja vain riittävän tulon ja aseman omaavalla henkilöllä oli oikeus omistaa vinttikoiria. Talonpoikien omistamat koirat rampautettiin, jotta niillä ei voinut metsästä. Vinttikoirilla metsästys, coursing, oli ylhäisön hupia ja urheilua.

Greyhound kukoisti renessanssin aikakaudella ja niitä arvostettiin suuresti. On ajateltu, että tällöin niitä olisi jopa risteytetty italianvinttikoiran kanssa, tai tarkoituksella jalostettu kokoa pienemmäksi, jotta koirat olisivat olleet paremmin sisätiloihin mukautuvia ja siten seurakoiriksi sopivampia.

Whippetin ajatellaan kehittyneen rinnan myös talonpoikien käsissä. Koiria päätyi talonpoikien haltuun varastamalla tai karanneiden koirien haltuunotolla. Koiria jopa luovutettiin heille, sillä metsästyksessä kelpaamattomat koirat palautettiin niille talonpojille (fewterer), jotka olivat kenneleiden hoitajia ja koirien käsittelijöitä. Näistä koirista ja hallussaan olevasta muusta koiramateriaalista he kasvattivat omiin tarkoituksiinsa sopivan koiran, joka edelleen oli vinttikoiraa tyyppiltään, mutta pienempi ja joka soveltui pienriistan, kuten rottien sekä kanien ja jänisten metsästykseseen.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

1832 reformin jälkeen koirien pito ja metsästys vapautettiin ja nämä ”pienet greyhoundit” saivat välittömän suosion köyhemmän väestön joukossa. Näiltä ajoilta on peräisin nimitys ”köyhän miehen greyhound” ja ”snap dog”, sillä koira olikin varsin etevä nappaamaan saalista ja tuomaan näin ylimääräistä lihaa pöytään. Nämä koirat olivat erityisesti paikallisesti pohjoisen kaivosalueiden sekä Walesin työväestön suosiossa ja 1800-luvun puolivälissä, ylhäisön sääntöjen sanelemaa coursingurheilua mukailen, koirakilpailut saavuttivat suuren suosion. Alkuun kilpailut, kuin myös kilpailuttajien koirat, olivat kyseenalaisen maineen tahraamia, sillä kilpailuissa käytettiin eläviä kaneja, joita koirat päästettiin jahtaamaan aidatulla alueella. Kanilla ei ollut mitään mahdollisuuksia paeta,

mikä oli täysin ”coursing under rules”-aatteen vastaista. Kilpailut saattoivat kestää 31 erää ja koiralla piti olla taistelutahtoa ja kestävyyttä voittaakseen erästä toiseen.

Tähän aikaan rotuun sanotaan tulleen terrierivaikutusta jossain muodossa ja kenties kilpailutettavat koirat olivat osittain pääasiassa terrierejä, mutta koska koira oli yksinomaan työväestön koira, voidaan vain arvailla missä määrin nämä koirat ovat sekoittuneet keskenään. Koiria sanotaan olleen kahta tyyppiä: toinen oli sileäkarvainen ja toinen karkeakarvainen, jossa näkyi selvemmin terrierivaikutus. Nimi whippet on tullut käyttöön vasta 1800-luvun puolivälissä ja mm. Frederic Freeman Lloyd kirjassaan *The Whippet and Race-Dog*, vuodelta 1894, toteaa tuolloin kuulleen nimityksen whippet ensimmäisen kerran 25 vuotta sitten.

Kenneltoiminnan ja koiranäyttelyiden kehittyessä Englannissa rotu sai vähitellen vankempaa kannattajakuntaa ja aiemman elävän saalin perässä kilpailuttamisen sijaan esiteltiin toinen kilpailumuoto, jossa koirat juoksivat 200 jaardia (184 metriä) suoran matkan rättilä heiluttavan omistajansa luokse. Koiran tärkeimmäksi ominaisuudeksi tuli nopeus ja vinttikoiramainen tyyppi. Tästä alkoi koiran kehitys kilpajuoksijana.

Whippet rekisteröitiin omaksi rodukseen ensimmäisenä USA:ssa 1888. Englannissa whippet hyväksyttiin viralliseksi roduksi 1890 ja ensimmäiset koirat rekisteröitiin 1891. Whippetistä oli olemassa karkeakarvainen muunnos vielä 1900-luvun alussa. Iso-Britanniassa karkeakarvaisten whippetien katsottiin olevan sekarotuisia, mutta Amerikassa ja Euroopassa näitä karkeakarvaisia koiria oli esillä näyttelykehissä vielä 1920- ja 1930-luvuilla, kunnes FCI lopulta kieltäytyi rekisteröimästä tätä muunnosta virallisena rotuna.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Whippetillä on samat sukujuuret englanninvinttikoiran kanssa, ja The Deutsche Windhund Zucht-und Rennverband (DWZRV, German Sighthound Club for breeding and racing) vuonna 2012 teettämän DNA mikrosatelliitti -tutkimuksen mukaan whippet kuuluukin niin sanottuihin länsimaisiin vinttikoiiriin. Sen esi-isät eivät siis ole samat, kuin itämaisilla vinttikoirilla (saluki, sloughi, azawakh, afgaaninvinttikoiraa) tai Välimeren alueen vinttikoirilla (podengot, podencot, faaraokoiraa). Whippetiltä on myös löytynyt identtisiä geenejä kettuterrierin kanssa (Fritzschi). Whippetin ulkonäössä ei tänä päivänä kuitenkaan näy terrierimäisiä piirteitä, minkä perusteella voitaneen olettaa, että terrierin osuus nykywhippetin perimässä on vähäistä.

Eri linjat

Rodusta on eronnut jo 1960–1970-luvuilta alkaen erillinen juoksijalinja, jossa jalostustavoitteena on ratakilpailumenestys. Tänä päivänä ratajuoksijalinja on selkeästi eriytynyt näyttelylinjasta, joka edustaa suurempaa osuutta whippetpopulaatiosta. Muutama kasvattaja Suomessakin kasvattaa myös niin sanottuja sekalinjaisia eli näyttely- ja ratajuoksulinjaisten yhdistelmiä. Iso-Britanniassa on lisäksi ns. ”Non pedigree -racing”-linjaisia whippetejä, joihin on sallittua risteyttää edelleen englanninvinttikoiria.

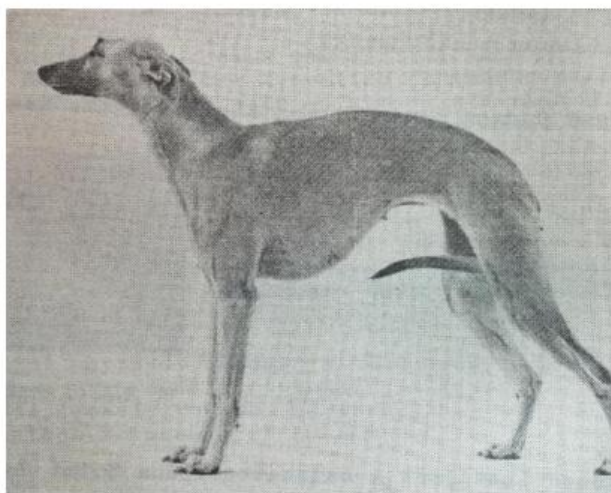
Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäiset viisi whippettiä, kolme urosta ja kaksi narttua, tuotiin Suomeen Tanskasta 1920-luvulla. Urokset olivat Duke of Scandia ja King of Scandia, joiden kasvattaja oli P. M. Larsen sekä Saides Whips, jonka kasvattaja oli A. V. Illeman. Nartut olivat Saides Fly, joka oli Whipsin pentuesisar ja Lizzie Willesbea, jonka kasvattaja oli A. Ingerslew.

Ensimmäinen suomalainen whippetpentue syntyi 27.7.1925 johtaja Bror Schaumanin kennelissä. Pentueen vanhemmat olivat sisarukset Saides Whips ja Saides Fly, joiden pennut olivat urokset Lord ja Sir sekä nartut Lisa ja Rhea. Schaumanin toinen pentue syntyi 8.3.1930 ja emänä oli jälleen Saides Fly ja isänä sen poika Lord. Pentueeseen syntyi harmaa uros ja narttu, molemmat nimeltään Gray. Per V. Nymanin kasvattamaan pentueeseen, jossa emänä oli Gray ja isänä King of Scandia, syntyi

11.3.1932 kaksi narttua, Beaty ja Nelly. Seuraavat merkinnät whippeteistä löytyvät vasta 1946, kun kreivitär Brita Armfelt toi Ruotsista uroksen Sir ja nartun Ch Lady Lou. Nämä koirat eivät saaneet jälkeläisiä.

Seuraava whippet tuotiin Englannista Suomen Vinttikoirakerhon toimesta 1959. Tämä oli narttu SBIS SF MVA V-60–61–63 Always Dawn of Test (GB MVA Mars of Test – Aiming High of Test) (Kuva 2.), joka oli astutettu kotimaassaan uroksella GB MVA Robmaywin Stargazer of Always. Tästä yhdistelmästä syntyi whippetpentue (4+5) 24.11.1959. Tämän pentueen BIS SF MVA, V-64–65 Kiitäjä-Astarte oli Best In Show Messuhallissa 1964. Always Dawn of Test sai lisäksi neljä muuta pentuetta, joissa kolmen isänä oli Englannista tuotu FIN MVA Bellavista Markee of Always ja yhden FIN & N MVA Crassus of Streamline. Kahden ensimmäisen pentueen kasvattaja oli Suomen Vinttikoirakerho Kiitäjä-etuliitteellä, kolmen seuraavan kasvattaja oli Tuulikki Stöckell of Streamline -kennelnimellä.

Kuva 2. Always Dawn of Test

Whippet-kannan alkutaival Suomessa perustui täysin englantilaisiin koiriin. Aiemmin mainittujen lisäksi 1960-luvulla Suomeen tuotiin Englannista myös muun muassa SF MVA Selbrook Springlight, KANS & POHJ & DK MVA V-67 Funfair of Test, KANS & POHJ MVA Bocachica Arapahoe ja SF MVA Boughton Buy British. 1960-luvulla alkoi myös näkyä naapurimaamme Ruotsin yhä jatkuva vaikutus Suomen whippetkantaan: Ruotsista tuotiin mm. Happy Star Clarrion, SF MVA Reed Robin, SF MVA DV-71 Lucidor ja SF MVA Solvikens Sirius. Jalostukseen käytettiin ruotsalaista urosta KANS & POHJ MVA Bojars Indigo sekä Englannista Ruotsiin tuotua urosta KANS & POHJ MVA Laguna Leader.

1970-luvulla Englannista tuotiin muun muassa SF MVA Moon Path of Glenbervie of Denorsi, SF MVA Bouhgton Blue Peter, Dalstar Moonmaiden ja Wenonah Sirocco. Suomen whippetkanta sai uutta verta myös Sveitsistä (SF MVA Murano Of Whirlwind) sekä Ruotsista, josta tuotiin muun muassa KANS & POHJ MVA High Speeds Herbie sekä SF & N MVA Colt's Crown-Point.

1980-luvulla nähtiin ensimmäinen tuonti myös Australiasta, Calahorra The Signal. 1980-luvulla Suomeen tuotiin ulkomailta vuosittain 1–17 whippetiä sekä käytettiin jalostukseen 0–6 ulkomaista urosta vuosittain. Englantilaiset koirat vaikuttivat kantaan edelleen voimakkaasti ja sieltä tuotiin muun muassa SF MVA Dondelayo Rainbeau, SF MVA Dondelayo Starsign, KANS & POHJ MVA Nevedith Ring Dove, SF MVA Lounell Louis Of Dondelayo sekä KANS MVA Nevedith Xray. Ruotsista tuotiin muun muassa KANS MVA V-91 EUV-91 Zelig Un Chien Andalou. Jalostukseen käytettiin alun perin ranskalaista, mutta Ruotsiin tuotua urosta KANS MVA So Proudly We Hail du Sac à Malices.

1990-luvulta lähtien whippetien tuontimäärät ja tuontimaiden kirjo ovat kasvaneet voimakkaasti. Uusia tuontimaita olivat muun muassa Hollanti (FIN MVA Samoems Smooth Move ja FIN KVA-R DV-97 Otava V.D. Oogstlaan), Uusi-Seelanti (FIN & EE & NZ MVA Dash Catch A Badger), Ranska (CIB FIN & EE & LT MVA Gauguin du Manoir de la Grenouillère) ja Kanada (FIN & NO & CA MVA MV-98 Avalonia Wheatfield Waving). Yhdysvalloista tuotiin muun muassa CIB MULTI MVA V-98 Bohem Flight Time, CIB FIN & SE & DK MVA V-95 Autumn Sky At Dawn sekä FIN MVA Autumns Sir Lancelot. Koirien tuominen Englannista jatkui edelleen ja sieltä tuotiin muun muassa CIB FIN & SE & EE MVA EUJV-91 EUV-93 Peperone Pilsner ja FIN & SE MVA Demerlay Red Admiral. Myös ruotsalaiset koirat vaikuttivat edelleen kantaan ja sieltä tuotiin muun muassa CIB MULTI MVA Play A While Abbot-Ale, FIN & SE & EE MVA

Ashmore Whimpering Werewolf sekä FIN MVA V-00 Play A While Nits-Plaudite. Nykyinen kanta koostuu pääosin näistä ja 2000-luvulla tuoduista ulkomaalaistaustaisista koirista jälkeläisineen.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

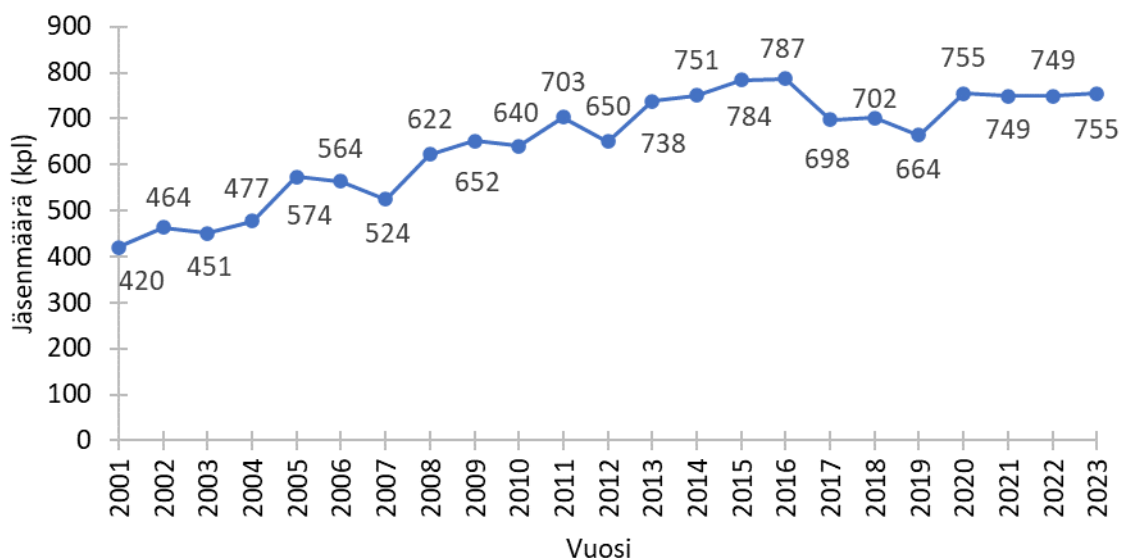
Nykyinen rotujärjestö

Whippetien kanssa harrastavat ihmiset aloittivat aktiivisen yhteistoiminnan jo ennen yhdistyksen perustamista. Vuonna 1981 toimittiin jo täydellä teholla Arja Akkasen johdolla kokoustaen, retkeillen koirien kanssa ja lehtikin ilmestyi Helena Nymanin päätoimittaessa sitä. Whippet-Harrastajat perustettiin vuonna 1982. Aloituskokous järjestettiin Hotelli Hesperiasa, Helsingissä ja perustajajäseniä olivat Laila Hokkanen (Dusilla), Satu-Sini Miettinen (Sweet Meadow's), Tarja Jokinen (Black Pearl's) ja Arja Akkanen. Puheenjohtajaksi valittiin Arja Akkanen. Whippet-Harrastajat ry merkittiin rekisteriin 30.3.1983 ja tällöin puheenjohtajana toimi Mikko Jaakola. Yhdistys sai rotujärjestöoikeudet vuonna 1996.

Whippet-Harrastajat ry:n hallinto koostuu hallituksesta, johon kuuluu puheenjohtajan lisäksi 6 varsinaista jäsentä sekä 3 varajäsentä. Puheenjohtaja ja varsinaiset jäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja varajäsenet yhdeksi vuodeksi. Hallituksen jäsenten vaali suoritetaan vuosittain syksyllä järjestettävässä yleiskokouksessa. Syksyn kokouksen lisäksi yhdistys järjestää yleiskokouksen myös keväisin. Molemmat kokoukset ovat kaikille yhdistyksen jäsenille avoimia tilaisuuksia. Hallituksen lisäksi yhdistyksessä on kuusi toimikuntaa, joista jokainen vastaa omasta osa-alueestaan ja sen kehittämisestä: jalostustoimikunta, näyttelytoimikunta, agilitytoimikunta, kilpailutoimikunta, julkaisutoimikunta ja ulkomuototuomaritoimikunta. Whippet-Harrastajat ry:llä on myös pentuvälitys sekä whippet rescue -toimintaa. Whippet-Harrastajat ry järjestää rata- ja maastajuoksukilpailuja, erikoisnäyttelyitä, whippettautumia sekä erilaisia harrastaja- ja kasvattajatilaisuuksia. Jäsenlehti on tärkeä yhdysside jäsenistöön ja se julkaistaan neljästi vuodessa. Yhdistyksellä on myös omat kotisivut, ryhmä Facebookissa ja Instagram-tili. Toiminta kattaa koko maan.

Rotujärjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Whippet-Harrastajien jäsenmäärä kasvoi tasaisesti vuosituhannen taitteesta huippuvuoteen 2016, jolloin jäseniä oli 787 (Kuva 3). Viime vuosina jäsenmäärä on tasaantunut noin 750 jäseneseen.

Kuva 3. Whippet-Harrastajat ry:n jäsenmäärän kehitys 2001–2023.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Jalostustoimikunta vastaa rotua koskevan mahdollisimman monipuolisen tiedon keräämisestä ja olemassa olevan tiedon käyttämisestä rodun parhaaksi. Se seuraa rodun ominaisuuksien kehittymistä koirien näyttely- ja koetulosten pohjalta niin käyttöpuolen kuin ulkomuodon suhteen, asettaa jalostustoiminnalle päämäärät, antaa jalostusneuvontaa ja seuraa whippetin terveystilannetta. Lisäksi sen tehtävä on whippetien jalostusstrategian ja järjestön jalostustoimikunnan toimintasuunnitelman tarkistus ja päivittäminen em. tiedon avulla. Hallitus valitsee jalostustoimikunnan vetäjän, jonka tehtävänä on esittää hallitukselle hyväksyttäväksi muut toimikunnan jäsenet.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Rekisteröintimäärät Suomessa

Vuosina 2013–2023 Suomessa syntyneiden whippetpentujen rekisteröintimäärät ovat vaihdelleet välillä 184–386 (Taulukko 1). Rekisteröintien huippuluvut kirjattiin koronavuosina 2020–2021, mutta yleisesti pentumäärät näyttävät olevan asettumassa aiempaa suuremmiksi, noin 300 pentuun vuodessa. Kotimaisten pentujen lisäksi Suomeen on rekisteröity tarkastelujaksolla vuosittain 14–39 tuontikoiraa.

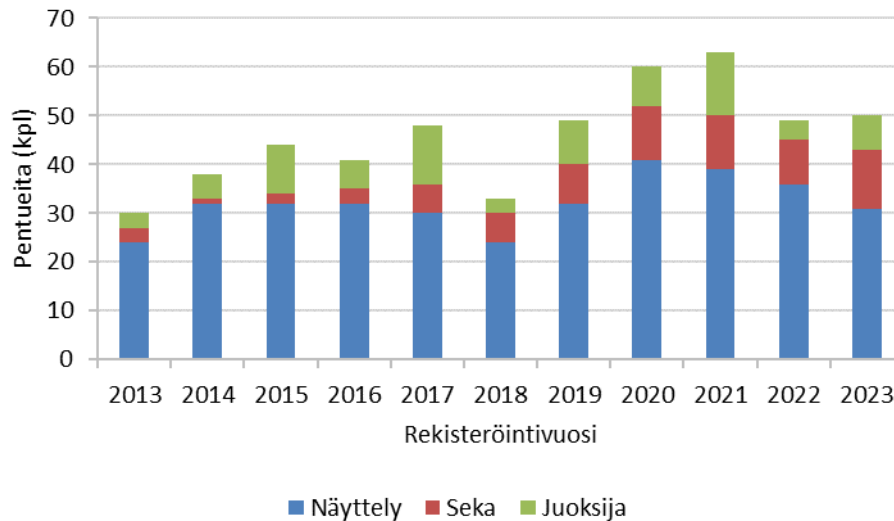
Tarkasteltuna aikana pentueita on rekisteröity vuosittain 26–44 kasvattajalle. Vuosittain on syntynyt 30–63 pentuetta, eli keskimäärin whippetkasvattajat ovat kasvattaneet 1,3 pentuetta vuodessa (vaihteluväli 1,1–1,6). Keskimääräinen pentuekoko on vaihdellut 5,5 ja 6,4 välillä.

Jakautuminen linjoihin

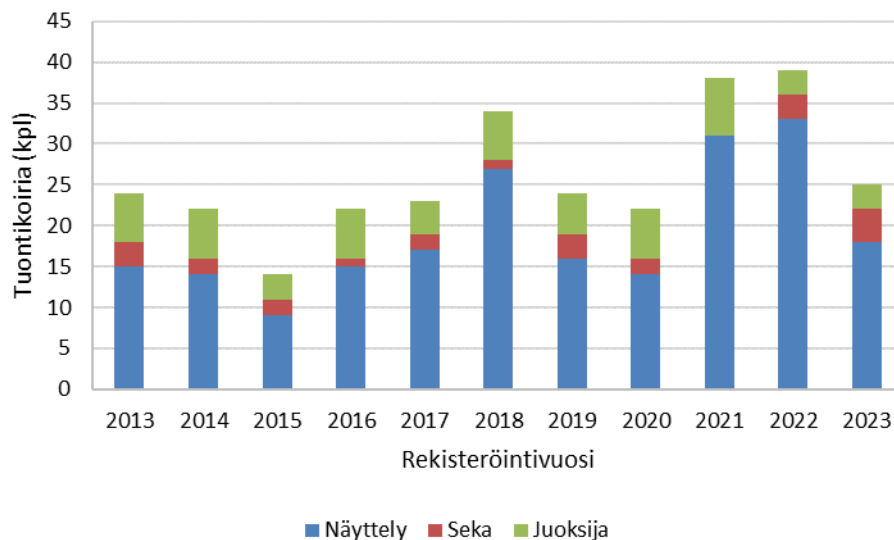
Rodusta on eronnut jo 1960–1970-luvuilta alkaen erillinen juoksijalinja, jossa ensisijaisena jalostustavoitteena on ratakilpailumenestys. Suomeen ensimmäiset juoksijalinjaiset whippetit tuotiin 1990-luvulla Keski-Euroopasta. Tarkastelujaksolla keskimäärin 71 % whippetpentueista on ollut näyttelylinjaisia ja 15 % juoksijalinjaisia (Kuva 4). Sekalinjaisia pentueita, eli pentueita joissa toinen vanhemmista tai vähintään yksi isovanhemmista on näyttelylinjaisessa suvussa juoksijalinjainen tai päinvastoin tai lähisuvussa on noin vastaava osuus sekalinjaisuutta, oli keskimäärin 14 % pentueista. Näyttelylinjaisten pentueiden suhteellinen osuus kaikista kotimaisista whippetpentueista on tarkastelujaksolla laskenut, kun taas sekalinjaisten pentueiden määrä on selvässä nousussa. Juoksijalinjaisten pentueiden suhteellisessa osuudessa on paljon vuosittaista vaihtelua, mutta yleistrendi on pysynyt vakaana.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Suomeen on rekisteröity vuosina 2013–2023 vuosittain 14–39 tuontikoiraa. Tarkastelujaksolla keskimäärin 73 % tuoduista koirista on ollut näyttelylinjaisia, 8 % sekalinjaisia ja 19 % juoksijalinjaisia (Kuva 5). Selvästi eniten koiria vuosina 2013–2023 on tuotu Ruotsista (yhteensä 56 tuontikoiraa). Muita suosittuja tuontimaita ovat olleet Puola (28), Alankomaat (20), Liettua (20), Italia (19), Viro (19), Norja (15) ja Saksa (15). Rodun kotimaasta Iso-Britanniasta on tuotu tarkastelujaksolla 13 koiraa. Useita tuonteja on tehty myös Belgiasta (11), Venäjältä (10), Tšekistä (9), Ranskasta (7), Unkarista (7), Yhdysvalloista (6), Ukrainasta (5), Irlannista (4), Latviasta (4), Espanjasta (3), Portugalista (3), Tanskasta (3) ja Valko-Venäjältä (3). Yksittäisiä koiria on tuotu lisäksi Itävallasta, Kanadasta, Maltalta, Romaniasta, Serbiasta, Sloveniasta ja Sveitsistä. Näyttelylinjaisia koiria on tuotu etupäässä Ruotsista, Puolasta, Liettuaista, Italiasta, Virossa, Norjasta, Iso-Britanniasta ja Venäjältä. Juoksijalinjaiset koirat ovat peräisin pääosin Alankomaista, Belgiasta, Saksasta, Ruotsista ja Tšekistä.

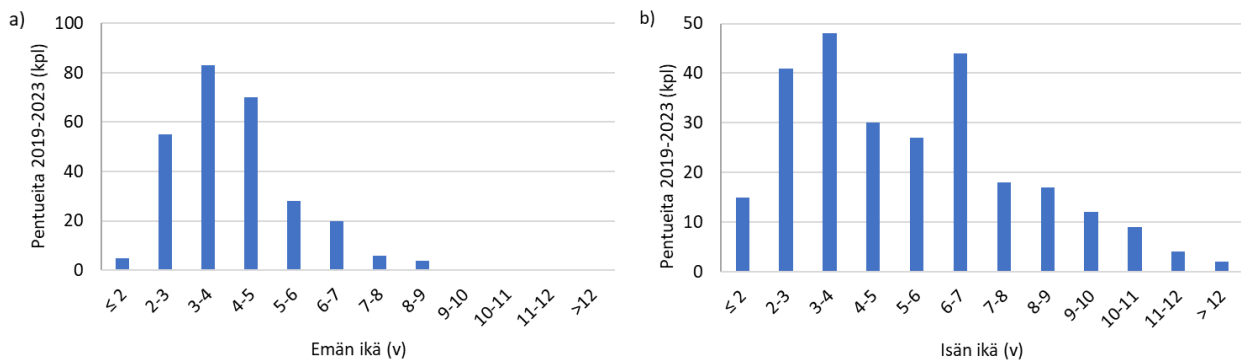
Kuva 4. Rekisteröidyt whippetpentueet Suomessa 2013–2023.

Kuva 5. Suomeen rekisteröidyt tuontihuppit linjoittain vuosina 2013–2023.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Vuosien 2013–2023 välisenä aikana jalostukseen on käytetty vuosittain 28–53 eri urosta ja 30–63 eri narttua (Taulukko 1). Käytetyistä uroksista noin puolet on ollut joko tuontikoiria tai ulkomaisia koiria, kun taas nartuista keskimäärin 75 % on ollut Suomessa syntyneitä. Urosten keskimääräinen jalostuskäytön ikä on vaihdellut vuosittain 4 v 3 kk ja 6 v 2 kk välillä. Narttuja on käytetty jalostukseen keskimäärin hieman nuorempina eli keskimääräinen jalostuskäytön ikä on niillä vaihdellut vuosittain välillä 3 v 8 kk ja 4 v 3 kk. Vuosina 2019–2023 jalostukseen käytettyjen narttujen ikäjakauma osoittaa, että pentueiden emät olivat pääsääntöisesti 2–5-vuotiaita ja alle 2-vuotiaana tai yli 8-vuotiaana oli astutettu vain yksittäisiä narttuja (Kuva 6a). Myös vielä hyvässä lisääntymisessä olevien 5–7-vuotiaiden narttujen osuus oli maltillinen (18 %). Urosten jalostuskäytön ikähaarukka oli laajempi ja muodoltaan kaksihuippuinen (Kuva 6b). Noin kolmanneksella pentueista isä oli melko nuori, 2–4-vuotias. Toinen huippu muodostui hieman varttuneempien, 6–7-vuotiaiden koirien pentueista. Yli 7-vuotiaasta urosta oli käytetty vain neljäsosassa pentueista. Etenkin urosten kohdalla iäkkäämpien koirien osuutta jalostuskäytössä olisi hyvä saada nostettua.

Kuva 6. Vuosina 2019–2023 Suomen Kennelliittoon rekisteröidyt whippetpentueet (271 kpl) a) emän ja b) isän iän mukaan jaoteltuna. Ikä on määritetty kuukauden tarkkuudella ja tasavuodet on sisällytetty nuorempaan ikäluokkaan. Urosten osalta aineistosta on poistettu pakastesperma-astutukset jo edesmenneillä koirilla, joissa KoiraNetin antama ikä ei vastaa todellista ikää.

Tietoa sukusiitoksesta

Kennelliiton sivuilla sukusiitosasteesta kerrotaan seuraavasti: Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valitun geeniparin molemmat alleelit ovat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli (geeniversio) on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja perimän kautta identtinen. Sukusiitos vähentää yksilön geeniparien heterotsygotiaa, mikä lisää myös haitallisten, usein resessiivisten alleelien ilmenemistä. Vika tai sairaus tulee tällöin ilmi, kun geeniparissa ei ole enää normaalia alleelia varmistamassa geenin toimintaa.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär-parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella on pyritty tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä ja kasvattamaan tietyn yksilön osuutta syntyvissä jälkeläisissä. On ajateltu, että jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa; nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä. Suositellaan, että neljän-viiden sukupolven perusteella laskettu sukusiitosaste pysyy alle 6,25 %. Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä.

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/sukusiitos>

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Suomalaisessa whippetpopulaatiossa keskimääräinen laskennallinen sukusiitosprosentti on KoiraNet -tietokannan mukaan vaihdellut vuosina 2013–2023 välillä 0,73–1,71 % (Taulukko 1). Yleisesti sen voidaan siis katsoa olevan populaatiossa kestävällä tasolla. On kuitenkin huomattava, että populaation todellinen sukusiitosprosentti on korkeampi kuin tämä laskennallinen prosentti, koska varsinkin jalostusuroksista huomattava osa on ulkomaisia tai tuontikoiria. Tuontikoirien tai ulkomaisten koirien sukutaulut tallennetaan KoiraNettiin vain 3–4 sukupolvea taaksepäin, mikä voi johtaa koirien välisten sukulaisuusien aliarviointiin. Rodun kansainvälisen tietokannan (The Whippet Archive) mukaan 8. sukupolvea huomioiva keskimääräinen vuosittainen sukusiitosprosentti oli vuodet 2008–2018 kattavassa tarkastelussa 1,2–2,5 prosenttiyksikköä KoiraNet-tietokannan antamia lukuja suurempi. Genotyyppiin perustuvan arvion mukainen sukusiitosprosentti on whippeteillä muiden rotukoirien tapaan varsin suuri (Bannasch et al. (2021). *Canine Medicine and Genetics* 8:12, <https://doi.org/10.1186/s40575-021-00111-4>), mikä on huolestuttavaa rodun geneettisen monimuotoisuuden kannalta.

Taulukko 1. Vuositolasto – rekisteröinnit

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Pennut (kotimaiset)	307	301	386	341	289	184	294	248	244	208	193
Tuonnit	25	39	38	22	25	34	23	22	14	22	24
Rekisteröinnit yht.	332	340	424	363	314	218	317	270	258	230	217
Pentueet	50	49	63	60	49	33	48	41	44	38	30
Pentuekoko	6,1	6,1	6,1	5,7	5,9	5,6	6,1	6,0	5,5	5,5	6,4
Kasvattajat	38	35	40	44	26	26	38	29	37	34	26
jalostukseen käytetyt eri urokset											
- kaikki	45	43	53	50	43	28	41	36	36	28	30
- kotimaiset	29	25	25	26	18	13	21	16	21	15	16
- tuonnit	8	8	19	14	14	7	15	10	9	9	8
- ulkomaiset	8	10	9	10	11	8	5	10	6	4	6
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5v	6v 2kk	5v 10kk	4v 7kk	4v 9kk	5v 1kk	5v 5kk	4v 3kk	4v 9kk	4v 10kk	4v 8kk
jalostukseen käytetyt eri nartut											
- kaikki	50	48	63	59	49	33	48	39	43	38	30
- kotimaiset	30	38	45	48	40	26	36	29	32	28	25
- tuonnit	20	10	18	11	9	7	12	10	11	10	5
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3v 10kk	4v 1kk	4v 1kk	3v 8kk	3v 11kk	3v 11kk	4v 1kk	3v 9kk	3v 11kk	4v 3kk	3v 10kk
Isoisät	82	76	90	87	74	51	71	63	59	57	55
Isoäidit	87	80	99	87	83	53	73	65	69	61	56
Sukusiitosprosentti*	1,29	1,28	1,36	0,88	0,73	0,83	1,71	1,47	1,59	1,68	1,07

*Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä (KoiraNet) sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50 %.

4.1.2 Jalostuspohja

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Laskennallisesti kaikista Suomessa syntyneistä nelivuotiaista tai vanhemmista uroksista on käytetty jalostukseen keskimäärin 8–19 % kustakin vuosittaisesta ikäluokasta ja 11–14 % kustakin sukupolvesta (Taulukko 2). On kuitenkin huomattava, että tuontikoirien suuren käyttömäärän takia vain noin puolet ko. määrästä ovat oikeasti Suomessa syntyneitä uroksia. Vastaavasti nelivuotiaista tai vanhemmista nartuista on käytetty jalostukseen keskimäärin 22–31 % vuosittaisista ikäluokista tai 24–28 % kustakin sukupolvesta. Käytetyistä jalostusnartuista suurin osa, n. 75 %, on Suomessa syntyneitä koiria.

Isät/emät -luku

Isien ja emien suhteellinen käyttö suomalaisessa whippetpopulaatiossa on ollut varsin tasaista vuosina 2013–2023 (Taulukko 2). Tänä aikana isä/emä -suhde on vaihdellut vuosittain 0,74 ja 1,00 välillä, eli keskimäärin yksi uros on ollut vuosittain vain hieman yli yhden pentueen isänä. Sukupolvittain tarkasteltuna isä/emä -luku on ollut hieman vuosittaisista pienempi ja vaihdellut 0,75 ja 0,89 välillä. Tämä johtuu siitä, että osaa jalostuskoirista on käytetty jalostukseen useampina vuosina. Yleisesti

isä/emä - luku on kuitenkin whippeteillä hyvällä tasolla.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä KoiraNetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $N_e = 4 * N_u * N_n / (2 * N_u + N_n)$, jossa

- N_u on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- N_n neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä.

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko>

Rodun tehollinen populaatiokoko

Whippeteillä laskennallinen tehollinen populaatiokoko on vaihdellut vuosien 2013–2023 välillä sukupolvittain 152 ja 216 välillä ollen keskimäärin 178 (Taulukko 2). Laskennallinen tehollinen populaatiokoko on siis whippeteillä kohtalaisen hyvä, mutta todellisuudessa se on pienempi koska laskentakaava ei ota huomioon käytettyjen jalostukseen käytettyjen koirien välisiä sukulaisuuksia. Whippeteillä on myös huomioitava rodun jakaantuminen kahteen eri linjaan, jolloin voi olettaa, että varsinkin näistä pienemmässä eli juoksijalinjassa tehollinen populaatiokoko on todellisuudessa huomattavasti pienempi kuin koko rodun keskimääräinen tehollinen populaatiokoko. Näyttely- ja juoksijalinjojen väliin on muodostumassa kasvava sekalinjaisten koirien joukko.

Taulukko 2. Jalostuspohja

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Per vuosi											
- pentueet	50	49	63	60	49	33	48	41	44	38	30
- jalostukseen käytetyt eri urokset	45	43	53	50	43	28	41	36	36	28	30
- jalostukseen käytetyt eri nartut	50	48	63	59	49	33	48	39	43	38	30
- isät/emät	0,90	0,90	0,84	0,85	0,88	0,85	0,85	0,92	0,84	0,74	1,00
- tehollinen populaatio	64 (64%)	62 (63%)	79 (63%)	74 (62%)	62 (63%)	42 (64%)	61 (64%)	51 (62%)	54 (61%)	45 (59%)	40 (67%)
- uroksista käytetty jalostukseen (%)	0	4	6	6	8	19	9	12	13	18	12
- nartuista käytetty jalostukseen (%)	1	2	6	15	22	30	23	30	23	26	31
Per sukupolvi (4 vuotta)											
- pentueet	222	221	205	190	171	166	171	153	155	146	146
- jalostukseen käytetyt eri urokset	143	137	133	126	120	112	106	104	104	101	108
- jalostukseen käytetyt eri nartut	174	169	162	160	140	137	142	123	125	122	121
- isät/emät	0,82	0,81	0,82	0,79	0,86	0,82	0,75	0,85	0,83	0,83	0,89
- tehollinen populaatio	216 (49%)	209 (47%)	201 (49%)	196 (52%)	177 (52%)	170 (51%)	170 (50%)	155 (51%)	156 (50%)	152 (52%)	155 (53%)
- uroksista käytetty jalostukseen (%)	4	6	8	10	11	13	13	14	14	13	11
- nartuista käytetty jalostukseen (%)	7	11	16	22	26	26	26	28	26	25	24

Jalostuskoirien käyttömäärät

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2–3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, mikä whippeteillä toteutuu, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4–6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinnistä. Tässä JTO:ssa sovelletaan suurilukuisten rotujen lukuja.

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>

Suomessa rekisteröintivuosina 2013–2023 jalostukseen käytetyimmistä 20 uroksesta 9 on Suomessa syntyneitä, loput 11 ovat tuontikoiria. Vastaavasti kyseisenä ajankohtana käytetyimmistä 20 nartusta 12 on syntynyt Suomessa. Sekä käytetyimmistä 20 uroksesta että käytetyimmistä 20 nartusta kolme on juoksijalinjaisia (Taulukko 3 ja 4), joten juoksijalinjaisten koirien osuus käytetyimpien jalostuskoirien listoilla vastaa keskimääräistä vuosittain syntyvien juoksijalinjaisten pentueiden osuutta (15 %).

Tarkasteltuna ajanjaksona (2013–2023) käytetyimmällä jalostusuroksella (näyttelylinjainen Play A While Mora Marknad, s. 2011) on ollut Suomessa 10 pentuetta ja 68 pentua, mikä vastaa 2,27 % rodun rekisteröintimäärästä. Kyseisellä uroksella on syntynyt Suomessa rekisteröintivuoden 2023 loppuun mennessä 120 pentua toisen polven jälkeläisiä, mikä vastaa 9 % rodun viimeisen neljän vuoden yhteenlasketusta rekisteröintimäärästä (1335). Uroksen kokonaisjälkeläismäärät ylittävät siten jo SKL:n suositukset. Toiseksi käytetyimmän uroksen (näyttelylinjainen Festiva Snow Hill Imagine, s. 2014) osalta vastaavat luvut ovat 7 pentuetta ja 49 pentua ensimmäisen polven jälkeläisiä (1,64 % kaikista rodun rekisteröintimäärästä koko tarkastelujaksolla), ja 68 pentua toisen polven jälkeläisiä (5,1 % rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä). Suositellun elinikäisen jälkeläismäärän ylärajalla ovat myös listan seuraavia sijoja hallussaan pitävät näyttelylinjaiset urokset C'mere Nottambulo (s. 2012) ja Bolero (s. 2017). Kaikilla listan 20 uroksella on kuitenkin jälkeläisiä vähintään 2 % rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä eli ne ovat jo suositellun enimmäisjälkeläismäärän haarukassa. Kun huomioidaan juoksijalinjan näyttelylinjaa huomattavasti pienempi populaatiokoko, ovat listan juoksijasukuisten urosten pentumäärät jo huomattavan suuria. Monimuotoisuuden ylläpitämiseksi olisi rodussa yleisesti hyvä pyrkiä rajoittamaan yksittäisten koirien pentuemääriä ja käyttämään mahdollisimman monia eri yksilöitä. Koko tarkastelujakson 2013–2023 aikana 68 eri urosta on tuottanut 50 % syntyneistä pennuista.

Tarkasteltuna ajanjaksona käytetyimmällä jalostusnartulla (näyttelylinjainen Der Mickeover Cettina of Msida, s. 2011) on ollut neljä pentuetta ja 31 pentua, mikä vastaa 1,04 % jakson kokonaisrekisteröintimäärästä (Taulukko 4). Kyseisellä nartulla on lisäksi 11 pentuetta ja 58 pentua toisen polven jälkeläisiä, mikä vastaa 4,3 % rodun neljän viime vuoden yhteenlasketusta rekisteröintimäärästä. Myös listalla seuraavat koirat näyttelylinjainen Mei Dan Show Must Go on (s. 2016) ja juoksijalinjainen Maxwin Hulabaloo (s. 2011) ylittävät jälkeläismäärällään 2 % tuntumaan rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Toisen polven jälkeläisiä on suositukset ylittävä tai ylärajan tuntumassa oleva määrä kolmella listan nartuista: Mei Dan Minnesota Wild, s. 2013 (107 pentua; 8,0 % rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä), Adagio Blue Hour, s. 2010 (88 pentua; 6,6 %) ja Maxwin Hulabaloo (76 pentua; 5,7 %). Yleisesti narttujen pentuemäärät ovat kuitenkin maltillisempia kuin uroksilla.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Vaikka vain muutamien jalostuskoirien käyttömäärät Suomessa ovat ylittäneen suositukset, käytetyimpien jalostuskoirien väliset läheiset sukulaisuussuhteet lisäävät tiettyjen koirien vaikutusta populaatiossa.

Käytetyin uros Play A While Mora Marknad on isä 18. käytetyimmälle urokselle Belltown High Styler. Toiseksi käytetyin uros Festiva Snow Hill Imagine on isä 11. käytetyimmälle urokselle Avantina Beat Them Easy Sneezzy. Kuudenneksi käytetyin uros Suna Regens Keylinns Remy on isä 9. käytetyimmälle nartulle Mei Dan Minnesota Wild, joka puolestaan on emä 2. käytetyimmälle nartulle Mei Dan Show Must Go On ja 16. käytetyimmälle nartulle Mei Dan Turbo. Mei Dan Minnesota Wildin emä on puolestaan käytetyin narttu Der Mickleover Cettina of Msida. Nartuista 17. käytetyin Jagodas Khaunis Khallis on emä listan 4. käytetyimmälle nartulle Nenatnak Awesome Blue. Uroksista 7. käytetyin Zaraqes's Knight of Northern Lights on 20. käytetyimmän uroksen Zaraqes's Just Light Up My Way velipuoli (yhteinen emä Zaraqes's High Temptation).

Edellä mainittujen sukulaisuussuhteiden lisäksi käytetyimpien jalostuskoirien välillä on myös muita

etäisempiä sukulaisuussuhteita. Esimerkiksi 5. käytetyimmän uroksen Sobresalto Quann Staje C'me-re isä Festiva's Been There Done That on emänisä 2. käytetyimmälle urokselle Festiva Snow Hill Imagine. Kuudenneksi käytetyimmän uroksen Suna Regens Keylinns Remy isä Twyborn Orlando on 13. käytetyimmän uroksen Pendahr Fred Perry isän isä. Sekä 7. käytetyn uroksen Zaraqe's Knight of Northern Lights että 6. käytetyimmän nartun Gerda Iz Saki O Gardarike isän isä on Aberdeen Remarkable in Paris. Vastaavasti 9. käytetyin uros Brookway Academy Choice ja 18. käytetyin uros Belltown High Styler jakavat saman emän isän Best-Looking Brooklyn. Juoksijalinjaisen 10. käytetyimmän uroksen Effloresco's Cajanos isä Catkyl's Angelo on 8. käytetyimmän, myöskin juoksijalinjaisen, nartun Kiiturin RE-Amazing Grace emän isä. Urosten listan 17. käytetyimmän Burnt Sienna Calico Rocks emä Burnt Sienna Midsummer Breeze on isän emä 7. käytetyimmälle nartulle Adagio Deepest Ruby. Urosten 19. käytetty Hookoplan Hélder Postigan isä Merci Isle Second Dawn on listan 20. käytetyimmän uroksen Zaraqe's Just Light Up My Way isän isä. Nartuista 13. käytetyimmän Adagio Blue Hour emä Adagio Captured Sunshine on emän emä 7. käytetyimmälle nartulle Adagio Deepest Ruby. Nartuissa 17. käytetyimmän Jagodas Khaunis Khallis emä Aaniston An Outstanding Filly on emän emä 11. käytetyille nartulle Tiger's Chaos No News is Good News. Lisäksi 7. käytetyin narttu Adagio Deepest Ruby ja 10. käytetyin narttu Kilbrannans Aisllynn jakavat isoisän Play A While Nokia ja vastaavasti 12. käytetyimmällä nartulla Collooney Blonde Bombshell ja 13. käytetyimmällä nartulla Adagio Blue Hour on yhteinen isoisä Adagio Love Supreme.

Kaikkien KoiraNetin kattamien rekisteröintivuosien 1988–2018 aikana käytetyimmät jalostuskoirat Suomessa on esitetty vertailun vuoksi Liitteessä 1 (20 käytetyintä jalostusurosta ja 20 käytetyintä jalostusnarttua). Näillä listoilla nykylistojen kärkipään koirat ovat edustettuina sekä uroksissa että nartuissa. Koska historialliset rekisteröintimäärät ovat olleet nykyistä pienempiä, ovat käytetyimpien vanhempien koirien jälkeläismäärät kuitenkin olleet aikanaan suhteellisesti suurempia koko populaatiosta kuin nykyään.

Tällä hetkellä suurimmat toisen polven jälkeläismäärät ovat näyttelylinjaisilla uroksilla Bohem Flight Time (s. 1992, toisen polven jälkeläisiä rekisteröity Suomessa 181) ja Twyborn Philadelphia (s. 2004, toisen polven jälkeläisiä rekisteröity Suomessa 162). Nartuista eniten toisen polven jälkeläisiä on v. 1987 syntyneellä Jaavakallion Diivalla, jolla on rekisteröity toisen polven jälkeläisiä 141. Kyseisen nartun v. 1991 Sökövintin kenneliin syntynyt Go-pentue oli yksi Suomen ensimmäisiä keskieuropalaisia juoksijalinjoja Suomen populaatioon tuoneita pentueita (isänä juoksijalinjainen hollantilainen uros GoTico v. t'Loechtje), ja kaikkia kahdeksaa tuolloin syntynyttä pentuesisarusta on käytetty myöhemmin jalostukseen (niillä yhteensä 20 pentuetta). Suhteessa Suomessa rekisteröityjen juoksijalinjaisten pentueiden määrään kyseisen nartun vaikutus on siis ollut todella vahva koko populaatiota katsoen.

Taulukko 3. Vuosina 2013–2023 jalostukseen eniten käytetyt 20 urosta (juoksijalinjaiset kursiivilla)

		Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	PLAY A WHILE MORA MARKNAD (s. 2011)	10	68	2,27	2	20	120	11	74
2	FESTIVA SNOW HILL IMAGINE (s. 2014)	7	49	1,64	4	12	68	7	49
3	C'MERE NOTTAMBULO (s. 2012)	7	39	1,30	5	9	53	7	39
4	BOLERO (s. 2017)	7	39	1,30	7	3	12	7	39
5	SOBRESALTO QUANN STAJE C'ME-RE (s. 2012)	5	35	1,17	8	8	41	5	35
6	SUNA REGENS KEYLINNS REMY (s. 2008)	5	34	1,14	9	15	76	6	40
7	ZARAQUE'S KNIGHT OF NORTHERN LIGHTS (s. 2016)	4	32	1,07	10	2	14	5	38
8	COLLOONEY POKER PLAYER (s. 2018)	6	32	1,07	11	0	0	6	32
9	BROOKWAY ACADEMY CHOICE (s. 2012)	5	31	1,04	12	1	7	5	31
10	AVANTINA BEAT THEM EASY SNEEZY (s. 2017)	6	30	1,00	13	0	0	6	30
11	EFFLORESCO'S CAJANOS (s. 2010)	4	30	1,00	14	10	60	4	30
12	NOPURIN SYLVESTER STALLONE (s. 2014)	5	29	0,97	15	4	24	6	37
13	PENDAHR FRED PERRY (s. 2013)	5	29	0,97	16	4	24	6	36
14	TÄYSIKUUN WIIKINKI (s. 2010)	6	29	0,97	17	2	14	6	29
15	GOAT-WOOL ZORRINO (s. 2014)	5	29	0,97	18	2	10	5	29
16	SIPREX NORTON (s. 2013)	4	29	0,97	19	2	12	4	29
17	BELLTOWN HIGH STYLER (s. 2014)	6	28	0,93	20	3	13	6	28
18	BURNT SIENNA CALICO ROCKS (s. 2013)	4	28	0,93	21	1	3	4	28
19	HOOKOPLAN HÉLDER POSTIGA (s. 2012)	4	27	0,90	22	2	17	4	27
20	ZARAQUE'S JUST LIGHT UP MY WAY (s. 2014)	5	27	0,90	23	2	10	5	27

Taulukko 4. Vuosina 2013–2023 jalostukseen eniten käytetyt 20 narttua (juoksijalinjaiset kursiivilla)

		Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	DER MICKLEOVER CETTINA OF MSIDA (s. 2011)	4	31	1,04	11	58	4	31
2	MEI DAN SHOW MUST GO ON (s. 2016)	4	29	0,97	6	30	4	29
3	MAXWIN HULABALOO (s. 2011)	4	25	0,83	14	76	4	25
4	NENATNAK AWESOME BLUE (s. 2012)	3	24	0,80	5	33	3	24
5	JUST NOSY DOUBLE CREAM (s. 2014)	3	23	0,77	1	6	3	23
6	GERDA IZ SAGI O GARDARIKE (s. 2018)	3	23	0,77	0	0	3	23
7	ME DAN MINNESOTA WILD (s. 2013)	4	22	0,73	17	107	4	22
8	KIITURIN RE-AMAZING GRACE (s. 2015)	3	22	0,73	2	12	3	22
9	ADAGIO DEEPEST RUBY (s. 2015)	3	22	0,73	6	38	3	22
10	KILBRANNANS AISLYNN (s. 2017)	3	21	0,70	1	0	3	21
11	TIGER'S CHAOS NO NEWS IS GOOD NEWS (s. 2009)	3	20	0,67	7	36	3	20
12	COLLOONEY BLONDE BOMBSHELL (s. 2010)	3	20	0,67	10	55	3	20
13	ADAGIO BLUE HOUR (s. 2010)	3	19	0,63	16	88	3	19
14	TALMI GOLD SHOW FORMAT (s. 2018)	2	18	0,60	0	0	2	18
15	CHRISTMAS FLAKE GENTLE HEART (s. 2014)	3	18	0,60	2	12	3	18
16	MEI DAN TURBO (s. 2017)	3	17	0,57	3	22	3	17
17	JAGODAN KHAUNIS KHALLIS (s. 2010)	3	17	0,57	6	45	3	17
18	SANDBAY STARDUST (s. 2014)	2	17	0,57	2	15	2	17
19	YATTA (s. 2010)	3	17	0,57	0	0	3	17
20	ENCAUTOM'S GOOD DAY FOR IT (s. 2015)	3	17	0,57	4	20	3	17

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun alkuperämaan virallisten rekisteröintien lisäksi tarkasteluun on otettu mukaan koirien lukumäärät syntymämaan perusteella The Breed Archive -sivustolta. The Breed Archive on vapaaehtoisesti ylläpidetty kansainvälinen sivusto, jossa on todella paljon whippetien sukutauluja ja muita tietoja. The Breed Archive on erittäin suosittu ja whippetejä harrastavat ihmiset ylläpitävät sitä aktiivisesti. Vaikka siellä olevat tiedot eivät täysin vastaa virallisesti rekisteröityjä tietoja, voidaan niiden kuitenkin katsoa kuvaavan syntyneiden whippetien lukumääriä eri maissa riittävällä tarkkuudella.

Taulukko 5: Whippetien rekisteröintimäärät 2014–2023 rodun kotimaassa Iso-Britanniassa¹.

Vuosi	Rekisteröinnit (kpl)
2014	3294
2015	3084
2016	3218
2017	3352
2018	3475
2019	3146
2020	4061
2021	5760
2022	4342
2023	3704

¹Lähde: The Kennel Club: <https://kc-media-production.azureedge.net/media/rdodkdnn/10-yearly-breeds-stats-hound.pdf>

Taulukko 6. The Breed Archive -tietokantaan (<https://whippet.breedarchive.com/home/index>) ilmoitettujen whippetien määrä ja keskimääräinen 7 sukupolvea huomioiva sukusiitosprosentti (SS)¹ jaksolla 2013–2023 syntymämaan mukaan 20 whippetrikkaimmassa maassa.

Maa	Whippetejä (kpl)	SS
Iso-Britannia	35840	4,74
Yhdysvallat	9012	6,71
Ranska	7015	4,29
Saksa	6302	4,10
Ruotsi	5351	2,50
Puola	5145	2,08
Noria	3346	2,68
Tšekki	3166	2,34
Kanada	3005	6,98
Italia	2794	3,92
Venäjä	2782	2,85
Suomi	2772	1,96
Australia	1736	5,60
Alankomaat	1332	3,94
Unkari	1284	3,08
Belgia	977	
Liettua	804	
Slovenia	797	
Tanska	733	
Itävalta	686	

¹Sukusiitosprosentti on laskettu vain koirille, joille on tiedossa täysi 7 sukupolven sukutaulu.

Iso-Britanniassa whippetien juoksuharrastus on jakautunut jo 1960-luvun lopulta kahtia: Whippet Club Racing Association (WCRA) järjestää juoksukisoja The Kennel Clubiin rekisteröidyille puhdasrotuisille whippeteille, ja British Whippet Racing Association (BWRA) järjestää kisoja ns. non- pedigree - whippeteille, jotka ovat sen omassa kantakirjassa. BWRA sallii omien sääntöjensä puitteissa greyhound ja terrieriristeytykset whippetien kanssa, mistä syystä BWRA-kantakirjassa olevia whippetejä ei hyväksytä The Kennel Clubin ja sitä kautta myöskään FCI:n rekistereihin. BWRA- rekisterissä olevia whippetejä on kuitenkin saatu rekisteröityä sekä Ranskaan että Kanadaan ja Yhdysvaltoihin joko kiertoteitse tai väärillä papereilla jo 1980-luvulla ja niitä onkin kaikkien nykyisten juoksijalinjaisten FCI- ja AKC-rekisteröityjen whippetien taustalla.

BWRA-taustaisten whippetien tuonti Eurooppaan on käynnistynyt uudelleen 2000-luvun puolivälistä eteenpäin. Ensin ne rekisteröidään tietyissä Itä-Euroopan maissa FCI-rekisteriin joko puutteellisilla tai väärennetyillä sukupapereilla, minkä jälkeen ne tuodaan kilpailemaan ja jalostuskäyttöön varsinaisiin

aktiivisiin whippetharrastusmaihin (mm. Alankomaat, Saksa, Belgia, Italia, Tšekki). Tämän lisäksi tietyissä Keski- ja Itä-Euroopan maissa tiedetään tehdyn suoraan whippet-greyhound -risteytyksiä, jotka on rekisteröity kuitenkin FCI-rekisteriin puhdasrotuisiksi whippeteiksi.

Näitä taustaltaan epämääräisiä risteytyskoiria esiintyy jo laajalti eurooppalaisissa juoksijasuvuissa lähes kaikissa Euroopan maissa, koska ne ovat olleet huomattavan nopeita kisakoiria ja tuoneet uutta verta varsin suljettuihin länsieurooppalaisiin juoksijasukuihin. Risteytyskoirien laajamittainen käyttö on kuitenkin ongelmallista juoksu-harrastuksen urheilullisuuden ja reiluuden kannalta ja jalostuksellisesti tuomittavaa, koska koirien todellista sukupuuta ei tunneta ja näin ollen ei voida varoa sukusiitosta tai perinnöllisiä sairauksia käytettäessä näitä koiria jalostukseen. Muun muassa bully-alleeli on alkuaan lähtöisin 1980-luvulla tuoduista BWRA-koirista sekä Euroopassa että USA:ssa. Valitettavasti konkreettisia todisteita yksittäisten koirien vääristä sukupapereista on vaikea saada ilman laajamittaista ja luotettavaa DNA-testausta. Juoksulinjaista whippetiä Keski-Euroopasta tuovan kannattaakin olla varovainen kasvattajaa ja yhdistelmää valitessaan.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Whippetien rekisteröintimäärät ovat keskimäärin 300 koiraa vuodessa. Rodussa käytetään jalostukseen uroksia ja narttuja varsin tasaisesti (isä/emä -luku 0,8–0,9 sukupolvea kohti) ja jalostuspohjaa laajentaa varsinkin jalostusurosten osalta tuonti- ja ulkomaisten urosten laaja käyttö eli noin puolet käytetyistä jalostusuroksista. Tosin tuontikoirat edustavat usein pitkälti samoja sukuja kuin kotimaan kannassa jo esiintyy. Keskimääräinen laskennallinen sukusiitosaste on maltillinen (1–2 %) ja erottuu rodun kansainvälisessä vertailussa pienimpänä. Tehollinen populaatiokoko on kohtalainen (noin 180 eläintä/sukupolvi). Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta rodussa ei juuri suosita suositellut jälkeläismäärät ylittävää matadorijalostusta, eli yksittäisten koirien jälkeläismäärät sekä ensimmäisessä että toisessa sukupolvessa pysyvät pääosin suositusten mukaisina. Lisää geneettistä vaihtelua voidaan saada rodun eri linjoja risteyttämällä ja sekalinjaisten pentueiden osuus onkin monimuotoisuuden kannalta ilahduttavasti noususuunnassa.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Whippet rotuna on jakaantunut kahtia jo viimeisten 50–60 vuoden ajan näyttely- ja juoksijalinjoihin. Näistä juoksijalinja on huomattavasti pienempi, joten sen sisällä sekä jalostuspohjan laajuus että yksittäisten koirien ylikäyttö jalostuksessa saattaa olla suurempi ongelma kuin koko rodun tilannetta yleisesti katsomalla voisi päätellä. Myös tuontimahdollisuudet ovat rajallisemmat juoksijalinjaisten koirien suhteen, koska voimakas ratajuoksu-harrastus ja sitä myöten kiinnostavat koirapopulaatiot keskittyvät lähinnä tiettyihin maihin (Keski-Euroopassa erityisesti Saksa, Alankomaat, Belgia, jonkin verran Ranska, USA). Näyttelylinjan osalta tärkein jalostuspohjaa kaventava tekijä on viime vuosina ollut lähinnä muutaman käytetyimmän jalostusuroksen suhteessa runsas käyttömäärä verrattuna koko rodun rekisteröinteihin. Tilannetta on vielä lisännyt käytetyimpien jalostuskoirien osin läheinen sukulaisuus toisiinsa. Molemmissa linjoissa perinnöllistä monimuotoisuutta kaventaa jalostusvalintojen tekeminen ensisijaisesti juoksu- tai näyttelymenestyksen perusteella.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Rodulla ei ole toistaiseksi jälkeläismäärään perustuvaa PEVISA-ohjelmaa. Jalostusurosten käyttömäärien tasaamisessa ja jalostuskäytön iän nostamisessa iän mukaan porrastettu jalostuskäyttörajoitus olisi suositeltava.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

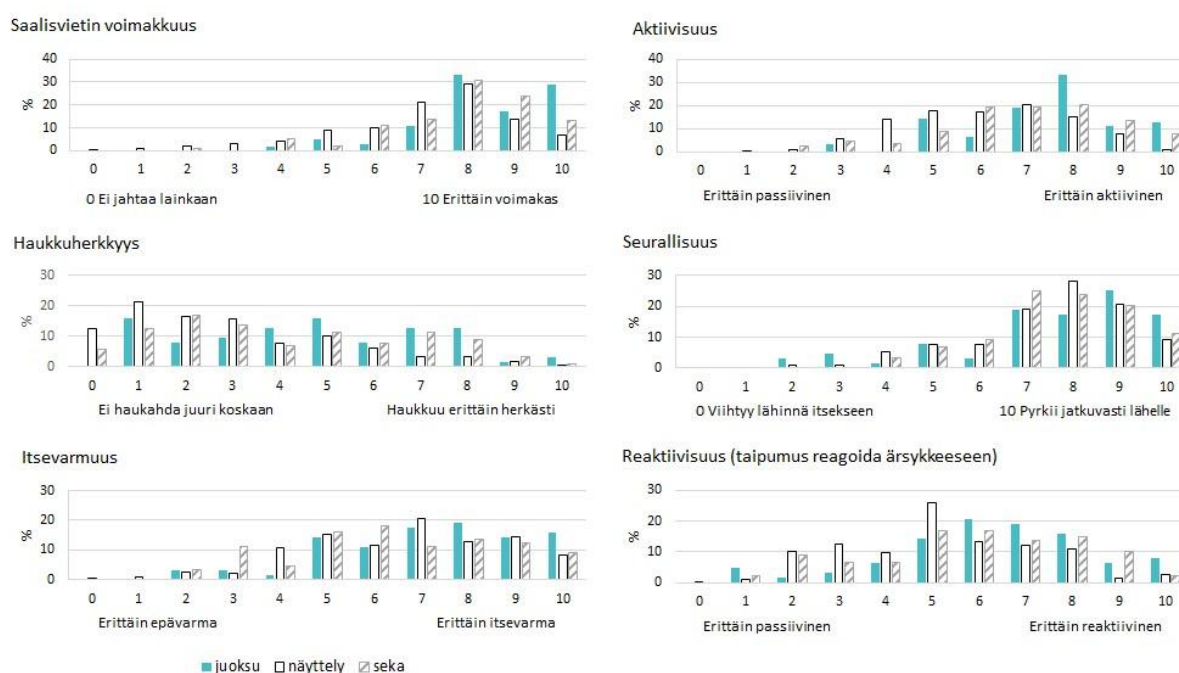
Rodun käyttötarkoitus on näkönsä avulla metsästävä koira. Whippetin käyttäytyminen ja luonne on rotumääritelmän mukaan ihanteellinen seuralainen. Se sopeutuu hyvin kotioloihin ja urheilulliseen

ympäristöön. Whippet on lempeä, kiintyvä ja tasapainoinen. Hylkääviä virheitä ovat aggressiivisuus ja liiallinen arkuus.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- ja käyttölinjoihin

Whippet on jakaantunut populaationa selvästi kahtia näyttely- ja juoksijalinjaan ja kolmantena linjana voidaan pitää näiden kahden sekoitusta eli ns. sekalinjaa. Ratajuoksuun jalostettu linja alkoi eriytyä rodun päälinjasta 1960–1970-luvuilla, mikä on johtanut nopeuden ja ulkonäön eriytymiseen näyttely- ja juoksijalinjaisten koirien välillä. Jalostuslinjasta riippumatta whippetin perusluonne on pääsääntöisesti varsin samankaltainen. Vuonna 2024 toteutetun terveys- ja luonnekyselyn mukaan juoksu- ja sekalinjaisilla whippeteillä tapaa olla näyttelylinjaisia koiria voimakkaampi saalisvietti ja ne erottuivat kyselyssä myös aktiivisempina, reaktiivisempina ja äänekkäämpinä kuin näyttelylinjan edustajat (Kuva 7). Juoksijalinjaisilla koirilla myös itsevarmuus korostui vastauksissa. Juoksijalinjaisten whippetien jalostus painottaa kilpailumenestystä, johon liittyy voimakas saalisvietti sekä hyvä "kisapää" eli koiran on oltava riittävän vahvaluontoinen ja itsevarma pärjätäkseen tiukoissa ja tasaväkisissä kisastarteissa. Koirien seurallisuudessa ei noussut esiin selviä linjaeroja. Käytösongelmia tai häiritseviä piirteitä käyttäytymisessä kirjattiin melko tasaisesti eri linjojen koirille (30 % juoksu, 28 % näyttely ja 35 % seka).

Vinttikoiraradalla juoksijalinjaiset koirat juoksevat keskimäärin huomattavasti nopeampia aikoja kuin näyttelylinjaiset koirat. Erilinjaisien koirien keskivauhdissa voi olla kilpailumatkan pituudesta riippuen eroa useampi m/s ja näyttelylinjaisten koirien on haasteellista saavuttaa käyttövalioaikaa radalta, jolloin useimmiten maastokoetulos toimii niille vastaavana käyttötuloksena. Näyttelylinjaiset koirat kisaavatkin aktiivisesti ja tasavertaisesti juoksijalinjaisten kanssa maastokokeissa, joissa nopeus on vain yksi kilpailumenestystä määrittävistä tekijöistä. Ratakokeiden ns. etanalähdöt, eli erilliset lähdöt käyttövalioaikaa saavuttamattomille koirille, mahdollistavat näyttelylinjaisten koirien kisaamisen tasavertaisemmassa seurassa ratacisoissa.

Kuva 7. Valikoitujen luonneominaisuuksien voimakkuus (asteikolla 0–10) juoksu-, näyttely- ja sekalinjaisilla koirilla prosenttiosuuksina 2024 luonnekyselyn vastauksista (juoksijoita 63 kpl, näyttelylinjaisia 258 kpl ja sekalinjaisia 88 kpl).

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Whippeteillä ei ole tätä jalostuksen tavoiteohjelmaa laatiessa PEVISA-ohjelmaa.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Luonnekysely

Whippet-Harrastajat järjesti vuonna 2024 terveys- ja luonnekyselyn, jonka tarkoituksena oli selvittää whippetien luonteiden tilanne sekä niissä mahdollisesti esiintyvät ongelmat. Vastauksia tuli 413, joista oli uroksia 192 ja narttuja 221 (2018: n= 423, 211 urosta, 211 narttua). Koirista 258 edusti näyttely, 63 juoksija- ja 88 sekalinjaa. Neljälle koiralle linjaa ei ollut määritelty. Uusimman kyselyn kysymyksenasettelu poikkesi jonkin verran edellisistä vuosina 2010 ja 2018 tehdyistä kyselyistä, joten kyselyiden tulokset eivät ole suoraan vertailtavissa.

Vuoden 2024 kyselyn tulosten perusteella voidaan todeta whippetien olevan yleisesti voimakkaan saalisviettisiä, mutta vähemmän riistaviettisiä, aktiivisia, itsevarmoja, pääosin melko hiljaisia, ihmisen seuraan hakeutuvia ja yleisesti myös koirasosiaalisia. Murisemalla tai rähähtämällä kommunikointi on whippetille epätyypillistä, eivätkä ne tyypillisesti käytä hampaitaan ihmisiin tai toisiin koiriin. Kuitenkin noin kolmanneksella kyselyn koirista (124 kpl, 30 %) oli jokin käytösongelma tai häiritsevä piirre käyttäytymisessä. Ongelmien kuvauksissa korostuivat remmirähjäys / aggressiivisuus toisia koiria kohtaan (35 kpl), arkuus / erilaiset pelkotilat (35 kpl), eroahdistus / yksinolon ongelmat (35 kpl) ja huono hermorakenne / reaktiivisuus (19 kpl). Kyselyn tulosten kanssa yhdenmukaisesti KoiraNet-tietokannassa yleisimpien kuolinsyiden joukossa nousee esiin lopettaminen käytös- ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi (40 kpl). Näistä syistä lopetettujen koirien keski-ikä on 6 v 5 kk. Yleisimmäksi lopetuspäätökseen johtaneeksi käytöshäiriöksi on kirjattu pelokkuus/arkuus (25 %) ja yksinolo-ongelmat (22,5 %), mutta myös aggressiivisuus/vihaisuus on merkitty kuolinsyyksi (15 %).

Vuoden 2024 kyselyn vastauksia tarkasteltiin sukupuolittain käytösongelmien esiintymisen, saalis- ja riistavietin voimakkuuden, aktiivisuuden, haukku-, murisemis- / rähähdysherkkyyden, seurallisuuden, sosiaalisuuden, itsevarmuuden, reaktiivisuuden ja resurssiaggressiivisuuden sekä suhtautumisen yksinoloon osalta. Vastausten jakaumat olivat uroksilla ja nartuilla hyvin samankaltaiset eli käyttäytymisessä päivittäistilanteissa ei whippeteillä havaita sukupuolten välisiä eroja.

Vastaajat tunnistivat seuraavia koiraansa sopivia ominaisuuksia (sama koira voi olla mukana usealla ominaisuudella):

- Helposti motivoitava (226 kpl) 55 %
- Motivaatio vaihtelee (138 kpl) 33 %
- Vaikea motivoida (18 kpl) 4 %
- Miellyttämishaluinen (184 kpl) 45 %
- Leikkihaluinen (242 kpl) 59 %
- Nopea oppimaan (220 kpl) 53 %
- Hidas oppimaan (35 kpl) 8 %
- Kestää paljon toistoja (105 kpl) 25 %
- Palkkautuu kehuilla (242 kpl) 59 %
- Palkkautuu leikillä / leluilla (234 kpl) 57 %
- Palkkautuu ruualla (356 kpl) 86 %
- Paineistuu helposti (94 kpl) 23 %
- Tylsistyy helposti (102 kpl) 25 %
- Herkästi kiihtyvä, rauhoittuu nopeasti (169 kpl) 41 %
- Herkästi kiihtyvä, kiihtymys jää päälle (60 kpl) 15 %

Luonnetesti

Luonnetestin tarkoituksena on arvioida koiran reaktiota vakioiduissa testitilanteissa. Luonnetestissä koiria ei arvioida rotukohtaisesti tai verrata rotumääritelmään, vaan testi on sama kaikille roduille. Luonnetesti muodostuu useasta osa-alueesta ja testin kulkua säädellään koiran reaktioiden mukaan.

Vuosien 2000–2023 aikana luonnetestissä on käynyt 171 whippetiä (vuosittain 0–20 koira), joista 165 on kirjattu osa-alue tulokset (Taulukko 7). Rotujärjestö on laatinut jalostuksen tavoiteohjelmaa varten luonnetestin ihanneprofiilin whippetille. Ihanneprofiililla tarkoitetaan toivottuja ja hyväksyttäviä ominaisuuksia, jotka perustuvat rotumääritelmään ja rodun käyttötarkoitukseen, ottaen huomioon myös yhteiskuntakelpoisuuden ja koirien hyvinvoinnin. Jokaiselle luonnetestin osa-alueelle on määritelty arvosanalla ”ihanne”/”hyväksytty”/”hylätty” miten hyvin osa-alueen tulos vastaa rodun ihanneprofiilia. Luonnetestin ihanneprofiili on esitetty Liitteessä 2. Ihanneprofiilin yhteydessä ”hylätty” ei tarkoita, että itse testi olisi hylätty, vaan että osa-alueen tulos ei vastaa rodun ihannetta. JTO:n ohjeiden mukaan ihanneprofiililtaan ”hylätty” tuloksen saanutta koira ei suositella käytettäväksi jalostukseen. Lisäksi toimintakyvyn sekä hermorakenteen osalta ”hyväksytty” tuloksen saaneet koirat ja kovuuden osalta arvosanan pehmeä (-2) saaneet suositellaan yhdistettävän ”ihanne” -tuloksen saaneeseen.

Luonnetestin tulokset vastaavat pääosin rodun ihanneprofiilia. Suurin ero ihanneprofiiliin havaitaan taisteluhaluissa, jossa vain 40 prosenttia testatuista koirista saavutti ihannetuloksen ja 12 prosenttia koirista sai hylätyn tuloksen. Muissa osioissa hylkääviä tuloksia on tullut vain neljälle prosentille riittämättömästä toimintakyvystä, kolmelle prosentille laukausalttiudesta ja yhdelle prosentille impulsiivisesta temperamentista. Rodun ihannetulokseen on yltänyt osiosta riippuen 67–99 prosenttia testatuista koirista, mitä voidaan pitää hyvänä saavutuksena. Toki testattujen koirien pienestä määrästä johtuen tuloksia ei voida yleistää koskemaan koko populaatiota.

Todennäköisesti luonnetesti ei mittaa kovinkaan hyvin whippetin taisteluhalua rodunomaisessa käytössä, eli vieheellä toisten koirien kanssa kilpaillessa. Siksi olisikin syytä pohtia, halutaanko taistelutahdon jalostusta ylipäättään ohjata luonnetestin tulosten perusteella, vai sosisiko jokin muu testi paremmin vinttikoiralta toivottujen ominaisuuksien mittaamiseen. Yksi vaihtoehto on laajentaa luonnetestin ihanneprofiilissa hyväksytyyn tuloksen määritelmää taistelutahdon osalta, jos luonnetestiä ei pidetä hyvänä työkaluna tämän osa-alueen suhteen, mutta se halutaan säilyttää osana tarjolla olevien testien valikoimaa.

Taulukko 7. Vuosina 2000-2023 suoritettujen luonnetestien tulokset osa-alueittain (n=165). Prosenttiosuuksissa ei ole huomioitu keskeytettyjä testejä (Tulos LTE- / LTE0, joista osa-aluearvostelua ei ole saatavilla; n=6). Ihanneprofiilin (Liite 2) mukaiset ihannetulokset on esitetty vihreällä pohjalla, hyväksytyt sinisellä pohjalla ja hylätyt punaisella pohjalla.

Osa-alue	Kpl	%
Toimintakyky		
Hyvä	8	5
Kohtuullinen	67	41
Kohtuullisen pieni	35	21
Pieni	49	30
Riittämätön	6	4
Terävyys		
Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä	47	28
Pieni ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua	88	53
Kohtuullinen ilman jälj. jääv. hyökkäyshalua	29	18
Suuri ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua	1	1
Puolustushalu		
Haluton	44	27
Pieni	80	48
Kohtuullinen, hillitty	39	24
Suuri, hillitty	2	1

Taisteluhalu		
Kohtuullinen	47	28
Kohtuullisen pieni	20	12
Pieni	79	48
Haluton	1	1
Riittämätön	18	11
Hermorakenne		
Tasapainoinen	19	12
Hieman rauhaton	109	66
Hermostunein pyrkimyksin	34	21
Vähän hermostunut	3	2
Temperamentti		
Erittäin vilkas	5	3
Vilkas	41	25
Kohtuullisen vilkas	115	70
Hieman välinpitämätön	1	1
Välinpitämätön	1	1
Impulsiivinen	2	1
Kovuus		
Kohtuullisen kova	14	8
Hieman pehmeä	134	81
Pehmeä	17	10
Luoksepäästävyys		
Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	107	65
Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen	48	29
Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	10	6
Laukauspelottomuus		
Laukausvarma	113	68
Laukauskokematon	47	28
Laukausaltis	5	3

MH-luonnekuvaus

MH-luonnekuvauksen aikana kaksi kuvaajaa tarkastelee koiran luonteenomaisuuksia: leikkisyyttä, uteliaisuutta, pelottomuutta, sosiaalisuutta, aggressiivisuutta, saalistushalukkuutta ja reagointia laukauksiin. Reaktioiden voimakkuutta kuvataan asteikolla 1–5, jossa pienin reaktion voimakkuus on 1 ja suurin 5. Ensimmäinen MH-luonnekuvaus whippetille on tehty 2012 ja kuvaukseen on osallistunut 2023 loppuun mennessä 31 koira, joista yhden suoritus on keskeytetty. Rotuyhdistys ei ole laatinut whippetille MH-luonnekuvauksen ihanneprofiilia vähäisen osallistumisaktiivisuuden vuoksi.

MH-luonnekuvaustulokset tukevat käsitystä whippetistä sosiaalisena rotuna, joka tervehtii vieraan ihmisen ja on valmis lähtemään tämän mukaan tai leikkimään vieraan ihmisen kanssa, sekä hyväksyy vieraan tekemän käsittelyn. Uhkaavia eleitä, puolustusreaktioita ja aggressiota on esiintynyt testissä vain yksittäisillä koirilla. Valitettavasti testi ei mittaa koiran suhtautumista vieraisiin koiriin, mikä olisi koirasosiaalisesti laumakoiraksi mielletylle rodulle kiinnostava ja tärkeä osa-alue.

Rohkeuden osalta vastaukset hajoavat enemmän. Suurin osa koirista reagoi kohtalaisesti yllättäviin tilanteisiin, kuten äkisti ilmestyvään haalariin tai räminälaitteeseen. Kuitenkin vain yksittäiset koirat ovat reagoineet pakenemalla yli viisi metriä, ja valtaosa koirista näyttää palautuneen yllättävästä tilanteesta nopeasti. Vaikka enemmistö testatuista whippeteistä on pärjännyt näissä osioissa hyvin tai vähintään kohtalaisesti, tulee pelkoreaktioihin suhtautua vakavasti. Siksi pelkoa testissä osoittaneiden koirien jalostuskäyttöä tulee pohtia kriittisesti, vaikkei rodulle ole laadittu jalostusta rajoittavaa luonnekuvauksen ihanneprofiilia.

Laukauksiin reagoineiden koirien osuudessa on havaittavissa selkeä ero luonnetestin ja MH-luonnekuvauksen välillä. Vaikka luonnetestissä vain kolme prosenttia testatuista whippeteistä on luokiteltu laukaualttiiksi, on MH-kuvauksessa 36 prosenttia testatuista koirista saanut ampumisesta arvosanan 4 tai 5. Tämä tarkoittaa, että koira on joko osoittanut pelkoa ampumiseen tai keskeyttänyt leikin/rauhallisen oleskelun laukauksen kuullessaan, eikä ole jatkanut samaan toimintaa enää

laukauksen jälkeen. Tuloksen perusteella suositellaan kiinnittämään huomioita jalostuskoirien äänivarmuuteen, vaikkei laukaus olekaan arjen kannalta keskeinen ääni kotikoiralle.

Käyttäytymisen jalostustarkastus

Uusin tulokas Kennelliiton luonteen arviointityökalujen joukossa on käyttäytymisen jalostustarkastus. Testi on suunniteltu mittaamaan koiran reaktiota arkielämässä vastaan tulevissa tilanteissa ja se sopii hyvin myös seurakoiraroduille. Tätä dokumenttia kirjoitettaessa whippetejä ei ole vielä testattu käyttäytymisen jalostustarkastuksessa. Rodun ihanneprofiilin laadinta on kuitenkin aloitettu ja tarkoitus on saada tarkastukset käyntiin ennen seuraavaa jalostuksen tavoiteohjelman päivitystä. Toiveena on, että uuden käyttäytymisen jalostustarkastuksen avulla rodun käyttäytymiseen liittyvät testimäärät lisääntyvät ja whippetien luonteesta saadaan näin kattavammin objektiivista tietoa.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Alun perin rodun kotimaassa Englannissa whippetejä käytettiin kanin ja jäniksen metsästykseseen sekä kilpajuoksijana. Whippet luetaan näöllä metsästäväksi roduksi. Ajossa se pitää päätään matalalla ja seuraa saaliin laukan kulkua. Whippet on yksinajava, erittäin nopea ja nopeisiin rytmivaihdoksiin kykenevä sprintteri. Se pystyy kovassakin vauhdissa arvioimaan juoksuhalustaa ja mukautumaan siihen ketterästi.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Suomessa ei ole koskaan harrastettu metsästystä whippeteillä. Tämä johtuu Suomen metsästyks- ja eläinsuojelulainsäädännöstä sekä metsästyksen harjoittamiselle asetetuista rajoituksista. Lisäksi Suomen luonto, joka on pääasiassa metsätalousmetsää, ei sovi vinttikoiratyypillisellä koiralla metsästämiseen. Rodun käyttöominaisuuksia on harjoitettu Suomessa 1960-luvun lopulta juoksuradoilla ja vuodesta 1988 lähtien myös maastojuoksuissa.

Rotujärjestö ohjaa jalostusvaatimuksillaan kasvattajia panostamaan paitsi jalostuskoirien ulkonäköön, myös käyttöominaisuuksien huomioimiseen. Rotujärjestön ohjeena on, että molemmilla vanhemmilla tulee olla näyttelystä vähintään laatupalkinto EH (erittäin hyvä) sekä hyväksytty juoksutulos tai virallinen koejuoksu. Koejuoksu voi olla joko rata- tai maastojuoksupuolelta.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Whippetin kotimaassa Iso-Britanniassa rata- tai maastojuoksu harrastus on jakautunut pääsääntöisesti kahden eri organisaation alaisiin kilpailuihin. Kennel Clubin alaisuudessa toimii Whippet Club Racing Association (WCRA). Toinen ratajuoksuorganisaatio on British Whippet Racing Association (BWRA), jolla on oma kantakirjausjärjestelmä. Englannista juoksijawhippetiä haaveilevan onkin syytä huomioida, etteivät nämä koirat välttämättä saa Suomen Kennelliiton rekisterikirjaa lainkaan. Kahdesta eri organisaatiosta johtuen kattavien maanlaajuisten tulostilastojen löytäminen Britanniasta on lähes mahdotonta. Lisäksi Britanniassa koirat juoksevat etupäässä suoralla ja ne on jaettu kilpailuluokkiin painon perusteella, eli vertailu Suomen tai Keski-Euroopan tulosten kanssa on haasteellista. Ratajuoksun keskeisinä maina voidaan pitää myös Hollantia, Saksaa ja Belgiaa. Näidenkään maiden kennelorganisaatiot eivät kerää virallisia tulostietokantoja, joista saisi kattavia ratajuoksu tulostietoja. Iso-Britanniassa maastojuoksun katto-organisaatio on British Sighthound Field Association (BSFA), joka toimii SVKL:n tavoin koko vinttikoiraryhmän katto-organisaationa.

Harrastaminen

Rodunomaisissa kokeissa whippet voi saavuttaa käyttövalion arvon rata-, maasto- ja ajuejuoksuissa. Whippetien kokorajat virallisissa kansallisissa juoksu kilpailuissa ovat nartut 48 cm tai alle ja urokset 51 cm tai alle. Ylikorkeille koirille on omat kilpailuluokkansa, mutta yli 52 cm korkeilla nartuilla ja yli 56 cm korkeilla uroksilla ei ole oikeutta osallistua kansallisiin arvokilpailuihin.

Näyttelyt sekä maasto- ja ratajuoksu ovat harrastuksina suosituimmat, mutta lisäksi whippetien kanssa harrastetaan muitakin Kennelliiton alaisia lajeja. Vuoden 2024 luonne- ja terveystarkastuksessa suosituina joko tavoitteellisesti tai virikemielessä harrastettavina lajeina nousivat esiin agility, nosework ja rallytoko. Useat koirakot viettävät aikaa myös canicrossin, dobon, hoopsin, mejän ja tokon parissa sekä vetotreeneissä. Myös kaveri-, luku- tai tukikoira-toiminta on melko yleistä. Whippetin monipuolisuutta harrastusrintamalla korostavat jäljestystä, koirahiihtoa, -tanssia, pelastuskoira-toimintaa tai vepeä suorittavat whippetit.

Taulukko 8. Virallisten suoritusten määrä (kpl) vuosittain suosituimmissa lajeissa.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Näyttelyt	1933	1821	1972	1877	2005	1912	2020	533	1298	2507	2446
Maastajuoksu	814	867	747	684	683	673	681	263	596	702	596
Ratajuoksu	1117	1146	1053	1263	1284	1210	1437	711	1102	1235	1177
Agility				232	211	357	378	258	205	330	307
Rallytoko		9	18	15	9	7	24	10	23	32	48

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Whippet ei ole perinteisesti toiminut virallisissa työkoiratehtävissä, mutta uusimman luonne- ja terveystarkastuksen mukaan yksi rodun edustaja toimii kuntoutuskoirana. Lisäksi whippetejä on käytetty epävirallisemmin apuna hoitotyössä sekä kaveri- ja lukukoira.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Whippetille on rodunomaista vapaana juokseminen ja nopeat kiihdytykset. Whippetin vauhdikkaan ja lyhytkestoisen saalistustavan vuoksi rotu ei vaadi ajallisesti suurta määrää liikuntaa ja aktiviteetteja, vaan toiminnantarve keskittyy nopeisiin pyrähdyksiin. Näin ollen whippetin liikunnan tarve on helppo täyttää, kunhan koira pääsee juoksemaan säännöllisesti vapaana turvallisessa ympäristössä. Saalistuskäyttäytymisen toteuttaminen on mahdollista rata- ja maastajuoksuharjoituksissa eri puolilla Suomea. Viralliset juoksuradat sijaitsevat Helsingissä, Hyvinkäällä, Tampereella, Turussa ja Oulussa. Uusi juoksurata on valmistumassa Liperiin. Näiden lisäksi Mikkelissä on epävirallinen rata juoksuharjoituksia varten. Maastajuoksuharjoituksia tai -kilpailuja voi järjestää kaikkialla, missä on sopivat ja turvalliset puitteet koirille.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Whippet on sopeutuvaisena ja lempeänä koira erinomainen lemmikki. Whippetin tulisi olla kotona rento, sosiaalinen, huomaamaton ja helppo perheenjäsen.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Whippetien sukupuolikäytös on pääsääntöisesti ongelmatonta (terveys- ja luonnekysely 2024; 91 % vastauksista). Normaalisti poikkeavana mainittiin urosten kohdalla pääsääntöisesti liiallinen libido. Nartuilla ongelmat liittyivät juoksujen kesto, liian tiheisiin tai harvoin toistuviin juoksuaikoihin ja/tai valeraskausoireisiin. Lisääntymiskäyttäytyminen on pääsääntöisesti ongelmatonta ja luonnonmukaista. Yleensä urokset astuvat ja nartut antavat astua ilman aggressioita tai pelkoja. Pääasiassa nartut hoitavat pentunsa hyvin ja itsenäisesti.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Whippet on luonteeltaan sosiaalinen ja tulee pääsääntöisesti toimeen sekä tuttujen että vieraiden koirien kanssa. Sekä urokset että nartut tulevat yleisesti hyvin toimeen myös samaa sukupuolta olevien kanssa ja yleensä whippet viihtyy useamman koiran taloudessa. Kuitenkin 10 % terveys- ja luonnekyselyn 2024 koirista haluaa dominoida muita koiria ja 7 % kokeilee herkästi rajojaan laumassa. Resurssiaggressiivisuus toisia koiria kohtaan on kohtuullisen yleistä (Taulukko 8). Ihmisiä kohtaan whippet on hyvin ystävällinen ja ihmisiä kohtaan aggressiivinen whippet onkin edelleen harvinainen näky. Terveys- ja luonnekyselyn 2024 koirista 70 % oli vieraita ihmisiä kohtaan tuttavallisia ja alle 1 % koirista luokiteltiin herkästi ihmisiä näykkäviksi / pureviksi.

Resurssiaggressiivisuutta ihmisiä kohtaan osoittaa kuitenkin pieni osuus koirista (Taulukko 9).

Näyttelyarvostelumatkeissa whippetien käyttäytyminen on arvioitu lähes yksinomaan rodunomaiseksi lähestyttäessä. Tuhansissa arvosteluissa on vain yksittäisiä pelokas tai väistävä merkintöjä. Näyttelyissä käyvät whippetit tulevat siis pääsääntöisesti toimeen sekä koirien että ihmisten kanssa näyttelytilanteessa.

Taulukko 9. Resurssiaggressiivisten koirien osuus terveys- ja luonnekyselyssä 2024. Ilmoitettu osuus on 11 portaisen asteikon (0 Luopuu aina resurssista ilman aggressiota - 10 Puolustaa resurssia erittäin aggressiivisesti) luokkien 6–10 osuuksien summa.

Koira osoittaa resurssiaggressiivisuutta	Resurssiaggressiivisten osuus (%)
omistajaa / koiran läheisintä ihmistä kohtaan	3
perheen tai lähipiiriin muita ihmisiä kohtaan	2
perheen ulkopuolisia / vieraita ihmisiä kohtaan	2
lauman koiria kohtaan	17
lauman ulkopuolisia / vieraita koiria kohtaan	18

Pelot

Vuoden 2024 kyselyn perusteella whippeteillä esiintyy kohtuullisen yleisenä pelkoa ääniä ja yksinoloa kohtaan (Taulukko 10). Myös ahdistuminen tai ärtyminen pörisevistä hyönteisistä on melko yleistä (16 %), mutta paniikkireaktion ne aiheuttavat 3 % kyselyn koirista. Alusta-arkuutta esiintyi 11 % kyselyn koirista. Yleisimpien pelkojen sukupuolittaisessa tarkastelussa nartuilla oli yleisempää pelko kovia ääniä (nartut 23 %, urokset 15 %) ja ukonilmaa (nartut 18 %, urokset 12 %) kohtaan. Yksinoloon liittyvä pelkokäyttäytyminen oli yhtä yleistä molemmassa sukupuolissa. Kyselyssä ei selvitetty pelkojen puhkeamisikää, mutta jaettaessa aineisto yli 5-vuotiaisiin (2018 tai aiemmin syntyneet, 178 kpl) ja alle 5-vuotiaisiin (2019 tai jälkeen syntyneet 235 kpl), olivat äänipelot yleisempiä yli 5-vuotiailla koirilla: yli 5-vuotiaista pelkoreaktioita kovia ääniä kohtaan osoitti 23 % ja ukkospelkoa ilmensi myös 23 % koirista, kun vastaavat osuudet alle 5-vuotiaiden ikäryhmässä olivat 17 % ja 9 %. Yksinoloa pelkäävien osuus oli puolestaan suurempi (16 %) alle 5-vuotiaissa koirissa (yli viisivuotiailla 10 %).

Taulukko 10. Pelkokäyttäytyminen vuoden 2024 terveys- ja luonnekyselyn mukaan. Pelkoreaktiota osoittavien koirien osuus on 11 portaisen asteikon (0 Ei reagoi mitenkään - 10 Menee paniikkiin tai toimintakyvyttömäksi) luokkien 6–10 osuuksien summa.

	Pelkokäyttäytyvien osuus (%)
Erittäin kovat äänet (mm. raketit, räjähdykset, palohälytin)	19
Kovat äänet (mm. kolahdukset, pölynimuri, tehosekoitin)	6
Ukonilma	15
Myrskyisä sää ilman ukonilmaa	5
Tuulinen sää	3
Sateinen sää	4
Yksinolo	13
Ilman omistajaa muussa seurassa oleminen	9

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Vuonna 2022 järjestetyn seniorikyselyn mukaan (vastauksia yli 8-vuotiaista whippeteistä 254 kpl) ikääntyminen ei ollut aiheuttanut havaittavia muutoksia koiran muistiin suurimmalla osalla vastaajista (224 kpl, 88 %). Muutoksia muistissa oli todettu 28 whippetillä (11 %) ja muutama vastaaja oli epävarma arviostaan. Muistin muutokset painoutuivat selvästi whippetvanhuksiin (keski-ikä 13 v).

Noin kolmanneksella vastaajien senioriwhippeteistä (70 kpl, 28 %) ikääntyminen oli aiheuttanut muutoksia koiran käyttäytymisessä yli 8-vuoden iässä. Käytösmuutoksista eniten ilmeni ääniarkuutta (21 kpl) ja ärtyisyyttä toisia koiria kohtaan (17 kpl). Vähemmässä määrin todettiin stressiherkkyyden kasvua tai jännittyneisyyttä eri tilanteissa (6 kpl), alusta-arkuutta (5 kpl), remmirähjäystä (5 kpl), haukkuherkkyyden (4 kpl) ja itsepäisyyden (3 kpl) lisääntymistä, dementian oireita tai ajoittaista sekavuutta (3 kpl), eroahdistusta (2 kpl) ja resurssiaggressiivisuutta (2 kpl). Lisäksi yksittäisinä

mainintoina esiintyi mm. karpäspelko, ärtyisyys ihmisiä kohtaan, välinpitämättömyys ja omiin oloihinsa vetäytyminen, lisääntynyt varovaisuus, rauhallisuus, seurallisuus ja unen tarve. Samalla koiralla saattoi olla useampia ikääntymisen myötä tulleita käytösmuutoksia. Nuoremmalla iällä puhjenneet käytösongelmat olivat pahentuneet 20 koiralla (8 %), pysyneet ennallaan 72 koiralla (28 %) ja helpottaneet 1 koiralla (0,4 %). Kysymyksessä ei selvitetty tarkemmin näiden käytösongelmien laatua tai vakavuutta.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Whippetin rakenne mahdollistaa normaalin lajityypillisen kommunikoinnin muiden koirien kanssa. Suurin vääринymmärryksiä mahdollisesti aiheuttava ulkonäköpiirre on luonnostaan matala hännän asento.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Whippet on yleisesti ottaen avoin ja sosiaalinen rotu, mutta tuoreen luonne- ja terveystarkastuksen mukaan kuitenkin noin kolmanneksella koirista esiintyy käytösongelmia tai häiritseviä piirteitä käyttäytymisessä. Kyselyssä nousivat esiin erityisesti koira-aggressiivisuus (remmirähjäys, resurssiaggressiivisuus ja dominoiva käytös) sekä pelkotilat koviin ääniin, ukkoseen ja yksinoloon liittyen.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Erityisesti pelkojen on todettu periytyvän voimakkaasti, joten selkein keino luonneongelmien ehkäisemiseksi on välttää epävarmojen, arkojen ja aggressiivisten koirien käyttöä jalostuksessa. Koska kuva koiran luonteesta ja käyttäytymisestä täydentyy ikävuosien myötä, esimerkiksi ääniarkuudet ilmentyvät usein vasta ensimmäisten elinvuosien jälkeen, tulisi jalostuksessa suosia iäkkäämpiä koiria. Yhdistyksen jalostuksen perusvaatimukset edellyttävät, että pentueen vanhempien tulee olla luonteeltaan moitteettomia eivätkä ne saa osoittaa vihaisuutta tai arkuutta. Käytännössä luonteen arvioiminen jää kuitenkin kasvattajan tehtäväksi, sillä tähän mennessä whippetit ovat osallistuneet todella vähän erilaisiin objektiivisiin luonteen arviointitilaisuuksiin.

Tavoitteena on laatia rodulle ihanneprofiili käyttäytymisen jalostustarkastukseen, sekä aloittaa yhdistyksen järjestämät käyttäytymisen jalostustarkastukset. Toivottavasti tämä lisää vertailukelpoisen tiedon saamista koirien luonteista. Testien lisäksi jatketaan luonne- ja terveystarkastusten toteuttamista säännöllisin väliajoin.

Perintötekijöiden lisäksi koiran kasvuvaiheessa tapahtuvalla opettamisella, ympäristötekijöillä ja sosiaalistamisella on suuri vaikutus luonteen ja mahdollisten käytöshaasteiden kehitykseen. Kannustamme kasvattajia tarjoamaan pennunostajille ajantasaista tietoa koiran pennun sosiaalistamisesta ja kasvatuksesta.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Whippeteillä ei ole tätä jalostuksen tavoiteohjelmaa laatiessa PEVISA-ohjelmaa.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Terveystilastot Suomessa

Whippet-Harrastajat ry:n teettämään vuoden 2024 luonne- ja terveystarkastukseen saatiin vastauksia 413 kpl. Vastaavanlaiset terveystarkastukset on tehty vuosina 2018 (423kpl), 2011 (391 kpl vastauksia) ja 2005 (153 kpl vastauksia). Näiden kartoitusten perusteella whippetiä voidaan pitää melko terveenä rotuna: koiran yleinen terveydentila oli vastaajien mukaan vuoden 2024 kyselyssä suurimmilta osin joko erinomainen (57 %) tai hyvä (31 %).

Suomessa whippetien omistajat käyttävät jonkin verran koiriaan terveystutkimuksissa, vaikka niitä ei käytettäisi jalostukseen. Keskimäärin noin kolmasosalle vuosittain rekisteröitävistä whippeteistä tehdään koiran elinaikana joku virallinen terveystutkimus. Vuoden 2024 terveystutkimuksessa (n = 413) virallinen selkäkuvaus oli tehty 54 %, virallinen lonkkakuvaus 45 %, kyynärnivelkuvaus 36 %, olkanivelten osteokondroosikuvaus 10 %, virallinen polvitutkimus 27 %, virallinen silmätutkimus 51 % (joista 67 % 0–4-vuotiaana) vastanneiden koirille. Virallinen sydänkuuntelu (SKL) oli tehty 33 % ja virallinen ultraäänitutkimus 38 % koirista. Vastanneista peräti 22 % koiran sydäntä ei oltu kuunneltu ja 52 % sydäntä ei oltu tutkittu ultraäänellä. Joko virallinen tai epävirallinen terveystutkimus oli tehty sydämen osalta 54 % koirista, silmien osalta tutkittuja oli 49 % ja luustoa oli tutkittu 29 % osalta.

Terveystilastot Ruotsissa

Whippeteillä esiintyy Ruotsissa Agrian tilastojen mukaan muita rotuja enemmän ruuansulatuskanavan sairauksia, loukkaantumisia sekä tuki- ja liikuntaelämistön sairauksia. Myös esim. riski saada sydänsairaus on kohonnut verrattuna muihin rotuihin.

Terveysasioiden huomioiminen whippetien jalostuksessa

Lähes kaikkien sairauksien tai ainakin sairastumisalttiuksien voidaan olettaa olevan jollakin tavalla perinnöllisiä. Sairaiden yksilöiden jalostuskäytön välttäminen, silmä-, sydän- ja selkätutkimukset sekä mm. allergiataipumuksen, autoimmunisairauksien ja piilokivesten mahdollisen suvuittain ilmenemisen tarkempi huomioiminen sekä sukusiitoksen välttäminen ovat ajankohtaisimmat whippetien terveyden jalostamisen tavoitteet.

4.3.2.1 Sydänsairaudet

Kuvaus ja periytymistapa sekä mahdollisten geenitestien olemassaolo

Sydänviat ilmenevät sydämen vajaatoimintana ja usein aiheuttavat sydämen auskultaatiossa kuuluvan sivuäänen. Myös ns. fysiologisia sivuääniä (sivuääni, jolle ei löydy sydämen ultraäänitutkimuksessa syytä ja joka ei liity sydänsairauksiin) tunnetusti esiintyy whippeteillä. Sydänsairaus tai alttius sairastua sydämen vajaatoimintaan johtavaan sairauteen on perinnöllistä. Rodulle spesifejä geenitestejä ei vielä ole. Diagnoosi tehdään sydämen ultraäänitutkimuksella.

Myksomatoottinen läppärappeuma, läppävika (mitral valve disease, MMVD)

Eteiskammion läppien myksomatoosirappeuma eli ”läppävika” on yleisin hankitun sydänvian muoto. Perinnöllinen kollageenin rappeutuminen ja aminoglykaanien kertyminen eteiskammion läppäkudokseen ovat todennäköisiä syitä läppien vähittäiseen rappeutumiseen. Läppävika on hyvin yleinen muun muassa vanhoilla pikkukoirilla ja whippeteillä ja sitä esiintyy nykytiedon mukaan useammin uroksilla kuin nartuilla. Tyypillisiä vajaatoiminnan oireita ovat yskä, hengenahdistus, vähentynyt rasituksen sieto, väsyminen, laihtuminen ja pyörtyily. Aluksi vaikeutuneesta hengityksestä johtuvaa yskää havaitaan etenkin yöllä ja aamulla. Eteiskammion läppien kroonista vajaatoimintaa ei voida parantaa, vaan hoidon tavoitteena on kohentaa koiran elämänlaatua ja lisätä odotettavissa olevaa elinaikaa.

Sydämen laajentuma, dilatoiva kardiomyopatia (DCM)

Dilatoiva kardiomyopatia on sairaus, jossa sydänlihaksen etenevä rappeuma johtaa sydämen vasemman kammion laajentumiseen ja pumppausvoiman pettämiseen. Sairaus saattaa johtaa sydämen vajaatoimintaan ja koiran ennen aikaiseen menehtymiseen. Monilla roduilla sairaus on todettu perinnölliseksi tai perinnöllisyyttä epäillään. Oireina sydänlihaksirappeuman aiheuttamassa vajaatoiminnassa ovat rasituksensietokyvyn alentuminen sekä nesteiden kertyminen keuhkoihin, mikä ilmenee yskänä ja hengitysvaikeuksina. Rytmihäiriöistä kammiooperäiset rytmihäiriöt voivat olla henkeä uhkaavia, ja saattavat johtaa äkkikuolemaan ilman edeltäviä oireita.

Aortan ahtauma (SAS)

Aortan ahtaumaa esiintyy monilla eri koiraroduilla. Useimmilla näistä se on todettu tai sitä epäillään perinnölliseksi. Aortan ahtaumaa (SAS) esiintyy eriasteisena. Mitä voimakkaammasta ahtaumasta on kyse, sen vakavammat vaikutukset sillä on koiran elämänlaatuun ja eliniän pituuteen. Oireena vakavissa tapauksissa saattaa olla rytmihäiriöperäinen äkkikuolema tai sydämen vajaatoimintaoireet jo nuorella iällä.

Keuhkovaltimon ahtauma, pulmonaaristenoosi (PS)

Keuhkovaltimon ahtaumaa esiintyy monilla eri koiraroduilla. Useimmilla näistä se on todettu tai sitä epäillään perinnölliseksi. Keuhkovaltimon ahtaumaa (PS) esiintyy eriasteisena. Mitä voimakkaammasta ahtaumasta on kyse, sitä vakavammat vaikutukset sillä on koiran elämänlaatuun ja eliniän pituuteen. Oireina saattaa esiintyä vakavissa tapauksissa rasiuksensietokyvyn alentumista, vatsan turvotusta (nestettä) ja pyörtyilyä. Vakavissa tapauksissa sairaus johtaa koiran menehtymiseen nuorella iällä.

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-jakoiran-hyvinvointi/koirien-sydansairaudet-ja-niiden-diagnostiikka>

Sairauden vaikutus koiran jokapäiväiseen elämään ja käyttöön

Oireinen sydämen vajaatoiminta heikentää koiran rasituksensietokykyä ja elämänlaatua sekä johtaa ennenaikaiseen kuolemaan. Lääkitystä vaativa sydänsairaus estää dopingvaraoiden vuoksi Kennelliiton alaisiin tapahtumiin osallistumisen. Sydänsairas koira ei voi turvallisesti osallistua juoksukokeisiin tai muihin fyysisesti rasittaviin koiraharrastuksiin.

Arvio sairauden esiintymistiheydestä rodussa

Vuonna 2024 järjestetyssä luonne- ja terveystutkimuksessa vastauksia saatiin 413 koiran osalta. Näistä 22 % (46 % 2018) oli tutkimattomia sydämen osalta ja muut oli tutkittu joko virallisella tai epävirallisella sydänultralla ja/tai -kuuntelulla. Sivuääni löytyi 21 %:lla (18 % 2018). 11 %:lla (8 % 2018) ilmoitettiin olevan sydänsairaus. Sydänperäinen kuolinsyy oli 10 % kuolleista koirista (9 % 2018). Edelliseen JTO:n verrattuna KoiraNet-tietokantaan kirjattujen MMVD löydösten osuus on noussut 9 %:sta 15 %:iin mitä voi pitää merkittävänä nousuna ja se on linjassa sydämen sivuäänien esiintymisen kasvun kanssa (Taulukko 11). Tässä tarkastelussa ovat mukana myös uusintatutkimukset, joita MMVD C:n osalta oli 11 kpl. KoiraNetin kuolinsyytilaston (joulukuu/2024 mukaan sydänsairauteen kuolleiden keskimääräinen elinikä on ollut 10 v 8kk (2018: 10 v 9 kk) ja niitä on tilastossa 71 kpl (40 kpl 2018) eli kaikista kuolinsyistä 5,0 % (4,6 % 2018).

Norjassa toteutettiin terveystutkimus 2022, johon vastattiin 902 whippetin osalta. Terveystutkimukseen osallistuneista koirista 7 % todettiin auskultaatiotutkimuksessa sivuääni. Sydämen ultraäänitutkimus oli tehty 8,4 % kyselyn koirista ja sydänsairaus todettiin 2,3 %. Yleisin todettu sydänsairaus oli MMVD. Norjassa tehdyn terveystutkimukseen osallistuneet koirat olivat suhteellisen nuoria (50,6 % alle neljävuotiaita) mikä voi osaltaan selittää sydänsairaiden suhteellisen pientä osuutta aineistossa, lisäksi tutkittuja koiria oli vähän.

Taulukko 11. Whippetien sydämen viralliset ultraäänitutkimukset v. 2019–2023.

Sairaus	Tutkittu (kpl)	Tulos ¹		
		A	B	C
MMVD	628	502 (80 %)	31 (5 %)	94 (15 %)
DCM	628	602 (96 %)	17 (3 %)	9 (1 %)
SAS	628	599 (95 %)	24 (4 %)	5 (1 %)
PS	624	618 (99 %)	1 (0,1 %)	5 (0,8 %)

¹) A - ei osoita tutkimuspäivänä kyseiseen sydänsairauteen viittaavia löydöksiä.

B - tulos on kyseisen sydänsairauteen suhteen avoin: tutkimuspäivänä ei voida löydösten perusteella arvioida ilman seuranta, onko koira kyseisen sydänsairauteen suhteen terve vai sairas.

C - tutkimuspäivänä tutkimustulokset viittaavat kyseiseen sydänsairauteen.

Ohje, miten sairauteen suhtaudutaan jalostuksessa

Jalostukseen käytettävien koirien sydämen ultraäänitutkimusta suositellaan pelkän sydänkuuntelun sijaan, sillä osalla sydänsairaista koirista sivuääni ei joko kuulu tai se kuuluu vain ajoittain. Koira, jolla on sydänsairaus viittaavia löydöksiä, ei saa käyttää jalostukseen. Fysiologiseksi tutkittu sivuääni ei ole este jalostuskäytölle.

Whippet-Harrastajat on aiemmin konsultoinut Kennelliiton sydäntyöryhmää koskien sydänsairauksia ja avoimia tuloksia.

Kennelliiton sydäntyöryhmän suositus:

”Työryhmä suosittelee, että lievä aortanahtaus kontrolloitaisiin viimeistään vuoden sisällä. Jos kontrollissa todetaan edelleen aortanahtaus, koira ei suositella jalostuksen. Avoimet tulokset tulee aina kontrolloida. Jos koira halutaan käyttää jalostuksen, ja sen tulos on toistuvasti avoin, tulee se yhdistää sellaisen koiran kanssa, jolla ei todeta aortanahtautta. Kontrollitutkimukset täytyy tehdä aina saman eläinlääkärin toimesta samaa mittausmenetelmää käyttäen (subkostaalinen mittaus). Jos kontrollin suorittaa muu kuin edellisen tutkimuksen tehnyt eläinlääkäri, ja tutkimustulos on eriävä, omistaja voi halutessaan anoa Kennelliitolta paneelitutkimusta.

MMVD:n osalta työryhmä suosittelee, että C-tuloksen saanutta koira ei käytetä jalostukseen ollenkaan. B-tulos MMVD:n osalta tarkoittaa, että ilman seurantaa ei voida arvioida onko kyseessä normaalilöydös vai läppäsairauden esiaste. Tämän vuoksi B-tuloksen saanutta koira tulee seurata MMVD:n varalta säännöllisesti (suositus 12kk välein). Jos B-tuloksen saanut koira ei kolmen vuoden kuluessa osoita sairauden etenemisen merkkejä (tulos pysyy B:nä), se voidaan yhdistää A-tuloksen saaneen koiran kanssa. Jos koira saa ensimmäisen kerran B-tuloksen vasta yli 10-vuotiaana, sitä voidaan käyttää jalostukseen A-tuloksen saaneen koiran kanssa.”

USA:ssa on tutkittu whippetien MMVD-sairautta ja tutkimustulos osoittaa, että sairaudella näyttäisi olevan geneettinen perusta ja asiaa on syytä tutkia enemmän:

http://www.whippethealth.org/AppFiles/WhippetMVD_Chromosome15.pdf

4.3.2.2 Silmätauti

Osan koirien silmätautista tiedetään olevan perinnöllisiä. Tämä tieto on saatu joko pitkäaikaisten silmätarkastusten ja sukutauluanalyysien tai geenitutkimuksen ja DNA-testien avulla. Silmätaudin oletetaan olevan perinnöllinen myös, jos sitä rodun kansallisissa tai kansainvälisissä tietokannoissa esiintyy paljon (>1 % tutkituista tai vähintään 5 yksilöä 5 vuodessa tai yli 50 sairasta yksilöä yliopistossa), jos sitä esiintyy rodussa enemmän kuin muissa roduissa, esiintyvyys rodun sisällä kaiken kaikkiaan lisääntyy tai on suurempaa sukulaiskoiraissa, muutosten ilmenemistä ja etenemistä on samanlaista kaikilla sairastuneilla ja/tai on samankaltaista kuin samassa sairaudessa jossain toisessa rodussa. ECVO (European College of Veterinary Ophthalmologists) antaa koiranomistajille ja -kasvattajille neuvoja silmätautien merkityksellisyydestä koiralle ja jalostukselle. Jalostusvalinnoilla tulee pyrkiä estämään/vähentämään ainakin vakavien, näköä uhkaavien ja/tai kipua tai leikkaushoitoa/jatkuvaa lääkitystarvetta aiheuttavien sairauksien ilmenemistä.

ECVO:n antamat jalostussuositukset liittyvät silmän terveyteen. Jalostusvalintoja tehtäessä on etenkin lievempien silmätautien kohdalla otettava huomioon myös rodussa esiintyvät muut sairaudet. Jotta tietoa perinnöllisten silmätautien esiintymisestä ja mahdollisesti periytymismallista saataisiin, suosittaa ECVO silmätarkastusten tekemistä seuraavasti:

- jalostukseen käytettävät eläimet: vuosittain
- muut: 3–4 kertaa elämässä, esim. 1, 3, 6 ja 9-vuotiaana.

Vuosittain vaihteeseen saakka painopiste tutkimuksessa ja löydösten kirjaamisessa oli vakavilla,

sokeuttavilla sairauksilla kuten etenevä verkkokalvon rappeuma (PRA) ja perinnöllinen harmaakaihi. Tämän vuosituhannen alussa alettiin kiinnittää huomiota ja kirjata ylös muutoksia myös silmää ympäröivissä rakenteissa ja silmän muissa osissa kuin linssissä ja verkkokalvolla.

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmatsilmasairaudet>

Kuvaus ja periytymistapa sekä mahdollisten geenitestien olemassaolo ja kuinka sairauten suhtaudutaan jalostuksessa

Lasiaisen rappeuma

Lasiaisen rappeumaa tavataan mm. italianvinttikoiralla, whippetillä ja monilla pienillä roduilla. Lasiainen on normaalisti geelimäinen rakenne, jossa iän myötä hiljalleen tapahtuu vettymistä ja tiivistymien muodostumista. Sairautena rappeumaa pidetään silloin kun se tapahtuu epänormaalin nuorena ja nopeasti. Lasiaisvuoto tarkoittaa rappeutuneen lasiaisen vuotoa etukammioon. Pitkälle edenneeseen rappeumaan voi liittyä mm. verkkokalvon irtoamisriski. Raja normaalin ja sairaalloisen rappeuman välillä on jossain määrin häilyvä eikä sairauden periytymismallia ole voitu vahvistaa.

Whippet-Harrastajat r.y:n jalostustoimikunta pyysi lausuntoa Suomen Kennelliiton Jalostustieteellisen toimikunnan silmänsairausryhmältä koskien lasiaisen rappeumaan ja lasiaisvuotoon suhtautumista whippetien jalostuksessa. Silmänsairausryhmän päätös 18.3.2024 (1/2024):

ECVO-manuaalin jalostussuositusten mukaan koiraa, jolla on todettu lasiaisen rappeuma ja/tai lasiaisvuoto voi harkiten käyttää jalostukseen. Koska sairautta esiintyy rodussa vielä melko vähän verrattuna esimerkiksi italianvinttikoiiriin, työryhmä suosittelee, että sairasta yksilöä ei käytettäisi jalostukseen. Jos sairasta yksilöä käytetään, suositellaan se yhdistettäväksi kliinisesti terveeseen yksilöön. Lasiaisen rappeuman ja lasiaisvuoden välillä ei ole vakavuusasteita. Sairaus yleisimmin ilmenee keski-ikäen jälkeen ja etenkin urosten käytön osalta, tulisi jalostukseen käyttää vanhempaa urosta. Nuorten koirien jalostuskäyttö sairauden osalta on epävarmempaa, kuin vanhempien. Jalostuskäyttöä harkitessa on hyvä ottaa huomioon myös lähisukulaisten silmätarkastustulokset.

Perinnöllinen harmaakaihi

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditaarinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta. Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä.

Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset. Koiria, joilla näitä ilmenee, saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Muita whippeteillä esiintyviä silmänsairauksia ovat mm. retinan dysplasia (RD), Distichiasis/Ektooppinen cilia, kuivasilmäisyys (KCS), Iris hypoplasia, mikro-ophthalmia + multiple ocular anomalies, linssiluxaatio, etenevä verkkokalvon surkastuma (PRA), PHTVL/PHPV, PPM, puutteellinen kyynelkanavan aukko, punktaatti keratiitti, iriskysta, retinopatiat, atresia punctae, sarveiskalvon

dystrofia ja pektinaattiligamenttidysplasia. Em. silmätauti on rodussa melko harvinaisia ja ne on esitelty yksityiskohtaisesti aiemmassa JTO:ssa, joka on löydettävissä yhdistyksen kotisivulta sekä SKL:n nettivuilla. Jokaisen sairauden vaikutus jalostuskäyttöön on niin ikään esitetty aiemmassa JTO:n versiossa.

Sairauden vaikutus koiran jokapäiväiseen elämään ja käyttöön käyttötarkoitukseensa

Silmäsairauden vaikutus koiran jokapäiväiseen elämään on joko näkökykyä heikentävä, kipua/epämukavuutta aiheuttava tai jopa sokeuttava. Vaikka sokeakin koira pärjää normaaliarjessa, ovat silmäongelmat ikävämpiä näkökyvyn avulla ajavalle koiralle, joka käyttää näköaistiaan myös normaaliarjessa enemmän kuin muuntyyppiset koirat. Whippeteille spesifisiä silmätautien geenitestejä ei toistaiseksi ole.

Arvio sairauden esiintymistiheydestä rodussa

Verrattaessa silmätutkimusten tuloksia vuosilta 2019–2023 edeltävään aineistoon, on terveiden osuus tutkitusta pysynyt jokseenkin samalla tasolla. Voidaan todeta, että lasiaisen rappeuma ja kortikaalinen katarakta ovat yleisimmät löydökset (Taulukko 12).

Taulukko 12. Whippetien viralliset silmätutkimukset v. 2019–2023. Koiria tutkittu yhteensä 816 kpl.

Tulos	kpl	%
Terve	731	90
Lasiaisen rappeuma	49	6
Lasiaisvuoto	6	0,7
Katarakta	10	1,2

4.3.2.3 Selkäsairaudet

Perinnölliset selkämuutokset, joista whippetille on mahdollista saada Kennelliiton antama terveystutkimuslausunto ovat spondyloosi, välimuotoinen lanne-ristinikama ja nikamaepämuodostumat.

Kuvaus ja periytymistapa sekä mahdollisten geenitestien olemassaolo

Spondyloosi (SP)

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -silloja. Sitä kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä, mutta sitä voidaan todeta jo nuorilla koirilla. Spondyloosi on todettu perinnölliseksi sairaudeksi, joten sitä voidaan vastustaa jalostusvalinnoilla. Spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös. Selkärangan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevanasteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppämishaluttomuutta. Kehittymässä olevat luupiikit voivat murtua tai hangata toisiaan aiheuttaen tulehduskipua alueella – toisinaan paikalliset oireet helpottavat, kun luutumisen etenee täydeksi sillaksi. Ventraalinen eli nikamien alapuolelle muodostuva siltamuodostus jäykistää selkää rasittaen viereisiä nikamavälejä. Harvinaisempi lateraalinen eli nikamien sivuille muodostuva spondyloosi voi painaa hermojuuria ja aiheuttaa koiralle rajujakin oireita, kuten virtsan ja ulosteen pidätyskyvyttömyyttä tai halvausoireita. Spondyloosia sairastavien koirien oireilu vaihtelee voimakkaasti yksilöittäin.

Spondyloosin periytymismekanismia ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavanlaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Sukua tulee katsoa laajemminkin eli myös vanhempien ja pentuesisarusten lausunnot kannattaa huomioida koiran perimän ja ilmiänsä vaikutuksen arvioimiseksi. On tärkeää muistaa, että selkänikamissa voi olla paljon muitakin sairauksia kuin spondyloosi, joten spondyloosipuhdas (SP0) selkä ei aina ole sama kuin terve

selkä. Välimuotoiset nikamat erityisesti lannerangan lopun ja ristiselän välissä (L7–S) ovat melko yleisiä ja altistavat ristiselän kivuille tai toimintahäiriöille usein jopa enemmän kuin spondyloosi. 5–7-vuotiaalla koiralla jätetään huomioimatta yksi silloittuma ja 8-vuotiaalla tai vanhemmalla koiralla jätetään huomioimatta kaksi silloittumaa. Kuitenkin jos vanhallakin koiralla on silloittumaa, ei se voi saada SPO lausuntoa.

Välimuotoinen lanne-ristinikama (LTV)

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällä otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluu ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 (L8) tai 6 (L6) lannenikamaa. L8 eli lumbarisaatio tarkoittaa, että ristiluun 1. nikama on muodoltaan lannenikama ja L6 (sakralisaatio) tarkoittaa, että 7. lannenikama on muodoltaan ristinikama. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se toteutukseen tarvitaan sekä rinta- että lannerangan sivusuunnassa otetut röntgenkuvat. Lannerankakuvassa tulee näkyä koko ristiluun alue. LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaivoihin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4-tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

Nikamaepämuodostumat (VA)

Selkärangan nikamien epämuodostumia (vertebral anomaly, VA) esiintyy useilla koiraroduilla. Kipu ja neurologisia ongelmia esiintyy, jos epämuodostuneet nikamat painavat selkäydintä. Tällainen selkä on myös normaalia alttiimpi tapaturmille. Whippeteillä on todettu nikamaepämuodostumista erityisesti blokkinikamia. Kyseessä on sikiökauden aikainen jakautumishäiriö, jossa kaksi tai useampi nikama jäävät kiinni toisiinsa. Niiden väleissä voi olla välilevyt. Yleisimmin blokkinikama on kaularangassa. Ne voivat olla oireeton sivulöydös, mutta saattavat kuormittaa viereisiä nikamia ja altistaa välilevynpullistumille.

Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Joillakin koirilla voi olla nikamissa hyvin lieviä poikkeamia normaalista. Tällöin koira saa tuloksen VA0 (normaali), mutta lausunnon lisätietoihin merkitään VA-rajatapaus. Myös tällaisten muutosten lukumäärä näkyy koiran tiedoissa KoiranNetissä. Yleisin tällainen muutos on viimeisen rintanikaman vaillinaisesti kehittynyt kylkiluupari.

Sairauden vaikutus koiran jokapäiväiseen elämään ja käyttöön käyttötarkoitukseensa

Selkäsairaus on krooninen ja etenevä ja vaatii kipulääkitysten lisäksi fysioterapiaa. Mahdolliset luusto-ongelmien seurauksena syntyvät hermostolliset vaivat komplisoivat tilannetta. Selkävivot invalidisoivat koira eikä liikuntarajoitteinen koira voi viettää normaalia elämää tai aktiivista harrastusuraa.

Arvio sairauden esiintymistiheydestä rodussa

Whippet-Harrastajien luonne- ja terveystutkimuksessa 2024 mainittiin perussairautena tai terveysongelmana selkäperäinen sairaus/dignooosi vain 1,4 %, mutta selkävaurion tai -sairauden oireita oli ilmennyt 14 % (16 % 2018). Kuolinsyyntä vastauksissa mahdollinen selkäperäinen syy oli 20 % (15 % 2018). KoiraNetin kuolinsyytilastojen mukaan selkäsairauden vuoksi lopetettujen koirien määrä on joulukuussa 2024 48 koiraa / 1432 koiraa 3,4 % (3 % 2018) (Taulukko 13). Näistä synnyttämien nikamien epämuodostuma 4 koiralla on johtanut lopetukseen keskimäärin 3 v 5kk iässä. Häntämutka mainitaan terveystutkimuksessa 2024 2 %.

Taulukko 13. Selkäsairauksen vuoksi lopetettujen koirien määrä ja keskimääräinen elinikä KoiraNetin kuolinsyytilastojen mukaan.

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Koiria (kpl)
Selkäsairaus	9 v 7 kk	48
Muu selkäsairaus	10 v 7 kk	16
Selkäsairaus	7 v 2 kk	6
Spondyloosi, nikamien luusilloittuma, nikamien yhteenluutuminen	9 v 6 kk	6
Synnyttämien nikamien epämuodostuma	3 v 5 kk	4
Takaselän kipu-halvaus-oireyhtymä, cauda equina -oireyhtymä	11 v 0 kk	6
Välilevytyrä, ”mäyräkoirahalvaus”	10 v 11 kk	10

Ei-kondrodystrofisilla roduilla ilmenevät välilevytyrät ovat oletettavasti vanhenemiseen liittyvän rappeuman aiheuttamia, eivät kondrodystrofiaan liittyvien kalkkeumien. Alttiutta kaularangan välilevypullistumalle voidaan pitää tyypillisenä pitkäkaulaisten rodun edustajalle, joka liikkuu vanhanakin aktiivisesti. Myös selkänikamien epämuodostumat altistavat välilevypullistumille. Välilevyn pullistumia/ tyrä on listattu W-H terveystaulukkoon 9 kpl, näistä 1 kpl varmistettu traumaperäiseksi. Cauda equina -syndroomaa on mainittu 2 kpl. Luonne- ja terveystutkimuksessa 2018 4 % koirista oli välilevysairauksia.

Virallisesti selkätutkittujen whippetien lukumäärä on vuosina 2019–2023 tuntuvasti suurempi verrattuna jaksoon 2014–2018 ja täten tilastojen luotettavuus on kasvanut (Taulukko 14). Vaikuttaisi siltä, että likipitään puolella whippeteistä on LTV-muutos ja noin puolet on lanne-ristinikaman rakenteeltaan normaaleja. Spondyloosin suhteen tilanne on suhteellisen hyvä tutkitussa materiaalissa. Muissa maissa whippetien selkäkuvaus ei ole vielä yleistynyt, joten tietoa tilanteesta on niukasti. Norjan whippetien terveystutkimuksessa 2022 (906 koiraa, joista tutkittu 98) spondyloosia tavattiin alle 1 % ja LTV-muutoksia 1,5 %. Ruotsissa Agrian julkaisussa whippetien eläinlääkärikäyntien yleisimmistä syistä 2006–2011 välilevy- /nikamavaivat olivat sijalla 17/24.

Taulukko 14. Whippetien viralliset selkätutkimukset v. 2019–2023.

	Tutkittu (kpl)	Tulos				
		Normaali/0	1	2	3	4
LTV	596	283 (48 %)	237 (40 %)	20 (3 %)	18 (3 %)	24 (4 %)
SP	482	465 (97 %)	9 (2 %)	5 (1 %)	1 (0,2 %)	0 (0 %)
VA	566	519 (92 %)	47 (8 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)

Norjan whippetien terveystutkimuksessa 2015 (406 koiraa) spondyloosia tavattiin alle 1 % ja välilevyvaivoja vajaalla 2 %. Iso-Britanniassa The Kennel Clubin vuoden 2014 terveystutkimuksessa 55 kuolleesta whippetistä 5 % oli menehtynyt selkäydinongelman vuoksi. Aiemmin neurologiset ongelmat olivat Iso-Britanniassa whippetien 8. yleisin kuolinsyy (epileptiformiset kohtaukset; selkärankaongelmat; välilevyongelmat) ja 7. yleisin sairaus (välilevyongelmat kaularanka > määrittelemätön > lanneranka, epileptiformiset kohtaukset, meningiitti) (BSAVA 2004).

Ohje, miten sairauteen suhtaudutaan jalostuksessa

W-H noudattaa Suomen Kennelliiton selkähjettä muilta osin, mutta kahden LTV1-tuloksen saaneen koiran yhdistelmä hyväksytään muutoksen yleisyydestä johtuen.

4.3.2.4 Lonkkanivelen dysplasia (HD)

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen. Oireet voidaan huomata pentuna 3–12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuva jalostusvalinta johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä.

Vuosina 2019–2023 on lonkkakuvattu 415 whippetiä (Taulukko 15), mikä on tuntuvasti enemmän kuin aiemmin (ennen vuotta 2019 kuvattuja vain 160). Tulosten perusteella voi todeta että n. 70 % tutkituista koirista on lonkiltaan normaaleja (A, ei muutoksia), lähes normaaleja / rajatapauksia (B) on n. 20 % ja lieviä dysplasiamuutoksia (C) alle 10 %. Keskivaikea tai vaikea lonkkavika (D, E) on todettu vain yksittäisillä whippeteillä. Lonkkavikaisia (C, D, E) kuvatuista whippeteistä on alle 10 %.

Taulukko 15. Whippetien viralliset lonkkatutkimukset v. 2019–2023.

Vuosi	Tulos ¹				
	A	B	C	D	E
2019	37 (61 %)	20 (33 %)	4 (7 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
2020	57 (76 %)	12 (16 %)	6 (8 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
2021	65 (67 %)	23 (24 %)	9 (9 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
2022	73 (74 %)	22 (22 %)	3 (3 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
2023	59 (70 %)	19 (23 %)	5 (6 %)	0 (0 %)	1 (1 %)

¹A – ei muutoksia

B – lähes normaali / rajatapaus

C – lievä dysplasia

D – kohtalainen (keskivaikea) dysplasia

E – vaikea dysplasia

4.3.2.5. Epilepsia

Kuvaus ja periytymistapa sekä mahdollisten geenitestien olemassaolo

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Ensimmäinen epilepsia-kohtaus tulee useimmiten nuorena,

1–5-vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Emmi Syrjänen on tehnyt Eläinlääketieteen lisensiaatin tutkielman whippetien epilepsiageeniin liittyen: Whippetien idiopaattisen epilepsian kohtauskuva, perinnöllisyys ja ehdokasgeenin tutkiminen. Tutkimuksen kokeellinen osuus koostuu kolmesta erilaisesta osa-alueesta: kyselytutkimus, sukupuun arviointi sekä ehdokasgeenitutkimus. Yhdeksi mahdolliseksi whippetien idiopaattisen epilepsian periytymismalliksi arvioitiin sukupuun perusteella X-kromosomaalinen väistyvä periytyminen tai periytyminen voi mahdollisesti olla myös monitekijäistä, kuten monella muulla rodulla on todettu. Koska whippetien kohtaukset jakautuivat selkeästi kahteen eri kategoriaan, on sekin mahdollista, että epilepsian taustalla olisi kaksi geneettisesti täysin erilaista tautia. Whippetien idiopaattista epilepsiaa aiheuttavan geenin tai geenien löytämiseksi vaaditaan vielä lisätutkimuksia, esimerkiksi koko perimänlaajuista kartoitusta.

Sairauden vaikutus koiran jokapäiväiseen elämään ja käyttöön

Epilepsia-kohtaus voi jopa tappaa, ja joka tapauksessa epilepsia aiheuttaa vakavan hyvinvointiongelman koiralle. Epilepsia-kohtauksen todennäköisyys kasvaa koira stressatessa ja mm. epileptikkokoiran vapaana juokseminen voi lisätä kohtausriskiä. Whippet on myös voimakkaasti omistajaansa kiintyvä rotu, jolloin omistajan käytös- tai päivärytmi muutokset aiheuttavat stressiä. Epilepsialääkitykset auttavat vaihtelevasti ja vaativat omistajalta sitoutumista. Epileptikko ei voi kohonneen kohtausriskin vuoksi osallistua kokeisiin tai näyttelyihin eikä positiivistakaan stressiä aiheuttaviin harrastuksiin.

Arvio sairauden esiintymistiheydestä rodussa

Vuoden 2024 terveystutkimuksessa epilepsia oli kuolinsyy 1/20 (5 %) menehtyneistä koirista ja epilepsia perussairautena 1,2 % koirista (1,6 % 2018; 1 % 2011; 0,65 % 2005; 0,28 % 2002). W-H:n terveystietolistalla epilepsiadiagnoosi on kahdeksalla koiralla. Rodun harrastajien keskuudessa arvioidaan epilepsiaa kuitenkin esiintyvän whippeteillä jossain määrin. Kansainvälisen Facebook-ryhmän "Whippet Health Issues" kyselyssä 47 henkilöä vastasi heidän koiransa sairastavan epilepsiaa vuonna 2018. Norjan terveystutkimuksessa 2022 ilmoitettiin 3 % olevan krampeja tai epileptistyyppisiä kohtauksia.

Ohje, miten sairauteen suhtaudutaan jalostuksessa

Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta. Whippeteistä on otettu runsaasti verinäytteitä Hannes Lohen tutkimukseen, mutta whippetien epilepsiageeniä ei ole löydetty.

4.3.2.6 Immunologiset ongelmat

Kuvaus ja periytymistapa sekä mahdollisten geenitestien olemassaolo

Immunitaetti on geneettinen ominaisuus. Ikä, sukupuoli, hormonistatus, ruokinta ja ympäristö vaikuttavat siihen. Sukusiitos heikentää immunitaettia. Autoimmuunisairauksien katsotaan liittyvän monimuotoisuuden heikkenemiseen. Immunitaetin heikkous altistaa myös infektioitaudeille. Whippeteillä tiedetään esiintyvän allergioita, SLO:ta ("kynsisairaus"), demodikoosia ja hypotyreoosia sekä lähinnä yksittäistapauksina esiintyy muitakin erilaisia autoimmuunisairauksia, kuten SLE, vaskuliitti, IBD, trombosytopenia, SRMA, niveltulehdukset ja IMHA.

Allergiat

Allergiaoireet johtuvat immunitietin ylettömästä reaktiosta elimistön ulkopuoliselle harmittomalle aineelle. Allerginen reaktio (turvotusta kasvoissa, nokkosrokkoa jne.) esim. ruoka-aineesta/hyönteisen pistosta tai rokotuksesta on terveystarkoituksessa 2024 ollut 19 %:lla whippeteistä. Allergistyyppiset reaktiot tuntemattomasta syystä ovat nousseet myös aiemmissa terveystarkoituksissa selkeästi esiin. (9 % 2018 ja 13 % 2011).

Whippeteillä esiintyy jonkin verran diagnosoituja ruoka-aineallergioita: 2024 terveystarkoituksessa kysyttiin aiempaa tarkemmin, mitkä ruoka-aineet eivät sovi vastaajan koiralle. Vastauksien perusteella ruoka-ainerajoitteita on ainakin 17 %:lla koirista. Yleisimpiä allergeeneja ovat kana (53 %), vehnä (49 %), maissi (31 %), kalaöljy (26 %), kalkkuna (23 %) ja sika (22 %). Tyypillisesti whippetit oireilevat allergiaa maha-suolikanavallaan. Ruoka-aineallergikkoja tai epäilyjä ruoka-aineallergiasta oli 2018: 7 % ja 2011 3 %.

Herkät tassut/furunkuloosi

Tassujen iho-ongelmilla (vaurioitumisherkkyys, tulehdusalttius ja furunkkelit) voidaan katsoa olevan immunologista, mahdollisesti allergiataustaa. Toistuvia iho-oireita ilmoitettiin olevan 2 % vuoden 2024 terveystarkoitukseseen osallistuneista koirista.

SLO

SLO, symmetrical lupoid onychodystrophy eli ”kynsisairaus” (2024 terveystarkoituksessa 0,2 %; 2018: epäily 0,2 %, diagnosoitu: 0,2 %; 2011 1 %; 2002 2,6 %, W-H lista ja KoiraNet yhteensä 21 kpl) on kynsien haurastumista, epämuotoisuutta ja/tai irtoamista aiheuttava autoimmuunisairaus. Periytyy todennäköisimmin joko resessiivisesti epätäydellisellä penetranssilla tai polygeenisesti.

Steroidiresponsiivinen meningiitti (SRMA)

SRMA on immuunivälitteinen aivokalvontulehdus, aiheuttaa voimakkaan päänsäryn, niskakivun ja kuumeen. Whippet-Harrastajien terveystaulukossa SRMA on raportoitu kolmella koiralla.

Sairauden vaikutus koiran jokapäiväiseen elämään ja käyttöön käyttötarkoitukseensa

Autoimmuunisairaudet aiheuttavat koiralle fyysisen kärsimyksen lisäksi jopa hengenvaaran. Hoitona käytetyillä immunosuppressiivisilla lääkkeillä on vakavia haittavaikutuksia.

Arvio sairauden esiintymistiheydestä rodussa

Eri immuunivälitteisiä sairauksia tavattiin kyselyissä lähinnä yksittäistapauksina. Immunitietin ongelmana pidettävä allerginen reaktio tuntemattomasta syystä on terveystarkoituksessa mukaan ollut huomattavalla osalla whippeteistä ja immunologisten sairauksien ryhmästä kertyy yhteensä merkittävä sairausryhmä.

Ohje, miten sairauteen suhtaudutaan jalostuksessa

Autoimmuunisairaita koiria ei tule käyttää jalostukseen ja lähisuvun autoimmuunisairaudet tulee ottaa huomioon jalostusvalintoja tehdessä.

4.3.2.7 Tassuongelmat

Whippetien varpaat ovat aiempien kartoitusten tulosten sekä yleisen tiedon mukaan vaurioitumisherkät. Varpaiden rakenne voi vaikuttaa niiden vaurioherkkyyteen. Varvasvammat aiheuttavat kipua koiralle sekä usein viikkojen toipilasajan tassusidehoitoineen ja levossa pitämisineen. Huonosti parantuvat vammat voivat johtaa jopa amputaatioon. Joitakin whippetejä vaivaavat myös kivet tai muut vierasesineet sekä syylät anturoissa. Ne aiheuttavat koiralle kipua, joka voi ilmetä esimerkiksi ontumisena etenkin kovalla alustalla. Tietyiltä yksilöiltä kiviä joudutaan poistamaan anturoista jopa säännöllisesti. Tarkkaa syytä tähän ei tunneta, mutta oletettavasti ongelma liittyy

jollain tavalla tällaisten koirien anturoihin itsessään, vaikkakin myös ulkoilualustalla, ulkoilun määrällä, ruokinnalla ja muilla ympäristötekijöillä saattaa olla vaikutusta. Näin ollen voi olla siis mahdollista, että alttius saada kiviä tai muita vierasesineitä anturoihin saattaa olla jossain määrin perinnöllinen ominaisuus. 2024 terveystarkastuksessa 6 %:lla koirista oli taipumusta saada kiviä anturaan.

Ohje, miten sairautteen suhtaudutaan jalostuksessa

Yhdistelmiä suunniteltaessa on hyvä huomioida myös käytettävien koirien tassujen terveys ja rakenne.

4.3.2.8 Exercise induced collapse/hyperthermia (EIC/EIH)

Kuvaus ja periytymistapa sekä mahdollisten geenitestien olemassaolo

Näiden koirien ongelmana on viallinen lämmönsäätelyjärjestelmä. Koira ei pysty huolehtimaan lihastyön synnyttämän lämmön poistamisesta, jolloin keskushermoston lämpötila nousee vaarallisen korkeaksi. Aivojen lämpötilan kohoaminen aiheuttaa epilepsiatyyppisen kohtauksen, jonka oireita ovat eriaisteiset tajunnan häiriöt, liikevaikeudet, lihasnykäykset ja kouristukset. Hoitamattomana tila voi johtaa monielinvaurioihin ja yksilön menehtymiseen. EIC-geenitestejä ei ole whippeteille. Hannes Lohen ryhmällä on meneillään tutkimus whippetien EIH-geenistä.

Sairauden vaikutus koiran jokapäiväiseen elämään ja käyttöön käyttötarkoitukseensa

Aiheuttaa välittömän hengenvaaran jokapäiväisessä elämässä ja fyysistä rasitusta vaativissa rodunomaisissa harrastuksissa.

Arvio sairauden esiintymistiheydestä rodussa ja sairautteen suhtautuminen jalostuksessa

Terveystarkastusten perusteella sairautta esiintyy rodussa yksittäistapauksina. Sairaita tai sairaksi epäiltyjä koiria ei tule käyttää jalostukseen.

4.3.2.9 Myostatiinin puutos ns. bully-geeni

Kuvaus ja periytymistapa sekä mahdollisten geenitestien olemassaolo

Myostatiinin puutos on geenivirheestä johtuva sairaus, jota esiintyy ainoastaan whippeteillä ja whippetristeityksillä. Sairaudessa lihasten kasvua rajoittavaa myostatiinia ei muodostu tarpeeksi ja koiran lihasmassa kasvaa epänormaalin suureksi (ns. kaksoislihaksisuus). Myostatiinin puutoksesta kärsivä koira poikkeaa ulkomuodoltaan selvästi lihaksikkaimmastakin terveestä kilpakoirasta. Myostatiinin puutos periytyy autosomaalisesti ja peittyvästi. Vain toiselta vanhemmalta peritystä bully-geenistä saattaa olla jopa hyötyä, sillä osa ulkoisesti terveistä bully-geenin kantajista on ollut erityisen nopeita kilpakoiria. On olemassa geenitesti, jolla ulkoisesti terveiltä vaikuttavat bully-geenin kantajat pystytään tunnistamaan. Varsinaisen myostatiinin puutoksen riski on olemassa vain, jos yhdistetään kaksi kantajaa, kaksi sairasta tai kantaja ja sairas koira. Myostatiinin puutos on rohkaiseva esimerkki sairaudesta, jota on pystytty ennaltaehkäisemään geenitestin kehittämisellä ja jalostuskoirien tutkimisella.

Sairauden vaikutus koiran jokapäiväiseen elämään ja käyttöön käyttötarkoitukseensa

Kaksoislihaksisuuden lisäksi sairaus voi aiheuttaa lihaskrampeja ja vaikeuttaa liikkumista. Lisäksi se on liitetty sydän- ja keuhko-ongelmiin ja jopa ennenaikaisiin kuolemiin.

Arvio sairauden esiintymistiheydestä rodussa

Bully-geenin kantajia ja sairastuneita esiintyy rodussa yksittäistapauksina eikä sairastuneita koiria ole tiettävästi tavattu Suomessa. Kyseessä ei siten ole laajamittainen ongelma. Bully-geenitestin tuloksia on hiljattain alettu kirjaamaan KoiraNettiin, joten jatkossa geenin esiintymisestä suomalaisessa whippetpopulaatiossa on saatavilla tilastotietoa.

Ohje, miten sairautteen suhtaudutaan jalostuksessa

Kennelliiton periaatteiden mukaan bully-geenin kantaja on hyväksyttävää yhdistää ei-kantajan kanssa.

Jälkeläiset eivät tällöin voi periä bully-geeniä molemmilta vanhemmiltaan eivätkä sairastua myostatiinin puutokseen. Jälkeläiset tulee geenitestata kantajuuden selvittämiseksi ennen jalostuskäyttöä. Kahta kantajaa ei saa yhdistää, koska jälkeläiset saattaisivat periä bully-geenin molemmilta vanhemmiltaan ja sairastua. Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen edes ei-kantajan kanssa, vaikka tällaisen yhdistelmän jälkeläiset eivät sinänsä voisikaan sairastua myostatiinin puutokseen.

4.3.2.10 Iho ja turkki

CDA eli Colour Dilution Alopecia on turkin väritykseltään sinisillä koirilla joskus esiintyvä karvojen kasvuhäiriö, jota tavataan satunnaisesti myös sinisillä whippeteillä. CDA liittyy turkin väriä haalistavaan D-lokuksen resessiiviseen geenialleeliin, joka homotsygoottina esiintyessään muokkaa koirien turkissa ja ihosoluissa normaalisti mustan värin aiheuttaman eumelaniinin pigmenttijyvästen muotoa ja varastoitumistapaa siten, että musta väri haalistuu harmaaksi. Joskus nämä pigmenttimuutokset johtavat myös karvojen kuorikerroksen kasvuhäiriöihin, jolloin karvat murtuvat helposti ja koira kaljuuntuu vähitellen (=CDA). Yleensä ensimmäiset kaljuuntumisen merkit havaitaan vuoden - kahden iässä, jolloin koiran karvapeite varsinkin selän päältä muuttuu kuivaksi, kiillottomaksi ja hauraaksi ja alkaa kulua vähitellen pois.

CDA:an ei ole hoitoa, eikä siitä yleensä ole koiralle itselleen kuin ulkomuodollista haittaa. CDA:n periytymismekanismeja ei tunneta, eikä varmasti tiedetä miksi jotkut siniset koirat saavat sen, vaikka suurin osa sinisistä whippeteistä on kuitenkin turkiltaan täysin terveitä. On esitetty, että CDA ei varsinaisesti johtuisi sinisestä väristä, vaan sen aiheuttaisi jokin muu geeni, jonka vaikutus tulee ilmi yhdessä sinisen värin kanssa. CDA:n välttämiseksi jalostukseen tulisi käyttää vain turkiltaan normaaleja koiria.

Whippeteillä esiintyy useita valkoista turkinväriä aiheuttavia S-lokuksen geenialleeleja (tavallisin on "normaalikirjava" piebald sp, harvinaisempana esiintyy myös extreme white sw) ja muuten värillisellä koiralla puoliksi tai kokonaan valkoisen pään aiheuttavaa geeniä (split face, white face; varsinaista geeniä ei vielä tunneta). Jos koiran päässä ja erityisesti sen korvien alueella on laajalti valkoista, sillä on kohonnut riski pigmenttipuutoksiin myös sisäkorvassa, mikä voi johtaa joko yksipuoliseen tai pahimmassa tapauksessa molemminpuoliseen kuurouteen. Pään pigmenttipuutoksiin liittyvä kuurous on yleisin koirien kuurouden muoto, ja myös kokovalkoisilla ja valkopäisillä whippeteillä on todettu esiintyvän satunnaisesti yksi- tai molemminpuolista kuuroutta. Jalostuksessa tulisi välttää kahden valkopäisen tai äärimmäisen valkoisen koiran yhdistämistä ja syntyvien kokovalkoisten tai korvien alueelta valkopäisten pentujen kuulo olisi hyvä tarkastaa BAER-testillä ennen luovutusta.

Pattern Alopecia on useilla lyhytkarvaisilla roduilla tavallinen kosmeettinen haitta, joka aiheuttaa erityisesti kaulan, vatsan ja reisien alueen karvafollikkeleiden vähenemistä ja kaljuuntumista. Karvattomuusongelmista kärsivistä whippeteistä yleisempi lienee pattern alopecia ja CDA:ta (color dilution alopecia) lienee vain murto-osalla. 2024 terveystutkimuksessa 0,7 %:lla (3kpl) oli pattern alopecia ja kaikkiaan kuudella koiralla oli normaalia ohuempi turkki tai karvattomampia alueita. Yhdellä koiralla ilmoitettiin olevan CDA.

Turkin laatua arvostellaan näyttelyissä, joissa vakavat karvapeitteen puutokset laskevat laatuarvosanaa. Jalostukseen suositellaan vain koiria, joilla on näyttelystä vähintään laatu-palkinto EH (erittäin hyvä).

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Vuoden 2024 terveystutkimukseen vastattiin vain 20:n menehtyneen koiran osalta. Kuolinsyyt ja -ikä vaihtelivat. Jalostustietojärjestelmään on joulukuussa 2024 kuolleeksi ilmoitettu 1432 whippetia, mikä on karkeasti arvioituna noin kolmannes ajanjaksolla menehtyneistä whippeteistä. Yleisimmät ilmoitetut

kuolinsyyt ovat: vanhuus (394 kpl) 27 %, kasvainsairaudet, syöpä (168 kpl) 12 %, tapaturma, liikennevahinko (121 kpl) 8 %, muu sairaus (92 kpl) 6 % ja sydänsairaus (71 kpl) 5 % (Taulukko 16). Selkäsairaus on merkitty kuolinsyyksi (48 kpl) 3,4 % ja käytös- ja käyttäytymishäiriöt (40 kpl) 2,8 %. Suurelle osalle kuolleeksi merkittyjä koiria kuolinsyytä ei ole ilmoitettu (258 kpl, 18 %) tai koira on lopetettu tai kuollut ilman sairauden diagnosointia (75 kpl, 5,2 %). Whippetien, joiden kuolinsyy ei ole tiedossa keskimääräinen elinikä on ollut selvästi yli 10 v. Kasvain- ja syöpäsairauksiin menehtyneiden whippetien yleisin kuolinsyy oli pernan, sydämen ja verisuoniston kasvain, joita oli 12,5 % kaikista syöpään kuolleista. Imusolmuke-syöpään oli kuollut 11,3 %. Kuolinsyyinä "muu sairaus" jalostustietojärjestelmään kirjatulla koirilla on useilla lisätietokohdassa merkittynä varsinainen kuolinsyy. Näistä koirista 28,3 % kuolinsyy oli munuaisten vajaatoiminta ja 12 % halvaantumisen. Haimatulehdus oli merkitty 10,8 % tarkentavaksi kuolinsyyksi.

Ruotsissa whippetien tavallisimpia kuolinsyyitä ovat eutanasia, tuki- ja liikuntaelimestön sairaudet, kasvaimet ja ruoansulatuskanavan sairaudet. Muita rotuja suurempi riski whippeteillä on kuolla myös sydänsairauksiin, ylempien virtsateiden ja neurologisiin sairauksiin.

Lähde: Agria breed profile 2016–2021, Ruotsi

Taulukko 16. Yleisimmät whippetien kuolinsyyt jalostustietojärjestelmässä joulukuuhun 2024

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Whippetejä (kpl)
Vanhuus	13 v 10 kk	394
Kasvainsairaudet, syöpä	11 v 3 kk	168
Tapaturma, liikennevahinko	5 v 8 kk	121
Muu sairaus	9 v 3 kk	92
Sydänsairaus	10 v 8 kk	71
Selkäsairaus	9 v 7 kk	48
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	6 v 5 kk	40
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 v 4 kk	36
Luusto- ja nivelsairaus	9 v 3 kk	26
Immunologinen sairaus	6 v 3 kk	26

Yleisen käsityksen mukaan whippet on pitkäikäinen rotu, jos ei kohtaa tapaturman aiheuttamaa ennenaikaista kuolemaa.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Pentuekoko on Suomessa tilaston mukaan pysytellyt samana viimeisen 15 vuoden aikana (Taulukko 17).

Astumisvaikeudet

Terveyskyselyssä 2024 ei ollut uroksia, joilla olisi ollut astumisvaikeuksia. Liiallisesta libidosta raportoitiin 12 uroksen kohdalla. Kyselyyn osallistui 188 urosta (ml. leikatut) joista 33 (17,5 %) oli käytetty jalostukseen. Yleisesti ottaen astutukset sujuivat kyselyyn osallistuneiden urosten osalta hyvin. Mukaan mahtui muutama, joilla astuminen ei onnistunut nartun aggressiivisuuden vuoksi. Yksi uros jätti nartun tyhjäksi, vaikka siemen oli tarkastettu ja astuminen onnistui hyvin sekä yksi uros, jonka pentuekoot olivat selkeästi keskiarvion alla (3, 4 ja 2).

Tiinehtymisvaikeudet

Vuoden 2024 kyselyssä oli mukana 214 narttua (ml. leikatut) joista 49 narttua oli käytetty jalostukseen. 30 narttua oli astuttu nk. luomuna ilman ihmisen avustusta, yhtä narttua ihminen oli fyysisesti tukenut astutuksessa, kaksi narttua oli astutustilanteessa kytkettynä ja yhdessä tapauksessa sekä uros että narttu olivat kytkettynä. Kolmen nartun kohdalla astutuksesta oli huolehtinut kasvattaja, yksi narttu oli siemennetty pakastespermalla. Viimeisessä terveystarkastuksessa ei raportoitu tiinehtymisvaikeuksista. Vuoden 2024 terveystarkastukseen osallistuneista nartuista 104 kpl (49 %) oli steriloitu. Nartut on steriloitu

keskimäärin 3,4 vuoden iässä. Yleisimmät steriloinnin syyt ovat olleet se, että koira ei ole tarkoitettu käyttöön jalostukseen tai arjen helpottumisen leikatun nartun kanssa (56 kpl). Terveysriskien minimointi tai sairauden hoito ilmoitettiin leikkauksen perusteeksi 30 nartun kohdalla.

Taulukko 17. Rodun keskimääräinen pentuekoko 15 vuoden ajalta Suomessa

Vuosi	Pentuekoko (kpl)
2009	6,1
2010	5,4
2011	6,1
2012	6,2
2013	6,1
2014	5,6
2015	5,6
2016	6,2
2017	5,9
2018	5,7
2019	5,9
2020	5,7
2021	6,2
2022	5,9
2023	6,3

Synnytysongelmat

Terveyskyselyyn 2024 osallistui 48 narttua, joita oli käytetty jalostukseen. Kaikkiaan vuosina 2018–2023 syntyi 304 pentuetta eli kyselyyn osallistui vain pieni osa kaikista jalostukseen käytetyistä nartuista ja näin ollen luotettavaa tilastollista tietoa synnytysongelmista ei ole saatavilla. Terveyskyselyssä jalostukseen käytetyistä nartuista 25:llä tiineys ja synnytys sujui ongelmitta, kuudelle kasvattaja/omistaja oli antanut apua synnytyksessä ja viidelle nartulle eläinlääkäri oli antanut synnytysapua. Keisarinleikkaukseen päädyttiin kahdeksan synnytyksen yhteydessä ja yhdelle nartulle keisarinleikkaus tehtiin suunnitellusti. Kyselyssä kahden nartun kohdalla keisarinleikkaukseen päädyttiin toisen pentueen yhteydessä ensimmäisen synnytyksen sujuttua normaalisti. Jos synnytysvaikeuden syyksi epäillään jotakin perinnöllistä, ei narttua tulisi enää käyttää jalostukseen.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Heikkoja emonvaistoja ei mainittu 2024 terveystarkoituksessa. Erittäin hyvät emonvaistot mainittiin useasti, vaikkei tätä kysytty. Vuoden 2018 kyselyssä nartuista 29 kerrotaan olleen erinomainen emo ja 8 nartun hyvä emo. Heikot emonvaistot mainittiin vain kahden nartun kohdalla.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Synnynnäisiä epämuodostumia pennuille voivat aiheuttaa ainakin nartun tiineydenaikaiset virusinfektiot, myrkytykset, vitamiinipuutokset, kuume ja mekaaniset vauriot (esim. iskut) kehittyvään sikiöön. Sellaiset geneettiset tekijät, jotka aiheuttavat synnynnäisiä epämuodostumia peritään yleensä molemmilta vanhemmilta. Yksittäisten epämuodostuneiden pentujen kohdalla syytä on vaikea selvittää. Epämuodostumat voivat aiheuttaa sikiön kuoleman, elinkelvottoman elävän pennun syntymän tai eriasteisia haittoja muuten elinkelvottomalle pennulle. Vaikka pentuajalla tai myöhemmin kasvun myötä ilmenevä epämuodostuma olisi lievä tai se olisi helppo korjata kirurgisesti, ei epämuodostunut eläintä saa käyttää jalostukseen ominaisuuden mahdollisen periytyvyyden takia. EJ-rekisteröinti lienee paras ratkaisu.

Piilokivekset

Kivekset ovat normaalisti laskeutuneet pentujen luovutusikänsä mennessä, mutta laskeutuminen voi tapahtua vasta 7 kk iässäkin (terveyskysely 2018). Kives voi kuitenkin jäädä minne tahansa vatsaonteloon tai nivuskanavaan. Jos kives ei ole kivespussissa, se on piilokives. Piilokives ja -kivekset

periytyvät autosomaalisesti resessiivisesti. Tois- tai molemminpuolinen piilokives on whippetien yleinen terveysongelma. 2024 terveystutkimuksessa 72 % (192 kpl) uroksista kivekset olivat laskeutuneet ennen 8 viikon ikää. Noin 11 % ne laskeutuivat myöhemmin. Kyselyn uroksista 16 % kives tai kivekset eivät laskeutuneet lainkaan. Jalostustietojärjestelmässä v. 2019–2023 rekisteröidyistä (513 kpl) uroksista normaalit kivekset oli 90 % (459 kpl), puutteelliset 3 %:lla (15 kpl) ja poistettut 8 % (39 kpl). Sertolinsolukasvain ja seminooma ovat kiveskasvaimia, joiden esiintymisen todennäköisyys on merkittävästi suurempi piilokiveksessä kuin laskeutuneessa kiveksessä. Tämän takia piilokivekset tulisi poistaa kirurgisesti.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Rodun ulkomuotoon liittyvinä sairauksille tai hyvinvointiongelmille altistavina anatomisina piirteinä voitaneen pitää ohutta turkkia ja ihoa, jotka eivät suojaa pintanaarmuilta, sekä anatomian mahdollistamaa nopean juoksuvaudin aiheuttamaa traumariskiä. Whippetin rakenteessa ei tiedetä olevan luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia, vaan lisääntymistä pidetään ongelmattomana.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Whippet-Harrastajat pyrkii motivoimaan ja valistamaan rodun kasvattajia ja harrastajia ylläpitämään rodun hyvää terveydentilaa. Puhdasrotuisten koirien terveysongelmat ovat nousseet kansainvälisessä keskustelussa huolenaiheeksi ja uusi eläinten hyvinvointilaki korostaa vain terveiden yksilöiden käyttöä jalostukseen.

Virallisten terveystutkimusten, rotujärjestön terveystutkimusten ja -kyselyiden sekä terveystietolistan perusteella whippeteillä tiedetään esiintyvän sydänsairauksia, selkäsairauksia, silmänsairauksia, epilepsiaa, immuniteetin ongelmia, varvasvauriotaipumusta sekä voimakas taipumus muodostaa hammaskiveä. Tapaturma-alttius on whippeteille melko suuri hyvinvointiongelma.

Terveyteen vaikuttavina ongelmakohtina voidaan pitää sekä jalostukseen käytettävien koirien että niiden lähisuvun terveystutkimattomuutta suositeltujen tutkimusten osalta (Kuva 12) ja koirien tutkimista vain nuorella iällä. Nuoria koiria käytetään jalostukseen välillä melko paljonkin, kun perusoletus on, että whippet elää pitkän ja terveen elämän. Lisäksi vaikeneminen ja terveystietojen salailu aiheuttaa merkittävän riskin sille, että terveysongelmat pääsevät leviämään populaatiossa. Whippet-Harrastajien jalostustoimikunnan näkemys on, että rodun liittäminen osaksi PEVISA-ohjelmaa lisäisi jalostuskoirien terveystutkimusten kattavuutta sekä lisäisi kasvattajien tasapuolisuutta, mutta ennen kaikkea olisi työkalu whippetien terveyden parantamiseksi.

Sydän-, selkä- ja silmäongelmien lisääntymisen ennaltaehkäisemiseksi on suositeltavaa tutkia ainakin jalostuskoirat. Hankalammin todettavat, mutta yhtä lailla koiran elämänlaatua heikentävät sairaudet, kuten immuniteetin ongelmat, epilepsia ja EIH vaativat koiranomistajien avoimuutta ja rotujärjestön aktiivista tiedottamista terveystietojen julkistamisen tärkeydestä. Pienet ja vähämerkityksiset muutokset tai viat, jotka eivät aiheuta kipua tai epämukavuutta tai muuten rajoita yksilön lajityypillistä elämää, on jalostuspäätöksiä tehtäessä arvioitava osana kokonaisuutta. Koska moni pikkuvika on kuitenkin osa vakaviin hyvinvointihaittoihin johtavaa jatkumoa, on pientenkin terveyspoikkeamien suhteen syytä jalostusvalinnoissa pyrkiä kohti esiintyvyyden vähentämistä ja poikkeaman lieventämistä. Tämä tarkoittaa, että yhdistelmän toiseksi osapuoleksi valitaan poikkeavan ominaisuuden suhteen moitteeton koira. Jalostuspäätöksiä tehtäessä on silti muistettava, että kokonaisvaltaisuus tai monimuotoisuus eivät koskaan ole riittäviä perusteita sairaan tai vakavaa vikaa ilmentävän koiran jalostuskäytölle. Sairaudesta riippuen myös sairaiden koirien lähisukulaisten jalostuskäytön tulee tapahtua harkiten vakavien, koiran hyvinvointiin vaikuttavien vikojen ja sairauksien leviämisen estämiseksi.

Rotujärjestön perusvaatimukset jalostukseen käytettäville koirille ja niitä täydentävät rodunomaiset sairaudet huomioivat jalostussuositukset on esitetty Liitteessä 3.

4.4. Ulkomuoto

Whippet on keskikokoinen koira. Sen jalo, virtaviivainen, lihaksikas ja liioittelematon ulkomuoto ilmentää nopeutta ja ketteryyttä. Whippetin karvapeite on aina lyhyt ja tiivis, se voi olla laadultaan kovempaa tai pehmeämpää. Aiemmin rodussa on ollut myös karkeakarvainen muunnos, mutta se on hävinnyt 1900-luvun alkupuoliskolla. Karkeakarvainen muunnos mainittiin ensimmäisissä rotumääritelmässä, mutta maininta on poistettu jo vuosikymmeniä sitten. Karvapeitteen kattavuuteen tulisi kiinnittää huomiota, täysin karvattomat tai harvakarvaiset alueet eivät ole hyväksyttäviä. Rotumääritelmän mukaan kaikki värit ja väriyhdistelmät merleä lukuun ottamatta ovat sallittuja.

Ensimmäiset Suomeen tulleet whippetit olivat tyypiltään klassisen englantilaisia. 1970-luvulla alkoi valkokirjavien whippetien nousu. Samoihin aikoihin alettiin whippetiltä vaatia voimakkaampaa luustoa ja oikein korostunutta selkälinjan kaartaa. Tällöin esiintyi paljon virheellisiä korva-asentoja. 1980-luvun lopulla tuontikoirien myötä rodun laatu tasaantui luuston ja ylälinjan suhteen. Tehokkaat mutta samalla vaivattomat, maatavoittavat liikkeet ovat whippetille urheilullisena koirana tyypilliset.

4.4.1 Rotumääritelmä

Rodun tilanne on tällä hetkellä suhteellisen hyvä rotumääritelmään nähden (Whippetin rotumääritelmä on esitetty Liitteessä 4). Käyttäytyminen on rodunomaista. Korvien asennot ja korvalehdille toivottu pehmeys ovat huomattavasti parantuneet siitä, mitä ne olivat aiempina vuosina. Tällä hetkellä rodussa ei esiinny ulkomuoto-ominaisuuksia, joissa liioitellaan rotumääritelmän vaatimuksia tai jotka voisivat altistaa rodun koirat terveydellisille ongelmille tai jotka haittaisivat niiden rotumääritelmän mukaista käyttöä.

Virheinä rodussa voidaan tällä hetkellä pitää kaikenlaisia poikkeamia rotumääritelmästä. Näitä ovat mm. eleganssin puute, epätyypilliset pyöreät lihakset, suorat etuosat ja/tai liioitellut takakulmaukset, liian pitkä säariosa, liian leveä ja raskas etuosa (ns. pulunrinta) ja puutteelliset polvikulmaukset etuosaan nähden. Muita rakenteeseen liittyviä poikkeamia ovat liian pyöreät kallot yhdistettynä lyhyeen kuonoon, liian pyöreät silmät, heikot alaleuat, lyhyet ja puutteelliset rintakehät sekä suorat ranteet. Liikkeet ovat pääosin hyviä ja rodulle tyypillisiä, mutta kulmausten epätasapaino voi aiheuttaa virheellisiä liikkeitä. Liikkeissä esiintyy myös lyhyttä askelpituutta sekä korkeaa hännäkantoa.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Whippet on saavuttanut suuren suosion myös näyttelyharrastajien keskuudessa. Taulukossa 18 on esitetty kaikissa luokissa kilpailevien whippetien näyttelykäyntien lukumäärät laatuarvostelujen perusteella vuosina 2013–2023. Whippet ei ole RKO (näyttelyissä erityistarkkailtavat rodut) -listalla.

Taulukko 18. Whippetien näyttelykäynnit laatuarvosteluittain vuosina 2013–2023.

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	yhteensä
2013	1358	477	61	3	4	3	1933
2014	1332	415	62	8	4	0	1821
2015	1472	453	42	2	3	0	1972
2016	1426	387	55	3	6	0	1877
2017	1482	432	85	3	2	1	2005
2018	1444	401	58	7	2	0	1912
2019	1559	375	77	4	5	0	2020
2020	377	136	17	3	0	0	533
2021	893	353	42	6	3	1	1298
2022	1808	597	80	12	10	0	2507
2023	1837	539	51	9	7	3	2446

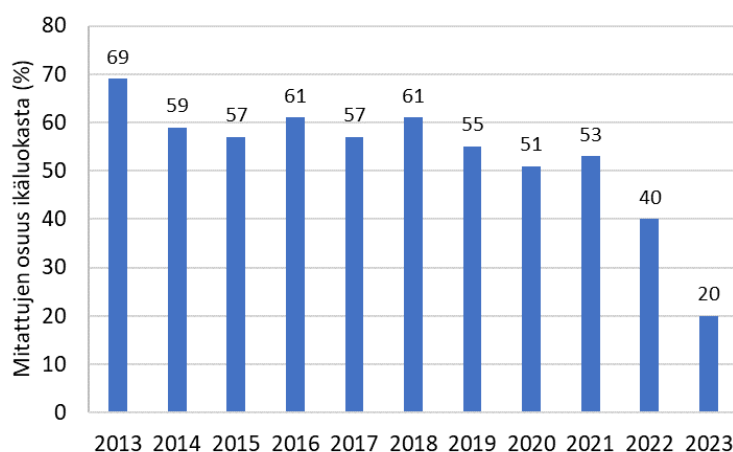
Näyttelyihin osallistuvien koirien lukumäärä on suuri ja koronavuosien jälkeen osallistumismäärät ovat edelleen kasvaneet. Suurin osa koirista on saavuttanut laatuarvostelussa maininnan erinomainen ja vain hyvin harva on arvioitu tyydyttäväksi tai hylätty. Tämän perusteella voidaan todeta, että näyttelyssä käyvät koirat ovat laadultaan hyviä ja rotumääritelmän mukaisia. Whippeteissä on hyvin suuri tyyppivariaatio, mutta tämä seikka ei vaikuta arvosteluun vaan hyvin erityyppisetkin koirat voivat menestyä.

Yhdistys järjestää joka vuosi oman erikoisnäyttely- ja open show -viikonlopun, jonka osallistumismäärät ovat jo useita vuosia olleet pitkälti yli sadan. Ilahduttavaa on myös se, että erikoisnäyttelyymme osallistuu vuosittain myös ulkomaisia koiria.

Yleistä säkäkorkeudesta ja mittaamisesta

Rotumääritelmässä whippetin säkäkorkeudeksi ilmoitetaan urosten osalta 47–51 cm (18,5–20 tuumaa) ja narttujen osalta 44–47 cm (17,5–18,5 tuumaa). Käytännössä roduksa esiintyy kuitenkin huomattavasti tätä suurempaa vaihtelua. Enintään 51 cm korkeita uroksia ja enintään 48 cm korkeita narttuja kutsutaan yleisesti normaalikorkeiksi ja nämä kokorajat ylittäviä ylikorkeiksi. Yli 56 cm korkeilla uroksilla ja yli 52 cm korkeilla nartuilla ei ole oikeutta osallistua Suomen Vinttikoiraliiton arvokilpailuihin.

Säkäkorkeustarkastelussa on käytetty Suomen Vinttikoiraliiton ylläpitämää listaa sen mittausohjeen mukaisista tuloksista (päivitetty 7.8.2024). Tarkasteluvälillä 2013–2023 syntyneistä koirista on mitattu reilu puolet, lukuun ottamatta vuosina 2022 ja 2023 syntyneitä nuorimpia ikäluokkia (Kuva 8). Aineiston nuorimmat koirat ovat syntyneet 19.7.2023. Näin ollen vuonna 2023 syntyneistä whippeteistä vain osa on mitattu tai ollut edes mitattavassa iässä aineiston muodostumisen hetkellä. Vuonna 2022 syntyneet koirat ovat olleet mittausiässä, mutta mittaus tuloksen puuttuminen voi johtua siitä, että osalle niistä juoksu harrastuksen aloittaminen ei vielä ole ollut ajankohtaista. Vuosien 2022 ja 2023 ikäluokan osalta aineisto on siis ollut vajaa, mikä rajoittaa mahdollisuuksia tehdä luotettavia johtopäätöksiä siitä.

Kuva 8. Mitattujen whippetien osuus ikäluokasta syntymävuosina 2013–2023.

Mittaamisen yhteydestä juoksu harrastukseen johtuen voidaan ajatella, että kaikista juoksijalinjaisista koirista on mitattu suurempi osa kuin kaikista näyttelylinjaisista. Lisäksi sekalinjaisten koirien osalta otanta on voinut olla suppea. Sekalinjaiseksi on tässä määritelty koirat, joissa on vähintään 1/4 eri linjaa kuin mitä se pääosin edustaa. Aineiston koirista 53 % (830 kpl) on näyttelylinjaisia, 30 % (470 kpl) juoksijalinjaisia ja 17 % (270 kpl) sekalinjaisia. Sekalinjaisten koirien vähäisestä määrästä johtuen yksittäinen sekalinjainen pentue voi näkyä tilastossa poikkeavan paljon. Esimerkiksi vuonna 2016 syntyneistä mitatuista whippeteistä kaikki sekalinjaiset ovat samasta pentueesta. Pentueen neljästä

mitatusta uroksesta kaksi on säkäkorkeudeltaan huomattavan suuria (57 ja 59 cm), mikä näkyy vuonna 2016 syntyneiden sekalinjaisten urosten säkäkorkeuden piikkinä. Narttujen tilastossa saman pentueen ainut narttu näkyy vastaavasti piikkinä, sillä se on ainut kyseisenä vuonna syntynyt mitattu sekalinjainen narttu.

Normaalikorkeiden osuus

Vuosina 2013–2023 syntyneistä mitatuista whippeturoksista 49 % (379 kpl) on normaalikokoisia ja 51 % (392 kpl) ylikorkeita. Samalla aikavälillä syntyneistä mitatuista whippetnartuista taas 70 % (560 kpl) on normaalikokoisia ja 30 % (241 kpl) ylikorkeita. Näyttelylinjaisissa normaalikorkuisten osuus on vuosittain vaihdellut 47 ja 74 prosentin välillä, juoksijalinjaisissa taas 41 ja 75 prosentin välillä (Kuva 9). Sekalinjaisten osalta vaihtelu on suurempaa, sillä mitattuja sekalinjaisia koiria on aineistossa huomattavasti vähemmän kuin muunlinjaisia, jolloin yksittäisen koiran ja pentueen vaikutus koko linjan keskiarvoon on hyvin suuri.

Kuva 9. Normaalikokoisten whippetien osuus linjoittain syntymävuoden mukaan.

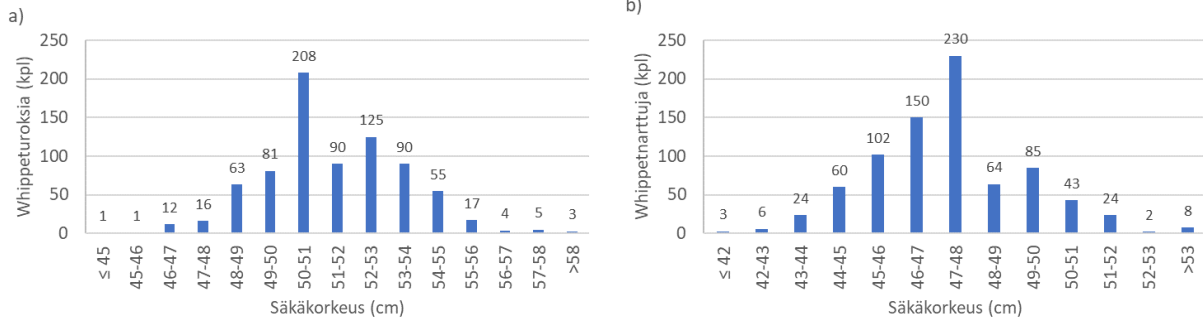
Urosten säkäkorkeuden kehitys

Vuosina 2013–2023 syntyneistä uroksista ylikorkeita oli lähes yhtä suuri osuus kuin normaalikokoisia. Yli 56,01 cm korkeita uroksia, eli uroksia, jotka eivät voi osallistua Suomen Vinttikoiraliiton arvokilpailuihin, oli aineistossa 12 kpl. Ylivoimaisesti yleisin säkäkorkeusluokka oli kuitenkin välillä 50,0–51,0 cm (Kuva 10a). Toiseksi eniten aineistossa oli uroksia, joiden säkäkorkeus asettuu välille 52,0–53,0 cm.

Tarkasteluvälillä 2013–2023 syntyneistä uroksista juoksijalinjaiset olivat tavallisesti keskimäärin hieman näyttelylinjaisia suurempia (Kuva 11a). Juoksija- ja näyttelylinjojen keskiarvojen välinen ero ei kuitenkaan ole kovin suuri, minkä lisäksi aineistossa on myös vuosia, jolloin näyttelylinjaisten urosten säkäkorkeuden keskiarvo oli juoksijalinjaisia suurempi. Sekalinjaisten urosten säkäkorkeuden poikkeavuus muista linjoista selittyy sekalinjaisten koirien vähäisellä määrällä, kun yksittäiset koirat ja pentueet saavat keskiarvoa laskettaessa suuremman vaikutuksen kuin muissa linjoissa.

Narttujen säkäkorkeuden kehitys

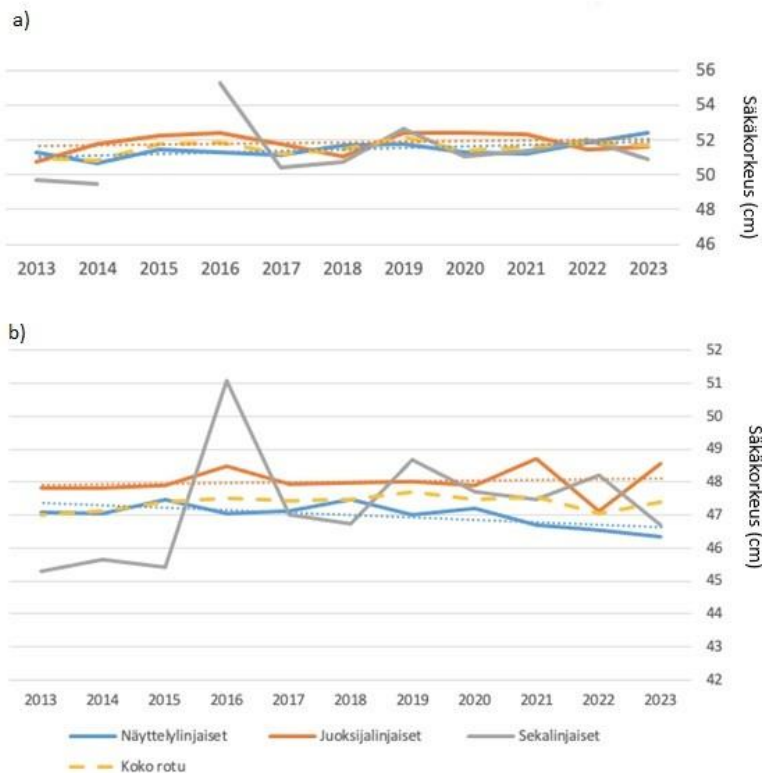
Tarkasteluvälillä 2013–2023 syntyneistä mitatuista whippetnartuista ylikorkeita on vajaa kolmannes. Ylivoimaisesti yleisin säkäkorkeusluokka on nartuilla 47,01–48,00 cm ja toiseksi yleisin 46,01–47,00 cm (Kuva 10b). Yli 52,01 cm korkeita narttuja, eli narttuja, jotka eivät voi osallistua Suomen Vinttikoiraliiton arvokilpailuihin, oli aineistossa 10 kpl. Juoksijalinjaiset nartut olivat keskimäärin hieman suurempia kuin näyttelylinjaiset nartut.

Kuva 10. Vuosien 2013–2023 aikana syntyneiden a) whippeturosten ja b) whippetnarttujen kokojakaumat.

Periytyminen ja jalostussuositus

Koko periytyy polygeenisesti eikä sen yksityiskohtaista periytymismekanismia tunneta. Yksin vanhempien koosta ei välttämättä voi tehdä luotettavia päätelmiä jälkeläisten koosta. Rotumääritelmässä asetettuja rajoja koolle voidaan pitää enemmän jalostuksellisia ihanteina kuin ehdottomina sääntöinä. Pieniä poikkeamia kokorajoihin nähden ei ole pidettävä perusteena jättää yksilö jalostuksen ulkopuolelle, mikäli se on muilta ominaisuuksiltaan jalostuksellisesti arvokas. Pentueen molempien vanhempien mittaamista suositellaan. Jalostuksessa tulee pyrkiä siihen, että jälkeläisten koko vastaisi mahdollisimman hyvin rotumääritelmässä asetettuja rajoja tai ei ainakaan merkittävästi poikkeaisi niistä. Jalostusvalintojen tulee tukea pitkällä aikavälillä rodun säilymistä rotumääritelmän mukaisena.

Kuva 11. Näyttely-, juoksija- ja sekalinjaisten whippetien säkäkorkeuden kehitys a) urosten ja b) narttujen osalta vuosina 2013–2023. Pisteiviivat kuvaavat aineiston lineaarisia sovituksia.

Rodun koirien ulkomuodon jalostustarkastukset

Whippeteille ei toistaiseksi ole järjestetty ulkomuodon jalostustarkastustilaisuuksia.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Whippetin rotumääritelmän mukainen rakenne mahdollistaa rodulle sen käyttötarkoituksen; whippet on luotu juoksemaan. Kaikkia linjoja edustavat koirat pärjäävät edelleen hyvin maastajuoksukokeissa. Whippet ei saa olla liian raskas eikä liioiteltu, "kaikkea liioittelua tulee välttää" kuten rotumääritelmässä sanotaan. Ylilyönteihin on kuitenkin ulkomuotoarvostelussa syytä kiinnittää huomiota.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rodussa esiintyy nykyisin joitakin englanninvinttikoiran piirteitä omaavia yksilöitä, joilta puuttuu täysin whippetille ominainen koko, eleganssi ja tyyli.

Ongelmien mahdollisia syitä

Näyttelyt ohjaavat ulkomuotojalostusta. Tänä päivänä voitokkaimmat koirat rodusta riippumatta ovat näyttäviä sekä ulkomuodoltaan että liikkeiltään. Näyttelyissä käyvät whippetit ovat pääsääntöisesti edelleen terverakenteisia ja pystyvät alkuperäiseen tarkoitukseensa. Rodussa esiintyy suhteellisen vähän rakenteellisia ylilyöntejä. Tuomarien tulee kiinnittää huomiota rodun käyttötarkoitukseen ja välttää sellaisten yksilöiden palkitsemista, joiden rakenteesta puuttuu vinttikoiramaisuus, eleganssi, keveys ja tyylikkyys. Liian näyttävien koirien nostaminen korkealle ulkomuotoarvostelussa voi entisestään lisätä rodun raskautta.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Aiempi jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa vuosina 2021–2025. Se on luettavissa: <https://whippetharrastajat.fi/pdf/JTO-jasenistonversio2.pdf>

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Ensimmäinen rodun tavoiteohjelma on hyväksytty 2.12.2001 ja se on ollut voimassa vuosina 2002–2006. Toinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa vuosina 2007–2011 (ei virallisesti hyväksytty Suomen Kennelliitossa). Edeltävät tavoiteohjelmat ovat vuosilta 2012–2018 ja 2021–2025.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Vuosien 2013–2023 aikana kymmenellä käytetyimmällä jalostusuroksella on ollut kaikilla puhdas silmäpeilaustulos (Taulukko 19). Virallinen sydänkuuntelu löytyy 9/10, sydämen rakenteesta kertova ultraäänitutkimus kaikilta muilta paitsi 4. käytetyimmältä Bolerolta ja 6. käytetyimmältä koiralta Suna Regens Keylinns Remy, jolta puuttuu sydäntutkimus kokonaan. Käytetyimmällä uroksella Play a While Mora Marknad on avoin tulos subaorttastenoosin osalta ja 5. käytetyimmällä uroksella Sobresalto Quann Staje C'mere on kuusivuotiaana todettu myksomatoottinen läppäsairaus, joka on johtanut läpän rappeumaan, sydämen vajaatoimintaan ja koiran menehtymiseen 8 v 10 kk iässä. Selkäkuvaus on whippeteillä vapaaehtoista ja 10 käytetyimmältä jalostusurokselta se löytyy puolelta. Näiden kuvattujen jalostusurosten selkätulokset ovat LTV0-LTV1. Viralliset lonkkakuvat on otettu selkäkuvatuilta koirilta, tulokset ovat A-B. Vain 8. käytetyimmällä uroksella, Collooney Poker Player, on toinen kuvatuista lonkista C.

Käytetyimmistä näyttelylinjaisista koirista valtaosa on kansainvälisiä muotovalioita (C.I.B).

Juoksijalinjaiset Effloresco's Kajanos (11.käytetyin uros) ja Nopurin Sylvester Stallone (12. käytetyin uros) ovat saanut laatuarviot "erittäin hyvä" ja "erinomainen" Kymmenen käytetyimmän uroksen joukosta vain kolmella on maastajuoksusta hyväksytty tulos (C'mere Nottambulo, Zaraques Knight of Northern Lights ja Collooney Poker Player), hyväksytty ratajuoksutulos on vain yhdellä listan kymmenestä käytetyimmistä uroksesta (Collooney Poker Player).

Käytetyimpien urosten ensimmäisen polven jälkeläisistä on tutkittu virallisesti silmien osalta 0–40 %, aktiivisimmin on tutkittu Suna Regens Keylinns Remy (40 %) ja C'mere Nottambulon (38 %) jälkeläisiä. Usealla uroksella tutkittujen jälkeläisten osuus on n. 30 % tuntumassa. Silmätutkimuksissa huomautettavaa on löytynyt vain yksittäisiltä jälkeläisiltä ja muutokset ovat olleet pääsääntöisesti lieviä. Sydäntutkimusten osalta on huomattava, että osalla tutkituista jälkeläisistä on ainoastaan kuuntelutulos ja osalla lisäksi myös luotettavamman kuvan sydänterveydestä antava ultraäänitutkimuksen tulos. Sydäntutkimuksia on tehty suhteellisesti eniten koirien Sobresalto Quann Staje C'mere (50 %), C'mere Nottambulo (49 %) ja Suna Regens Keylinns Remy (32 %) jälkeläisille. Usealla uroksella jälkeläisten tutkimusaktiivisuus on noin 30 %, mutta on myös niitä, joilla aktiivisuus on huomattavasti tätä pienempi. Lisäksi on huomattava, että osalle urosten jälkeläisistä ei ole tehty virallista sydämen ultraäänitutkimusta, joka kertoo sydämen todellisen rakenteen ja toiminnan. Sydäntutkituista jälkeläisistä on löytynyt huomautettavaa uroksilla Sobresalto Quann Staje C'mere (56 %) ja C'mere Nottambulo (16 %). Poikkeavat löydökset johtuvat pääsääntöisesti tarkemmin diagnosoimattomista sivuäänistä ja/tai avoimista tuloksista subaorttastenoosin suhteen. Myös rodussa esiintyvää myksomatoottista läppäsairautta löytyy ultraäänitutkituista koirista. Selän osalta aktiivisimmin on tutkittu urosten Zaraqe's Knight of Northern Lights (39 %) ja C'mere Nottambulo (33 %) jälkeläisiä. Selkätuloksia koskevat huomautukset ovat etupäässä lieviä LTV1 tai VA1 muutoksia, mutta yksittäisiä LTV2-4 tuloksia on myös kirjattu. On huomioitava, että käytetyimpien urosten joukosta löytyy 6. sijalta Suna Regens Keylinns Remy, joka jälkeläisistä on kuvattu selän osalta vain 1/40.

Käytetyimpien jalostusurosten jälkeläisistä on käynyt ainakin kerran elämässään näyttelyssä 23–74 %. Alle 45 %:n jälkeläisten näyttelykäyntiaktiivisuuteen jää vain Bolero (23 %). Näyttelyyn osallistuneiden jälkeläisten osalta paras menestys sertifikaatin/CACIBin saavuttamisella mitattuna on ollut uroksilla Brookway Academy Choice (35 %) ja C'mere Nottambulo (32 %) näyttelyyn osallistuneista jälkeläisistä. Ratakokeeseen ovat osallistuneet aktiivisimmin koiran Effloresco's Kajanos (sijalla 11. käytetyimpien urosten listalla) jälkeläiset, joista 83 % on osallistunut ratakokeeseen. Nopurin Sylvester Stallonen (käytetyimpien urosten listan sijalla 12.) jälkeläisistä 41 % on ottanut osaa ratakilpailuun. Ratakokeisiin osallistuneista jälkeläisistä on sertifikaatin arvoisen suorituksen tehneitä Effloresco's Kajanoksella 99 %. Maastokoeaktiivisuuden osalta tilasto on tasaisempi, joskin kärkipaikalla ovat maastopuolellakin Efflorescos Kajanos (23 %), Suna Regens Keylinns Remy (22,5 %) ja Nopurin Sylvester Stallone (19 %). Ratajuoksusta poiketen kuitenkin myös monien näyttelylinjaisten urosten jälkeläisistä kohtuullinen osa on käynyt kisaamassa maastokisoissa ainakin kerran elämässään. Suurimmalla osalla listan kymmenestä käytetyimmästä uroksesta maastokokeeseen osallistuneista jälkeläisistä useampi on saavuttanut maastajuoksusertifikaatin.

Taulukko 19. Vuosina 2013–2023 10 käytetyimmän jalostusuroksen jälkeläistilastot lokakuussa 2024 tehdyssä tarkastelussa. Sarakkeissa on 1. polven terveystutkittujen / näyttelyyn tai juoksukokeeseen osallistuneiden Suomessa syntyneiden jälkeläisten lukumäärä.

	Pennut			Silmät		Sydän		Selkä		Näyttely		Juoksukokeet			
	Pentueita	1. polvi	2. polvi	Tutk.	Huom.	Tutk.	Huom.	Tutk.	Huom.	Tulos	SERT/CACIB	Rata	Sert	Maasto	Sert
PLAY A WHILE MORA MARKNAD (s. 2011)	13	76	115	11	2	11	4	5	2	32	11	2	0	8	5
FESTIVA SNOW HILL IMAGINE (s. 2014)	9	51	56	9	0	11	2	14	3	20	9	2	0	5	3
C'MERE NOTTAMBULO (s. 2012)	7	39	53	15	0	19	4	13	6	25	7	1	0	5	1
BOLERO (s. 2017)	7	39	8	5	0	5	0	2	2	9	0	1	0	3	0
SOBRESALTO QUANN STAJE C'ME-RE (s. 2012)	6	36	41	10	3	14	9	8	2	21	6	4	1	5	5
SUNA REGENS KEYLINNS REMY (s. 2008)	6	40	76	16	0	13	2	1	1	20	6	10	4	9	6
ZARAQUE'S KNIGHT OF NORTHERN LIGHTS (s. 2016)	6	38	14	5	1	7	2	12	4	14	6	0	0	6	2
COLLOONEY POKER PLAYER (s. 2018)	7	33	0	1	0	4	0	10	8	20	1	3	0	6	2
BROOKWAY ACADEMY CHOICE (s. 2012)	5	31	13	3	0	6	0	8	3	23	8	1	0	5	2
AVANTINA BEAT THEM EASY SNEEZY (s. 2017)	6	30	5	1	0	4	0	4	2	16	6	0	0	0	0

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman 2021–2025 toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Pyritään turvaamaan laaja geenipooli ja hidastamaan sukusiitosasteen kasvua.	Informoidaan rodun harrastajia ja kasvattajia perinnöllisen monimuotoisuuden tärkeydestä mm. lehtiartikkeleilla, luennoilla tms. tilaisuuksilla ja ohjeistuksella yhdistyksen kotisivujen jalostusosion yhteydessä.	Järjestetty luento perinnöllisestä monimuotoisuudesta ja julkaistu aiheesta lehtijuttuja.
Pyritään ylläpitämään nykyinen, korkea terveystaso rodussa.	<p>Kannustetaan jäsenistöä (myös taloudellisesti) virallisiin terveystarkastuksiin (silmät, sydänultra, selkäkuvaus, ruumiinavaukset, tarpeen vaatiessa muita).</p> <p>Ylläpidetään julkista terveystietokantaa, johon voi ilmoittaa Kennelliiton jalostustietojärjestelmän (KoiranNetin) ulkopuolelle jäävää tietoa (lausuntojen tarkennetekstit, diagnosoidut tai epäillyt sairaudet).</p> <p>Kannustetaan jäsenistöä luovuttamaan koiristaan verinäytteitä koirien geenitutkimukseen ja tehdään tutkimusryhmän kanssa yhteistyötä whippetien kannalta oleellisten terveysongelmien suhteen (epilepsia, EIH, lasiaisen rappeuma).</p> <p>Yhdistyksen jalostusvaatimukset sisältävät suositukset silmä-, selkä- ja sydäntutkimuksille.</p> <p>Terveystietojen kerääminen (mm. yhdistyksen selkäkyselyt) ja tilastointi sekä tulosten jakaminen jäsenistölle.</p> <p>Tiedon jakaminen (artikkelit, julkaistut tutkielmat, luennot jne.) liittyen whippeteillä esiintyviin terveysongelmiin.</p> <p>Lisääntymisterveyden seuranta (Pentueseuranta 2018 alkaen) ja tulosten raportointi.</p>	<p>Kannusterahoista on jouduttu verotuksellisista syistä luopumaan vuoden 2023 alussa. Muutoksen vaikutuksia on seurattu tutkimusaktiivisuutta tilastoimalla ja kyselytutkimuksella. Yli 8-vuotiaille whippeteille on järjestetty kahdesti ”K8-tapahtuma”, jossa niille on tarjottu virallinen sydänkuuntelu. Virallisia terveystarkastuksia on pidetty säännöllisesti esillä yhdistyksen tiedotuskanavissa.</p> <p>Julkisen terveystietokannan ylläpitoa on jatkettu ja sitä on esitelty yhdistyksen lehdessä.</p> <p>Yhdistyksen jalostusvaatimukset ovat pysyneet ennallaan ja niiden toteutumista on seurattu.</p> <p>Terveystietoja on kerätty mm. luonne- ja terveyskyselyllä ja seniorikyselyllä. Jatkuvat kyselyt, kuten selkäkysely on pidetty avoimna.</p> <p>Terveyteen liittyviä aiheita on pidetty säännöllisesti esillä muun muassa yhdistyksen lehdessä ja luontopäivissä.</p> <p>Pentueseurantakysely on pidetty avoimna, mutta sitä ei ole raportoitu. Jatkuvien kyselyjen markkinointi ja käsittely on osoittautunut haastavaksi ja ne tullaan korvaamaan erillisillä täsmäkyselyillä.</p>
Pyritään säilyttämään luonne hyvänä	<p>Seurataan SKL:n näyttelylomakkeisiin tulleen luonnearviointikohdan tuloksia.</p> <p>Järjestetään mahdollisuuksien mukaan luonnetestejä ja MH-luonnekuvauksia.</p> <p>Yhdistyksen jalostusvaatimukset sisältävät myös luonteen huomioimisen jalostusvalinnoissa.</p> <p>Luonteeseen liittyvät luennot.</p>	<p>Näyttelylomakkeiden luonnearviointikohdan seurannasta on luovuttu vähäarvoisena.</p> <p>Luonnetestejä tai MH-luonnekuvauksia ei ole ollut mahdollisuutta järjestää. Käyttäytymisen jalostustarkastusta koskevaa ihanneprofiilia on edistetty mm. kyselyllä. SmartDog-testipäivää on pyritty järjestämään.</p> <p>Yhdistyksen jalostusvaatimukset ovat pysyneet entisellään.</p> <p>Luonteesta sekä sen jalostamisesta ja perinnöllisyydestä on järjestetty luontopäivä, josta on julkaistu yhteenveto yhdistyksen lehdessä. Luonteeseen ja käyttäytymiseen liittyviä teemoja on pidetty esillä myös muuten yhdistyksen lehdessä.</p>

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Pyritään säilyttämään käyttöominaisuudet hyvinä koko populaatiossa.	<p>Julkaistaan vuosittain tilastoja rata- ja maastokoirista ja palkitaan kauden lopuksi parhaiten pärjänneet koirat sekä rata- että maastajuoksussa.</p> <p>Kannustetaan myös näyttelylinjaisia koiria osallistumaan juoksu-harrastukseen (etanalähdöt).</p> <p>Yhdistyksen jalostusvaatimukset edellyttävät hyväksytyä juoksu-suoritusta tai virallista koejuoksua.</p> <p>Yhdistys jakaa Kaunis Juoksija-palkintoja, mikäli koira on saavuttanut tarvittavat tulokset rata- sekä maastajuoksusta ja näyttelystä, eli SERTI vähintään kahdesta lajista ja kolmannelasta lajista vähimmäisvaatimuksen mukaiset tulokset (maasto: 3 kertaa 50 % pisteistä, rata: 3 kertaa hyväksytty tulos, näyttely: 3 × ERI tai 1 × SA). Kaunis Juoksija –palkintoja jaetaan yksittäisten koirien lisäksi kasvattajille, joiden viisi kasvattia on saanut ko. palkinnon.</p> <p>Käyttöominaisuuksiin ja koiran treenaamiseen liittyvät luennot.</p>	<p>Julkaistu vuosittain tilastoja rata- ja maastokoirista sekä palkittu kauden lopuksi parhaiten pärjänneet koirat (rata- ja maastajuoksussa).</p> <p>Järjestetty Etanamestaruus-ratakilpailu. Etanalähtöjä on ollut tarjolla myös muiden kerhojen järjestämissä kilpailuissa.</p> <p>Yhdistyksen jalostusvaatimukset ovat entisellään.</p> <p>Kaunis juoksija -palkintoa on jaettu ja palkinnon saavuttaneista koirista julkaistu juttu lehdessä.</p> <p>Käyttöominaisuuksiin ja koiran treenaamiseen liittyviä juttuja on julkaistu useita yhdistyksen lehdessä.</p>
Pyritään säilyttämään whippet rotumääritelmän mukaisena.	<p>Tiedotetaan kasvattajille whippetin oikeasta rakenteesta mm. erilaisilla artikkeleilla ja luennoilla sekä korostetaan liioittelemattoman ulkomuodon merkitystä</p> <p>Koirilta vaaditaan käyttövalion arvoon vähintään yksi näyttelykäynti arvosanalla H, kansainvälisen käyttövalion arvoon arvosanalla EH</p> <p>Yhdistyksen jalostusvaatimukset edellyttävät molemmilta vanhemmilta vähintään arvosanaa EH näyttelystä</p> <p>Yhdistys jakaa Kaunis Juoksija-palkintoja (kts. edellinen kohta).</p>	<p>Järjestetty HandsOn-tapahtuma whippetin rakenteesta (2 pv).</p> <p>Käyttövalion arvon vaatimukset ovat entisellään</p> <p>Yhdistyksen jalostusvaatimukset ovat entisellään</p> <p>Kaunis juoksija -palkintoa on jaettu ja palkinnon saavuttaneista koirista julkaistu juttu lehdessä.</p>

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

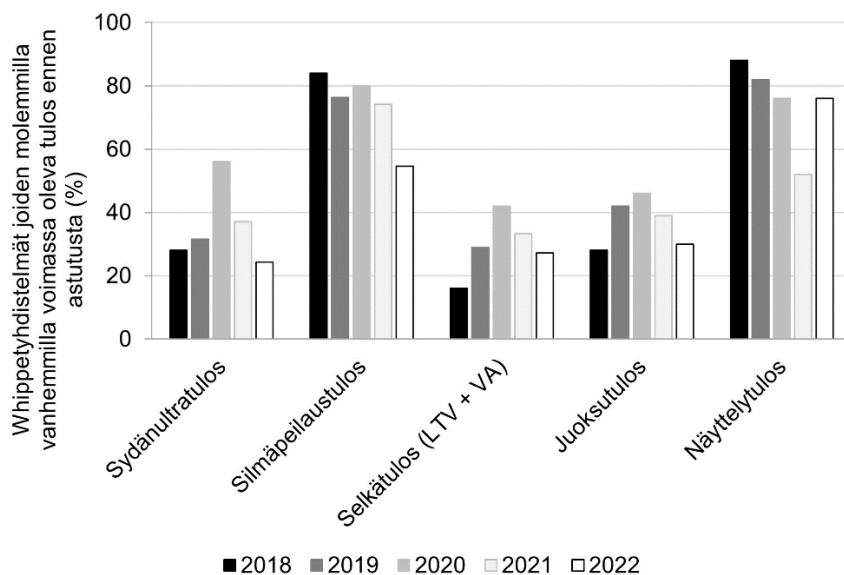
Viime vuosina kaikista Suomessa syntyneistä nelivuotiaista tai vanhemmista whippeturoksista on käytetty jalostukseen keskimäärin 6–19 % kustakin vuosittaisesta ikäluokasta ja 10–14 % kustakin sukupolvesta (JTO 2021-2025: 9–18 %). Vastaavasti nelivuotiaista tai vanhemmista nartuista on käytetty jalostukseen keskimäärin 15–31 % vuosittaisista ikäluokista tai 20–28 % kustakin sukupolvesta (JTO 2021-2025: 20–29 %). Vaikka jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus on hiljalleen pienenemässä, niin edelleen jalostuksen ulkopuolelle jää huomattava määrä geneettistä materiaalia - varsinkin urosten osalta. Olisikin suotavaa, että kasvattajat pyrkisivät ottamaan laajemmin käyttöön myös kotimaisia vähemmän käytettyjä uroksia yksittäisten (tuonti)urosten liiallisen suosimisen sijaan. Myös narttujen osalta olisi hyvä laajentaa jalostusmateriaalia esimerkiksi käyttämällä jalostukseen mieluummin useampia narttuja samasta pentueesta sen sijaan, että yhdellä nartulla teetetään useita pentueita. Tuontikoirien osalta tulisi pyrkiä laajentamaan Suomessa jo olevan populaation geneettistä monimuotoisuutta mahdollisuuksien mukaan. Jalostustuontien avulla geneettistä monimuotoisuutta voidaan laajentaa parhaiten tuomalla koiria, joilla on vain vähän tai ei ollenkaan sukulaisia Suomessa ja toisaalta ne eivät olisi ainakaan läheistä sukua populaation käytetyimmille koirille.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Whippeteillä ei ole tätä jalostuksen tavoiteohjelmaa laatiessa PEVISA-ohjelmaa.

Vuosien 2018–2022 ajalla SKL:n rekisteröityjen whippetpentueiden vanhempien jalostustietojärjestelmään (KoiraNet) tallennettujen tulosten tarkastelu osoitti vain harvojen pentueiden täyttäneen kaikki rotujärjestön jalostusvaatimukset. Tarkastelussa huomioitiin vain yhdistelmät, joissa molemmat vanhemmat ovat SKL:n rekisterissä, koska ulkomaisia koiria ei voida arvioida KoiraNetin perusteella. Jalostusvaatimusten toteutumisen huippuvuosi oli 2019, jolloin 24 % yhdistelmistä oli vaatimusten mukaisia. Pandemiavuosina 2020–2021 pentujen rekisteröintimäärät kasvoivat selvästi, mutta vaatimukset täyttävien yhdistelmien määrä ja suhteellinen osuus laskivat: 10 % vuonna 2020 ja 4 % vuonna 2021. Vaatimukset jäivät täyttymättä sydämen ultraäänitutkimuksen osalta 48–76 % yhdistelmistä ja silmäpeilauksen osalta 16–45 % yhdistelmistä (Kuva 12). Molemmilta vanhemmilta vaadittava näyttelytulosvaatimus ei toteutunut 12–48 % yhdistelmistä ja juoksutuloksen osalta vastaavat luvut olivat 54–72 %. Selkäkuvaus ei ollut mukana edellä esitetyssä kokonaistarkastelussa, mutta yhdistelmien, joissa molemmilla vanhemmilla ei ollut selkäkuvaustulosta (LTV ja VA), osuus oli tarkastelujaksolla 56–84 %.

Tarkasteltaessa erikseen vaadittuja tuloksia (Kuva 12), havaitaan sydämen ultraäänitutkimusten ja selkäkuvaustulosten osalta lupaavasti nousseiden trendien kääntyneen laskuun yhdistelmien osuudessa, joissa molemmilla SKL:n rekisterissä olevilla vanhemmilla on voimassa oleva tutkimustulos. Myös jo hyvällä tasolla olleen silmäpeilaustutkimuksen osalta vastaava osuus on laskusuunnassa. Aineiston tarkastelussa nousee esiin, että monella jalostuskoiralla on ennen astutusta saatuja terveystuloksia, mutta tulokset ovat vanhentuneet - osalla jopa useilla vuosilla. Monet silmä- ja sydänsairaudet puhkeavat vasta iän myötä, joten jalostuspäätösten tukena olisi syytä hyödyntää mahdollisimman ajantasaista tietoa. Jalostuskoirien heikon terveystutkimuskattavuuden vuoksi rodulle on tarpeen laatia jalostussuositusten mukainen PEVISA-ohjelma.

Kuva 12. Vuosittainen osuus whippetyhdistelmistä, joiden molemmilla vanhemmilla on ollut voimassa oleva vaadittu tai suositeltu tulos. Terveystuloksissa on mukana kaikki voimassa olevat tutkimukset tuloksesta riippumatta. Juoksu- ja näyttelytuloksiin on laskettu vain vaatimusten mukaiset tulokset eli hyväksytyt maasto- tai ratajuoksutulos ja vähintään laatupalkinto EH näyttelystä. Kuvassa ovat mukana vain yhdistelmät, joiden molemmat vanhemmat ovat SKL:n rekisterissä.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Ylläpidetään mahdollisimman laajaa geenipoolia ja hidastetaan sukusiitosasteen nousua.

Käyttäytyminen ja luonne

Pyritään vähentämään käytösongelmien esiintymistä. Whippet on monipuolinen harrastuskoira, ja se tulee säilyttää sellaisena.

Käyttöominaisuudet

Säilytetään käyttöominaisuudet hyvinä koko populaatiossa. Whippet-Harrastajat järjestää vuosittain maasto- ja ratamestaruuskisat whippeteille, ja lisäksi yhdet ratajuoksun virallisista SVKL-arvokilpailuista ja eri harrastuskerhojen whippetjoukkueiden väliset ratakisat.

Terveys ja lisääntyminen

Parannetaan rodun terveyttä erityisesti sydänsairauksien ja selkämuutosten osalta. Nostetaan esiin allergioiden ja muiden immuunivälitteisten sairauksien vaikutus elämänlaatuun ja etsitään jalostuksellisia keinoja näiden lisääntymisen estämiseen. Visiona on, että whippetien omistajat ja kasvattajat olisivat avoimia koiriensa hyvien ja huonojen puolien suhteen, ja että koirien terveydentilasta voidaan kerätä ja jakaa asiallista ja oikeaa tietoa.

Ulkomuoto

Säilytetään whippet rotumääritelmän mukaisena ja sellaisena, että se vastaa alkuperäistä käyttötarkoitustaan. Näyttelyiden suhteen Whippet-Harrastajat järjestää tuomarikoulutusta sekä kollegiotalaisuuksia. Koulutuksessa painotetaan rodulle tärkeitä ominaisuuksia sekä ulkomuodon että luonteen ja käyttöominaisuuksien suhteen. Erikoinnäyttelyyn pyritään saamaan aina kokenut rodun asiantuntijatuomari.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Whippet-Harrastajien jalostusvaatimukset muodostuvat perusvaatimuksista ja niitä täydentävistä jalostussuosituksista, jotka on esitetty kootusti Liitteessä 3. Perusvaatimuksissa on annettu astutushetken alaikärajat (narttu 24 kk ja uros 18 kk) sekä nartun osalta yläikärajat (8 v, ensisynnyttäjä 6 v), joiden tarkoituksena on varmistaa koirien fyysinen ja psyykinen valmius lisääntymiseen. Iän myötä tieto koiran terveydestä ja luonteesta tarkentuu ja etenkin urosten kohdalla jalostuskäytössä olisi hyvä suosia iäkkäämpiä koiria. Jalostuksen perusvaatimukset rajaavat tiukinta sukusiitosta (sisarus-, puolisisarus-, isä/tytär ja äiti/poika -paritukset on kielletty), mutta sukusiitoksen haitoista johtuen mahdollisimman pientä sukusiitosprosenttia voidaan suositella. Lisäksi perusvaatimuksissa linjataan, että sekä nartun että uroksen tulee olla halukkaita ja kykeneviä luonnolliseen astutukseen. Astutus ei saa tapahtua pakottamalla eikä keinosiemennystä saa käyttää haluttomuuden tai kyvyttömyyden vuoksi. Muutoin keinosiemennyksessä noudatetaan erikseen annettua SKL:n ja FCI:n ohjeistusta. Uroksia, jotka eivät ole kyenneet astumaan normaalisti tai joilla on puutteellinen sukupuoli, ei tule käyttää jalostukseen. Sukupuolivietin lisäksi jalostuksessa tulee kiinnittää huomiota myös uroksen tiinehdyttämiskykyyn. Narttujen osalta koiria, jotka eivät ensimmäisen pentueensa kohdalla ole kyenneet synnyttämään luonnollisesti tai huolehtineet normaalisti jälkeläisistään ilman syytä, ei tulisi käyttää uudestaan jalostukseen. Jalostuskoirien luonteeseen ja terveyteen liittyvät perusvaatimukset edellyttävät, että molemmat vanhemmat ovat luonteeltaan moitteettomia ja fyysisesti ja psyykkisesti terveitä eli jalostuskoirat eivät saa olla vihaisia tai arkoja eikä niillä saa olla eivätkä ne saa tietävästi periyttää vikoja tai sairauksia. Kasvattajan tulee selvittää mahdollisimman tarkasti lähisuvussa esiintyvät sairaudet huomioiden myös kivesvikaisuus. Perusvaatimusten terveysvaatimusta voidaan

pitää osittain idealistisena, sillä kaikkien koirien voidaan olettaa kantavan genomissaan myös epätoivottuja ominaisuuksia ja siten ne voivat näitä myös jälkeläisilleen periyttää. Vaatimuksen henki on kuitenkin SKL:n jalostusstrategian mukainen: ”Vakavien, koiran hyvinvointiin vaikuttavien vikojen ja sairauksien leviäminen estetään. Vain kliinisesti tervettä koiraa voidaan käyttää jalostukseen, kun kyse on sairauksista, jotka aiheuttavat koiralle kipua tai epämukavuutta tai muuten rajoittavat koiran lajityypillistä elämää.”

Yhdistyksen perusvaatimuksia täydentävissä jalostussuosituksissa edellytetään pentueen molemmilta vanhemmilta astutushetkellä voimassa olevaa silmäpeilauslausuntoa tuloksella ei todettu perinnöllisiä silmänsairauksia, virallista sydämen ultraäänitutkimuslausuntoa, jossa ei todeta poikkeavia löydöksiä (molemmat tutkimustulokset ovat voimassa 24 kk) sekä molempien vanhempien virallista selkätutkimusta (LTV + SP + VA). Jalostussuositukset sallivat kaikkien oireettomien LTV-muutosten jalostuskäytön mutta LTV1-4 muutosta ilmentävät koirat tulee yhdistää puhtaan tuloksen saaneeseen koiraan (LTV 0). LTV1-muotojen suuren esiintymisen takia whippeteillä hyväksytään poikkeuksellisesti myös LTV1×LTV1 -yhdistelmät. Ilman selkäkuvaustuloksia on varsin suuri riski tehdä selkäterveyden suhteen jalostussuosituksen vastainen yhdistelmä.

Geneettisen monimuotoisuuden edistämiseksi jalostusvaatimuksissa on rajoitettu yksittäisen koiran Suomessa rekisteröity jälkeläismäärä korkeintaan 45 jälkeläiseen. Rotutyypillisen ulkomuodon ja käyttöominaisuuksien vaalimiseksi pentueen molemmilta vanhemmilta edellytetään näyttelystä vähintään laatupalkintoa EH (erittäin hyvä) sekä hyväksytyä juoksutulosta tai virallista koejuoksua. Molempien vanhempien virallista mittausta suositellaan. Whippetin rotumääritelmässä nartun ihannekoko on 44–47 cm ja uroksen 47–51 cm. Vaikka whippeteillä esiintyvissä rajoissa koolla ei ole vaikutusta koiran hyvinvointiin, on toivottava koko kuitenkin yksi tärkeä rotupiirre.

Pentueilmoituksen julkaiseminen yhdistyksen pentupalstalla on edellyttänyt kasvattajalta Whippet-Harrastajien jäsenyyttä ja yhdistelmältä perusvaatimusten täyttymistä. Kasvattaja on voinut hyvin perustellusta syystä anoa jalostustoimikunnalta poikkeuslupaa perusvaatimukset täyttämättömän pentueilmoituksen julkaisemiseen. Täydentävien jalostusvaatimusten osalta pentueilmoitukseen on merkitty saadut tulokset tai niiden puuttuminen. Palstan huonon käyttöasteen takia ilmoittamisen säännösten uudistaminen on käynnistymässä tätä ohjelmaa kirjoitettaessa ja pentupalstan käytännöt voivat muuttua ennen ohjelman voimaantulusta tai sen aikana.

W-H:n jalostustoimikunta antaa pyydettyä jalostusneuvontaa ja järjestää jäsenistölle koulutusta rodulle ajankohtaisista terveys- ym. jalostukseen liittyvistä aiheista, mutta varsinaiset jalostusvalinnat ovat kasvattajien vastuulla. Whippet-Harrastajat ei ylläpidä suositeltujen urosten luetteloa.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Whippetin kokoisessa keskisuudessa rodussa (neljän viime vuoden yhteenlaskettu rekisteröintimäärä 1335 koiraa) geneettistä monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on 3–5 % rekisteröintimäärästä eli 40–67 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä yksittäisellä koiralla saisi olla 6–10 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinnistä eli 80–134 kpl. Narttujen osalta tulisi pyrkiä enintään kahteen ja vain poikkeuksellisen hyvien narttujen osalta enintään kolmeen pentueeseen elinaikana. Juoksijalinjan pienemmän populaatiokoon ja voimakkaan suoritusjalostuksen aiheuttaman geneettisen materiaalin rajoittuneisuuden takia juoksijalinjaisten jalostuskoirien osalta tulisi pyrkiä pitäytymään ko. suosituslukujen alarajoilla.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Populaation kokonaistila: Pyritään turvaamaan geenipoolin laajuus ja hidastamaan sukusiitosasteen kasvua.

- Tiedotetaan rodun harrastajia ja kasvattajia perinnöllisen monimuotoisuuden tärkeydestä mm. lehtiartikkeleilla ja luennoilla sekä ohjeistuksella yhdistyksen kotisivujen jalostusosion yhteydessä

Terveys: Huomioidaan entistä paremmin sydänsairauksien ja selkämuutosten yleisyys rodussa ja pyritään vähentämään niiden esiintymistä lisäämällä tutkimusaktiivisuutta ja nostamalla urosten jalostuskäytön ikää. Pidetään esillä myös silmien terveysongelmia, erityisesti lasiaisen rappeumaa. Huolehditaan rodun kokonaisterveydestä kiinnittämällä huomioita myös sairauksiin ja vikoihin, joille ei ole käytössä seulovaa testausta.

- Kannustetaan jäsenistöä laajasti virallisiin terveystarkastuksiin ja valmistellaan PEVISA-ohjelma jalostuskoirien tutkimusten varmistamiseksi ja nuorten koirien liiallisen jalostuskäytön estämiseksi
- Ylläpidetään julkista terveystietokantaa, kerätään terveystietoa kohdennetuilla kyselyillä ja ylläpidetään aktiivista tiedotustoimintaa terveysasioissa
- Ohjeistetaan pennunostajia edellyttämään jalostuskoirien virallisia terveystutkimuksia
- Ohjeistetaan pennunostajia kiinnittämään huomiota rodulle ominaisten sairauksien puhkeamiseen vasta keski-ikässä ja edellyttämään terveystutkimuksia pentueen sukutaulussa esiintyviltä iäkkäämmiltä koirilta

Luonne: Pyritään vähentämään käytösongelmien yleisyyttä ja lisäämään objektiivista tietoa rodun luonneominaisuuksista testausmäärien kasvattamisen kautta.

- Ohjeistetaan kasvattajia välttämään epävarmojen, arkojen ja aggressiivisten koirien käyttöä jalostuksessa sekä suosimaan iäkkäämpiä koiria, joiden luonnekuva on luotettavampi kuin nuorilla yksilöillä
- Ohjeistetaan pennunostajia tutustumaan pentueen vanhempien ja lähisukulaisten luonteisiin ja edellyttämään hyviä luonteita
- Laaditaan rodulle ihanneprofiili käyttäytymisen jalostustarkastukseen ja aloitetaan yhdistyksen järjestämät käyttäytymisen jalostustarkastukset

Käyttöominaisuudet: Pyritään säilyttämään käyttöominaisuudet hyvinä koko populaatiossa.

- Laaditaan vuosittaiset tilastot rata- ja maastokoirista ja palkitaan kauden lopuksi parhaiten pärjänneet koirat
- Pyritään edistämään myös hitaampien koirien mielekästä ratajuoksu-harrastusta
- Ylläpidetään Kaunis juoksija -palkintoa
- Ohjeistetaan pennunostajia edellyttämään jalostuskoirien näyttöä käyttöominaisuuksista

Ulkomuoto: Pyritään säilyttämään whippet rotumääritelmän mukaisena ja välttämään liioiteltujen ulkomuotopiirteiden yleistymistä.

- Tiedotetaan koiran rakenteeseen ja ulkomuotoon liittyvistä ihanteista, ylläpidetään näyttelytulosvaatimus jalostusvaatimuksissa ja käyttövaliovaatimuksissa, jatketaan Kaunis juoksija -palkintojen jakamista

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Whippetien kuten muidenkin rotukoirien tulevaisuuden suurimpana uhkana on geenipoolin kaventuminen niin, että sairauksia aiheuttavien geenien vaikutus tulee esiin. Rotu on käytännössä jakautunut kahtia näyttely- ja käyttölinjoihin ja ko. linjojen sisällä on vielä pienempiä alapopulaatioita. Eri linjojen yhdistelmillä pystytään lisäämään tarvittaessa populaation monimuotoisuutta huomattavasti. Iso-Britannian whippetpopulaatiosta tehty tutkimus osoittaa, että suuret rekisteröintiluvut eivät takaa laajaa geenipoolia, jos samaan aikaan populaatiossa ylikäytetään suosituimpia uroksia. Taustaltaan tuntemattomien risteytyswhippetien leviäminen juoksijalinjoihin aiheuttaa epäselvyyksiä sukutaulujen luotettavuudesta, jolloin terveystietoa sekä sukulaisuussuhteet muihin sukutaulun koiriin jäävät arvailun varaan.

Rodussa vallitsee pääosin hyvä avoimuuden kulttuuri, ja koirien viralliset terveystutkimukset sekä terveystietojen vapaaehtoinen ilmoittaminen julkiseen terveystietokantaan nähdään pääsääntöisesti positiivisena asiana. Suurin osa terveystarkastetuista koirista on kuitenkin nuoria ja haaste on saada ne käymään uudelleen tarkastuksissa myöhemmällä iällä, mikä olisi tärkeää erityisesti silmä- ja sydänsairauksien vastustamisessa. Selkämuutokset ovat whippeteillä poikkeuksellisen yleisiä, mutta jalostuskoirista huomattava osuus on edelleen selkäkuvaamattomia. Ilman kuvaustuloksia on varsin suuri riski tehdä selkäterveyden suhteen jalostussuositusten vastainen yhdistelmä. Virallisten terveystarkastusten ulkopuolelle jäävistä sairauksista saatava tieto on edelleen sattumanvaraista ja riippuu koiran omistajan aktiivisuudesta.

Pääosa nykypäivän whippeteistä on hyväluonteisia ja helppoja koiria, kunhan rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen aiheuttamat luonnepiirteet (mm. saalisviettiisyys) ymmärretään oikein. Kohtuullisen suurella osalla koirista kuitenkin esiintyy käytösongelmia tai häiritseviä käyttäytymispiirteitä kuten koira-aggressiivisuutta, resurssiaggressiivisuutta sekä pelkotiloja koviin ääniin ja yksinoloon liittyen. Luonneominaisuuksien testaukseen ja huomioimiseen jalostuspäätöksissä tulee jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Juoksu- ja näyttelylinjaisten koirien suuren nopeuseron takia erilinjaisten koirien juoksuttaminen samoissa lähdöissä ei ole mielekäs hitaammille koirille tai niiden omistajille. Mikäli linjojen voimakas eriytyminen jatkuu, se saattaa vahingoittaa näyttelylinjaisten koirien käyttöominaisuuksia. Käyttöominaisuudet ovat kuitenkin vielä yleisesti ottaen linjasta riippumatta hyvät ja useimmilla koirilla riittää viehevarmuus (vietti) ja kisapää suoriutumiseen myös rodun alkuperäisestä käyttötarkoituksesta eli kilpajuoksusta. Juoksulinjaiset whippetit menestyvät harvoin näyttelyssä ja niiden kanssa saatetaan käydä hakemassa vain käyttövalionarvoon oikeuttava näyttelytulos. Juoksulinjaiset koirat ovat yleensä niukemmin kulmautuneita ja niiden raviliike on rajoituneempaa kuin näyttelylinjaisilla koirilla, mutta niiden perusrakenne on kuitenkin terve ja toimiva erittäin vahvasti käyttötuloksiin perustuvien jalostusvalintojen johdosta. Näyttelylinjaisilla koirilla on uhkana ulkomuodon painottaminen ainoana tekijänä jalostuksessa sekä liioitellun ulkomuodon lisääntyminen ja sitä kautta rakennevikojen syntyminen. Lisäksi vaarana on whippetin rotumääritelmän mukaisen rakenteen unohtuminen.

Varautuminen ongelmiin

Kannustetaan kasvattajia käyttämään jalostukseen koiria linjoista riippumatta ja monipuolisesti niin, että myös vähemmän tai kokonaan käyttämättömiä uroksia saadaan jalostukseen mukaan. Pyritään tuomaan senioriuroksia esiin mm. k8 sydänkuunteluteemapäivien kautta. Ylläpidetään avointa ilmapiiriä terveysasioissa ja kannustetaan harrastajia tutkituttamaan koiria sekä luonteen että terveyden osalta. Otetaan käyttöön PEVISA-ohjelma jalostuskoirien tarvittavien terveystutkimusten varmistamiseksi. Lisätään tiedotusta luonteiden merkityksestä jalostuksessa ja tuodaan rotua positiivisesti esille sekä yhdistyksen julkaisuissa että sosiaalisessa mediassa.

6.5 Toimintasuunnitelma 2026–2030 ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2026–2030	Jokaiseen yhdistyksen lehteen toimitetaan vähintään yksi jalostusaiheinen artikkeli
2026–2030	Joka vuosi järjestetään jalostuspäätöksiä tukeva luentopäivä
2026–2030	Yhdistyksen avointa terveystaulukkoa ylläpidetään säännöllisin päivityksin
2026–2030	Pyritään järjestämään vuosittain tai vähintään joka toinen vuosi terveystempaus, kuten k8 senioreiden sydänkuuntelupäivä
2026–2030	Pyritään järjestämään käyttäytymisen jalostustarkastus vuosittain
2026–2030	Seurataan kennelmaailman tilannetta ja päivitetään tarvittaessa jalostussuosituksia ja pentupalstan sääntöjä
2026	Aloitetaan PEVISA-ohjelman valmistelu ja pyritään saamaan se voimaan kauden aikana
2028–2029	Päivitetään jalostussuositusten toteutumisen tila ja toteutetaan luonne- ja terveystarkastus
2030	JTO:n päivitys vuosille 2031–2035

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Whippetien JTO:n toteutumista seurataan ja toteutuneesta toiminnasta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa ja rotujärjestön yleiskokouksessa. Tavoiteohjelman toteutumista arvioidaan kokonaisuutena seuraavan JTO:n valmistelun yhteydessä. Rodulle pyritään saamaan PEVISA-ohjelma, jonka vaikutusten seuranta aloitetaan välittömästi ohjelman astuttua voimaan.

7. LÄHTEET

Viitteitä on sijoitettu myös tekstiin tarkoituksenmukaisesti kohtiin.

Bo Bengtson: The Whippet

Bernd Fritzs, Ph.D., artikkeli julkaistu Sighthound Review 1997, numerossa 5.

Coile, Caroline (1998): Whippets: A complete pet owner's manual

DWZRV, German Sighthound Club for breeding and racing:

http://sloughi.tripod.com/preserving/dr.wimmer_vortrag_hund_dwzrv_2012_baw.pdf

Kaimio, Tuire: Hankikoira.fi:

<https://www.hankikoira.fi/koiratietoa/koirankayttaytyminen/aggressiivisuus/perheen-ihmisiin-tai-koiriin-suuntautuva>

KoiraNet: <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

Svartberg 2006: Breed typical behavior in dogs – historical remnants or recent constructs? Appl. Anim. Behav. Sci 96: 293-323

Syrjänen, Emmi: Whippetien idiopaattisen epilepsian kohtaokuva, perinnöllisyys ja ehdokasgeenin tutkiminen: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135622>

The Whippet Archives: <https://whippet.breedarchive.com/>

The Kennel Club: <https://www.thekennelclub.org.uk/>

University of California Davis, Department of Medicine & Epidemiolo: Severity of Mitral Valve Degeneration Is Associated with Chromosome 15 Loci in Whippet Dogs:

http://www.whippethealth.org/AppFiles/WhippetMVD_Chromosome15.pdf

Walsh, E.G. & Lowe, Mary (2004): The English Whippet

Whippet-Harrastajat ry:n kotisivut: <http://www.whippetharrastajat.fi/>

8. LIITTEET

Liite 1. Käytetyimmät jalostuskoirat 1988–2023

Liite 2. Luonnetestin ihanneprofiili whippetille

Liite 3. Jalostuksen perusvaatimukset ja niitä täydentävät jalostussuosituks

Liite 4. Rotumääritelmä

Liite 1. Käytetyimmät jalostuskoirat 1988–2023

	UROKSET	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	PLAY A WHILE MORA MARKNAD (s. 2011)	10	68	0,91	1	20	120	11	74
2	PEPERONE PILSNER (s. 1990)	12	65	0,87	2	15	59	12	65
3	LEYENDAS SPONGEBOBSQUAREPANTS (s. 2002)	10	55	0,74	3	23	119	10	55
4	TWYBORN PHILADELPHIA (s. 2004)	10	54	0,72	3	24	162	10	54
5	CALAHORRA THE SIGNAL (s. 1986)	9	52	0,70	4	20	115	9	52
6	FESTIVA SNOW HILL IMAGINE (s.2014)	7	49	0,66	5	12	68	7	49
7	CORDOBEZ (s. 1998)	8	46	0,62	5	15	92	8	46
8	POLONGAIN AMAZING ASTERIX (s. 1985)	10	45	0,60	6	32	152	14	75
9	GAUGUIN DU MANOIR DELA GRENOUILLE (s. 1991)	7	44	0,59	6	16	92	7	44
10	AUTUMN SKY AT DAWN (s. 1992)	8	44	0,59	7	11	63	8	44
11	FORGETMENOT FLYING STAR (s. 2005)	7	44	0,59	8	22	104	7	44
12	BOHEM FLIGHT TIME (s. 1992)	9	44	0,59	8	40	181	9	44
13	ABERDEEN REMARKABLE IN PARIS (s. 2008)	7	42	0,56	9	30	157	7	42
14	POJANRINTEEN AAMUKUU (s. 1989)	7	40	0,54	9	10	40	7	40
15	NEVEDITH XRAY (s. 1987)	11	40	0,54	10	22	88	11	40
16	SUNA REGENS KEYLINNS REMY (s. 2008)	6	40	0,54	10	15	76	6	40
17	SAMOEMS SMOOTH MOVE (s.1989)	8	39	0,52	11	9	49	8	39
18	C'MERE NOTTAMBULO (s. 2012)	7	39	0,52	11	9	53	7	39
19	BOLERO (s. 2017)	7	39	0,52	12	3	12	7	39
20	AVALONIA WHEATFIELD WAVING (s. 1995)	5	38	0,51	12	19	106	5	38

	NARTUT	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	SÖKÖVINTIN SISSI (s. 1999)	4	33	0,44	10	35	4	33
2	DER MICKLEOVER CETTINA OF MSIDA (s. 2011)	4	31	0,42	11	58	4	31
3	CHIANTI (s. 1987)	5	30	0,40	4	15	5	30
4	SOPISCO SOHVI (s. 1986)	3	30	0,40	5	31	3	30
5	MEI DAN SHOW MUST GO ON (s. 2016)	4	29	0,39	6	30	4	29
6	MONALISA (s. 2000)	5	27	0,36	3	19	5	27
7	MAXWIN HULABALOO (s. 2011)	4	25	0,33	14	76	4	25
8	ZARAQUE'S HIGH TEMPTATION (s. 2008)	3	25	0,33	15	87	3	25
9	KIIKURIN ENTENTENTTEN (s. 1998)	4	25	0,33	7	35	4	25
10	NENATNAK AWESOME BLUE (s.2012)	3	24	0,32	5	33	3	24
11	GLORY DU MANOIR DE LA GRENOUILLE (s. 1991)	4	24	0,32	11	64	4	24
12	TÄYSIKUUN SÄVELMÄ (s. 2005)	4	24	0,32	5	29	4	24
13	JAAVAKALLION DIIVA (s. 1987)	3	24	0,32	24	141	3	24
14	GERDA IZ SAGI O GARDARIKE (s. 2018)	3	23	0,31	0	0	3	23
15	JUST NOSY DOUBLE CREAM (s. 2014)	3	23	0,31	1	6	3	23
16	WOODBROOKS WONDERFUL LIFE (s. 1993)	4	23	0,31	19	80	4	23
17	PIPSQUEAK HYMYHUULI (s. 2003)	3	23	0,31	6	30	3	23
18	PUHURIN ZAPHIRE (s. 2008)	3	22	0,29	7	43	3	22
19	SÖKÖVINTIN XL-XARINA (s. 1998)	4	22	0,29	4	19	4	22
20	ME DAN MINNESOTA WILD (s. 2013)	4	22	0,29	17	107	4	22

Liite 2. Luonnetestin ihanneprofiili whippetille

Toimintakyky, kerroin 15

Ihanne: +3, +2, +1a, +1b Hyväksytyt: -1 Hylkäävä: -2, -3

Toimintakyvyllä tarkoitetaan koiran kykyä toimia uusissa ja yllättävissä tilanteissa. Toimintakykyä voidaan myös kuvata inhimillisemmällä sanalla rohkeus. Koira tarvitsee toimintakykyä selvitäkseen arjen haasteista, sillä arjessa vastaan tulee uusia ja koiran kannalta mahdollisesti myös epämiellyttäviä tilanteita. Toimintakykyä omaava koira joko puolustautuu tai pakenee pelottavassa tilanteessa ja toimintakyvytön koira ei kykene toimimaan näissä tilanteissa, vaan se jähmettyy ja se nostaa koiran stressitasoja arjessa. Luonnetestissä toimintakykyä arvioidaan kelkkaosiossa sekä pimeässä huoneessa. Whippet tarvitsee toimintakykyä, jotta arki olisi sujuvaa ja mukavaa sekä koiralle että omistajalle, oli kyseessä sitten harrastus- tai kotikoira.

Terävyys, kerroin 1

Ihanne: +1a, +1b, +3 Hyväksytyt: +2 Hylkäävä: -1, -2, -3

Terävyys kertoo koiran aggressiotaipumuksesta ja mitä suurempi terävyys on, sitä pienemmästä ärsykkeestä koira alkaa puolustaa itseään. Luonnetestissä terävyyttä arvioidaan osiossa, jossa koiranohjaaja jättää koiran yksin seinään sidottuna ja testituomari lähestyy koira uhkaavasti. Uhkauksen jälkeen koiralle annetaan hetki palautua, jonka jälkeen tuomari lähestyy koira ystävällisesti ja näin arvioidaan, palautuuko koira tilanteesta vai jääkö sille jäljelle jäävää hyökkäyshalua. Whippetin rotumääritelmässä koira kuvailaan lempeäksi, joten aggressio jäljellejäävin hyökkäyshaluin ei ole suotavaa.

Puolustushalu, kerroin 1

Ihanne: +1, +3, -1 Hyväksytyt: +2 Hylkäävä: -2, -3

Puolustushalulla tarkoitetaan koiran halua puolustaa laumaansa uhkaavissa tilanteissa. Luonnetestissä tätä ominaisuutta mitataan hyökkäyksellä sekä ohjaajaa että koira kohtaan. Whippetiltä voi löytyä puolustushalua, mutta laumasosiaalisena koirana se voi myös katsoa parhaaksi jättää puolustustehtävät ihmiselle.

Taisteluhalu, kerroin 10

Ihanne: + 3, +2a, +2b Hyväksytyt: +1, -1 Hylätty: -2, -3

Taisteluhalu toimii koiran moottorina ja haluna suorittaa asioita. Koira, jolla on suuri taisteluhalu, ei lopeta tekemistä, vaikka sen toimintaa häiritäisiin tai jos koira alkaa olla fyysisesti väsynyt. Luonnetestissä taisteluhalua mitataan ensisijaisesti sosiaalista leikkiä mittaavassa leikkiosiossa, jossa koira leikitetään erilaisilla leluilla. Jos tuomari ei saa koira leikkimään, seuraavaksi ohjaaja leikittää koira. Vaikka koira ei leikkisi tässä osiossa lainkaan, taisteluhalua arvioidaan myös testin muissa osioissa. Whippet on käyttötarkoitukseltaan kilpajuoksija. Hyvältä rata- ja maastajuoksijalta vaaditaan vietin lisäksi myös jonkun verran taisteluhalua, jotta se pärjää fyysisen ja henkisen rasituksen alaisena joskus tiukoissa ja tasaväkisissäkin starteissa.

Hermorakenne, kerroin 35

Ihanne: +1a, +1b, +2, +3 Hyväksytyt: -1 Hylätty: -2, -3

Hermorakenteella tarkoitetaan koiran kykyä hallita hermonsia ja käsitellä sisäistä jännitystä. Hyvällä hermorakenteella varustettu koira selviää stressaamatta arjesta sekä sillä on hyvä paineensietokyky. Puutteellinen hermorakenne hankaloittaa usein arkielämää. Luonnetestissä hermorakennetta arvioidaan läpi testin. Hyvä hermorakenne auttaa koira selviämään arjen haasteista, joita nyky-yhteiskunta asettaa koirille niin maalla kuin kaupungissa. Lisäksi hyvä hermorakenne auttaa harrasteissa, jotta koiralla ei kulu liikaa energiaa tilanteen jännittämiseen.

Temperamentti, kerroin 15

Ihanne: +2, +3

Hyväksytyt: +1, -1b, -2

Hylätty: -1a, -1c, -3

Temperamentilla tarkoitetaan koiran vilkkautta ja samalla kykyä havainnoida ympäristöään. Ylivilkas koira havainnoi kaikki ympäristön tapahtumat ja haluaa osallistua aivan kaikkeen ja sen on hankala rauhoittaa. Luonnetestissä tätä ominaisuutta arvioidaan niin sanotussa tynnyriosiossa, jossa koiran takaa vieritetään kivillä tai muu sellainen täytetty tynnyri ja tässä kiinnitetään huomiota koiran väistöliikkeeseen ja sen laajuuteen. Vinttikoirana whippet havainnoi ja reagoi tarpeen tullen ympäristönsä tapahtumiin olematta kuitenkaan levoton.

Kovuus, kerroin 8

Ihanne: +1, +3

Hyväksytyt: +2, -2

Hylätty: -1, -3

Kovuudella tarkoitetaan sitä, miten helposti koira muistaa ikävät tapahtumat tai asiat. Liian pehmeä koira muistaa arjen ikävät tapahtumat ja sen on vaikea tai joissain tapauksissa jopa mahdoton palautua niistä. Koira voi esimerkiksi liukastua rappusissa ja jatkossa kieltäytyä nousemasta niistä. Liian pehmeä koira voi myös harrasteissa säikähtää jotain niin kovaa, että harrastamisessa eteneminen voi olla hankalaa sen jälkeen. Luonnetestissä kovuutta arvioidaan läpi testin sekä erityisesti osiossa, jossa koiran ja ohjaajan eteen vedetään maasta ”haamu” (yleensä haalari), johon koira ei pääse tutustumaan ja ”haamu” lasketaan saman tien takaisin maahan. Vähän ajan kuluttua ohjaaja kävelee koiran kanssa paikan ohi ja tässä arvioidaan koiran reaktioita. Kovempi koira ei muistele tapahtunutta vaan kävelee reippaasti, kun taas pehmeämpi koira voi vaatia houkuttelua tai se ei halua lähestyä paikkaa lainkaan. Hyväksytyt tulokset -2 pehmeän koiran jalostuskäyttöä kannattaa harkita varsinkin, jos se on osoittanut arjessa merkkejä ikävien asioiden muistamisesta ja sitä ei suositella yhdistettäväksi toisen -2 tuloksen saaneen kanssa. Rotumääritelmä toteaa whippetin olevan luonteensa vuoksi ihanteellinen seuralainen, joka sopeutuu sekä kotioloihin ja urheilulliseen ympäristöön. Vaikka whippet on enemmän pehmeä kuin kova, liiallinen pehmeys ei silti ole suotavaa, sillä se voi hankaloittaa arjen toimintoja.

Luoksepäästävyys, kerroin 15

Ihanne: +3, +2a, +2b

Hyväksytyt: +1

Hylätty: -1a, -1b, -2, -3

Luoksepäästävyydellä tarkoitetaan koiran suhtautumista vieraaseen, ystävälliseen ihmiseen. Whippet on ihmissosiaalinen koira, joka voi olla myös hieman välinpitämätön vieraita kohtaan. Välinpitämättömyyttä ei tule kuitenkaan sekoittaa arkuuteen.

Laukauspelottomuus

Ihanne: +++ laukausvarma, ++ laukauskokematon

Hyväksytyt: + paukkuärtyisiä

Hylätty: - laukausaltis, --- laukausarka

Laukauspelottomuudella tarkoitetaan koiran suhtautumista äkilliseen kovaan ääneen. Luonnetestissä laukauspelottomuutta testataan ampumalla 2–5 laukausta 9 mm:n paukkupanoksilla 20–50 metrin etäisyydellä koirakosta. Whippetin tulee kestää äkillisiä ja kovia ääniä. Ääniarkuus on ominaisuus, joka usein kehittyy tai etenee iän myötä. Myös nuorena laukausvarmasta koirasta voi vanhemmiten tulla ääniarka.

Liite 3. Jalostuksen perusvaatimukset ja niitä täydentävät jalostussuosituks

PERUSVAATIMUKSET

- Kasvattajan tulee olla Whippet-Harrastajat ry:n jäsen.
- Nartun tulee olla astutushetkellä vähintään 24 kk ja alle 8-vuotias.
- Ensisynnyttäjän tulee olla astutushetkellä alle 6-vuotias.
- Uroksen tulee olla astutettaessa vähintään 18 kk.
- Sekä nartun että uroksen tulee olla halukas ja kykenevä luonnolliseen astutukseen. Astutus ei saa tapahtua pakottamalla.
- Narttuja, jotka ensimmäisen pentueensa kohdalla eivät kyenneet synnyttämään luonnollisesti tai huolehtineet normaalisti jälkeläisistään ilman syytä, ei tulisi käyttää uudestaan jalostukseen.
- Uroksia, jotka eivät ole kyenneet astumaan normaalisti tai joilla on puutteellinen sukupuolivietti, ei tule käyttää jalostukseen. Sukupuolivietin lisäksi jalostuksessa tulee kiinnittää huomiota myös uroksen tiinehdyttämiskykyyn.
- Keinosiemennyksessä noudatetaan siitä erikseen annettua Kennelliiton ja FCI:n ohjeistusta. Keinosiemennyksen syynä ei saa olla nartun tai uroksen haluttomuus tai kyvyttömyys normaaliin astutukseen.
- Yhdistelmä ei saa olla sisarus-, puolisisarus-, isä/tytär eikä äiti/poika – paritus.
- Vanhempien tulee olla luonteeltaan moitteettomia, eivätkä ne saa osoittaa vihaisuutta tai arkuutta.
- Vanhempien tulee olla fyysisesti ja psyykkisesti terveitä. Niillä ei saa olla eivätkä ne saa tiettävästi periyttää vikoja tai sairauksia.
- Kasvattajan tulee selvittää mahdollisimman tarkasti lähisuvussa esiintyvät sairaudet huomioiden myös kivesvikaisuus.

YHDISTYKSEN JALOSTUSSUOSITUKSET (edellisten lisäksi)

- Molemmilla vanhemmilla tulee olla astutushetkellä voimassa oleva silmäpeilauslausunto tuloksella ei todettu perinnöllisiä silmänsairauksia. Silmäpeilaustutkimus on voimassa 24 kk.
- Molemmilla vanhemmilla tulee olla astutushetkellä voimassa virallinen sydämen ultraäänitutkimus, jossa ei todeta poikkeavia löydöksiä. Sydämen ultraäänilausunto on voimassa 24 kk.
- Molemmilla vanhemmilla tulee olla virallinen selkätutkimus (LTV + SP + VA).
- Molemmilla vanhemmilla tulee olla näyttelystä vähintään laatupalkinto EH (erittäin hyvä) sekä hyväksytty juoksutulos tai virallinen koejuoksu.
- Yksittäisen koiran Suomessa rekisteröity jälkeläismäärä saa olla SKL:n suosituksen mukaisesti korkeintaan 45 jälkeläistä (3 % rodun 4 vuoden rekisteröintimäärästä).
- Molemmilla vanhemmilla tulee olla virallinen mittaustulos.

Liite 4. Rotumääritelmä

Suomen Kennelliitto-
Finska Kennelklubben ry

Ryhmä: 10
FCI:n numero: 162
Hyväksytty: FCI 18.10.2019
Kennelliitto 12.12.2019

WHIPPET
(WHIPPET)
Alkuperämaa: Iso-Britannia

1/3

M. DAVIDSON

Pohjoismaisen Kennelunioni
Dansk Kennel Klub
Hundarættarfélag Íslands
Norsk Kennel Klub
Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben
Svenska Kennelklubben

WHIPPET

2/3

KÄYTTÖTARKOITUS: Alkuaan joko hajuaistin tai näön perusteella metsästävä koira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 10 vinttikoirat.
Alaryhmä 3 lyhytkarvaiset vinttikoirat.
Käyttökoetulosta ei vaadita.

YLEISVAIKUTELMA: Tasapainoinen yhdistelmä lihasvoimaa ja vahvuutta, jaloutta ja siroja ääriviivoja. Nopea ja suorituskykyinen. Kaikkea liioittelua tulee välttää.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Ihanteellinen seuralainen. Kotioloihin ja urheilulliseen ympäristöön hyvin sopeutuva. Lempeä, kiintyvä ja tasapainoinen.

PÄÄ

Kallo: Pitkä, kuiva ja tasainen, kuonoa kohden kapeneva, silmien välistä melko leveä.

Otsapenger: Loiva.

Kirsu: Musta, sinisillä koirilla sinertävä kirsu sallitaan, maksanuskea kermanvärisillä ja muilla haalistuneen värisillä, valkoisilla ja kirjavilla koirilla sallitaan laikullinen ns. perhoskirsu.

Leuat /hampaat: Leuat ovat vahvat, voimakkaat ja hyvinmuodostuneet. Täydellinen leikkaava purenta, ts. alaleuan etuhampaat koskettavat tiiviisti yläleuan etuhampaiden takapintaa ja ovat kohtisuorassa leukoihin nähden.

Silmät: Soikeat ja kirkkaat; ilme on hyvin valpas.

Korvat: Pienet ja hienorakenteiset ruusukorvat.

KAULA: Pitkä, lihaksikas ja tyylikkäästi kaareutuva.

RUNKO

Ylälinja: Kaareutuu kauniisti lanteen kohdalla, selkä ei kuitenkaan ole köyry.

Selkä: Leveä, lihaksikas, kiinteä ja verraten pitkä.

Lanne: Ilmentää voimaa ja vahvuutta.

Rintakehä: Erittäin syvä, jossa paljon tilaa sydämelle. Rintakehä on syvä ja selväpiirteinen, kylkiluut selvästi kaareutuvat ja selän kohdalla lihaksikkaat.

Vatsalinja: Selvästi kuroutunut.

HÄNTÄ: Ei hapsuinen; pitkä ja kärkeä kohti oheneva. Koiran liikkuesssa häntä on loivasti kaartuva, mutta ei nouse selkälinjan yläpuolelle.

RAAJAT

ETURAAJAT: Eturaajat ovat suorat ja pystyt, litteät luut; etuosa ei ole liian leveä.

Lavat: Viistot ja litteälihaksiset, sään kohdalla lapaluiden välissä on kohtuullisesti tilaa.

Olkavarret: Suunnilleen lapojen pituiset.

Kyynärpäät: Sivusta katsoen säkä ja kyynärpäät ovat samalla pystysuoralla linjalla.

Välikämmenet: Vahvat ja hieman joustavat.

Etukäpälät: Soikeat, varpaat ovat hyvin kaareutuvat ja toisistaan erillään; päkiät paksut ja vahvat. Vahvat kynnet.

TAKARAAJAT: Takaraajat ovat vahvat. Seistessään luonnollisesti koira peittää paljon maata.

Reidet: Kauttaaltaan leveät.

Polvet: Hyvin kulmautuneet mutta eivät liioitellut.

Sääret: Hyvin kehittyneet.

Kintereet: Matalat.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Erittäin vapaat. Sivulta katsottuna askel on pitkä ja vaivaton ylälinjan pysyessä vakaana. Eturaajat liikkuvat matalalla pitkälle eteen, takaraajat liikkuvat pitkälle rungon alle mahdollistaen suuren työntövoiman. Liikkeet eivät saa olla jäykät, korkea-askeliset, lyhyet eivätkä sipsuttavat. Ne ovat edestä ja takaa vakaat ja yhdensuuntaiset.

KARVAPEITE

KARVA: Hienolaatuista, lyhyttä ja tiivistä.

VÄRI: Kaikki värit ja väryhdistelmät ovat sallittuja paitsi merle.

KOKO

Toivottava säkäkorkeus: Urokset 47–51 cm (18,5–20 tuumaa)

Nartut 44–47 cm (17,5–18,5 tuumaa)

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

HYLKÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.